

Atos

1 1²Te³o²fah³lāi³. Wān³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹lū³nxa²ha¹tu¹wa². Kxā³nxai³tā¹jau³la³ Je³su²jah³lai²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² i³ye³kxi² i³-yau¹ũ³sain¹jau³xai³tā² i³ye³kxi² nxe³nxā²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²txon¹sxā³ wi¹lo²la³kxi² ā³si³wxe³ka³tu³ oh³xa² wxa²ka³la³xi²nxe³hī¹nai³tā¹-jau³la³ ũ³wha²li¹lū³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ wxa²ka³la³xi²nxa³tā¹lxa¹tū¹kā³txai²na² i³sa²si¹hā³ũ¹hain¹tū³kā³txai³tā² wā²nxa³kxa² so¹ain¹tū³kā³txa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³hxi²ka¹tain¹kxe³su² i³yau¹-ũ³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Jā¹nxe³kxan²ta² khāuh³lxa³ti³nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ka³tu³ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²nū²la² a³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² a³lan²tāu³ai³tā²wā²nā³ũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ju³kxai³lu²ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tai³-tā² a²ya³la³tu³jai¹nha²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³ti³kāi³sxā³yxau²xai³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³su² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxain¹-kxa²yu³su² ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³yah³lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ ha³lo³kxi²yxaut³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txa²wī³na² wān³txai³tā² i³ye³kxū¹nx2ti³jau³-xai³tā² wah³nxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³ju³ta² i³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. 5 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²-sa²sai¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹ta²sai¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³xa²nāu³a² a²wā³li²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxi²nyhain¹tāu³u¹tai²nān²tu³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: —~Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹nai²nān²tu³ a²nū²a² nū³kā³-txi³ ā³xa² nū³kā³txi³nāu³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta²nū³su² I³sa³e²nū³kā³txa² i³nū³kxū³non³nē³lhīn¹ju³ta²nū³su² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²ju³ta² sa²so¹kxi²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē³la².

7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: —~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wī³na² e³kxi²nha²jau³nū³su² kō³nyhah¹lxa³lxi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wī³na² so¹lxi³ e³kxi²nha²jau³su² na³li¹. 8 Nxe³yān¹ta¹ Txa²-wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² wxa²ka³nxī²sxā³ a²nxū²kwai³wih¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³nx2ti³hī¹nai²na² i³hxi²ka¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ha³lo²a²a³la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nyhu¹sih¹nx2ta¹jau³-

nũ³su² i³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Je³ru³sa³lẽ²thi³na² sa²si¹hã³i² Ju³te²a²ko³xa² sa²si¹hã³i² Sa³ma²ri²a²ko³xa² sa²si¹hã³i² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ u²lxan¹ko³su² kxan²ti³ sa²si¹hã³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe² i³ye³ta³lun²nũ²la² i²sa²tẽ³kxain¹tãu³a² wxa²ka³la³xi²ye²yah³lxi³-ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ oh³sĩ³na² ã³tĩ¹kxi²sa²so¹ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹tĩ³xa² sa²kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ u²lã³na³ki²la² so¹sxã³ ùh³wxe³ãxltxa² ai³lyain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² wã²la² hã³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²-nha² yain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³jah¹lo²nãu³xa² a²wã³ti³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Ka³li³le²a² in³txi³nãu³syah¹lxi³nhĩ¹lxi¹. Ìh¹nxe³-kxa²yan³ti³ta³ o³sĩ³na² ten³sa²tã³ah³lxin¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² kwẽ¹ntai²na¹ ka³la³xi²jah¹lain²txi³ wxa²ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ ka³la³xi²-kxa² yã¹nxe² ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ti²ah³la² i²sxã³ i³so¹ain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² wxa²ka³nxĩ²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³wi²kxi²-nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tĩh³na² ù²ki³lõ²me³tro³ nxe² kũ³we²ki²la² yan¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 13 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹ko³xan¹-thĩ³nũ³a² ã³wi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txai²na² i³lih¹jau³xa²sa¹, Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²-kxai³ ã³ntre²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³ To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²-kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² Au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² se³lo²ti³nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²ha³lo²ko³khai³xa² a³lxi²khai³ljah¹lo²-su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Tũ¹ka³txai²li² nxe³ta¹hxai²-hẽ¹la². 14 A²nxe³te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³-lxa² Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ²su² wxã² Je³su²jah³la² a²lon³ti³tãu³su² wxã² txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ wxã² nxain¹sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³ntxa² yxo²ain¹tũ³ka³txai²na² ka³lxa¹te²a² 120 nxe² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lo²-nu¹ta²kxai³lu² i³sa²yxau³sxã³ i³ye³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16-19 I³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã³tã³nãu³xã³. Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²tã² txa²wã¹nũ³ka³txi³su² tai¹-ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² i³kaix¹so¹nũn³jah¹lai²li² kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txa² ne³ka³ta² wxã³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² sa²so¹sxã³ tũ¹kxi²te³lhã³ wã²na³ũ¹nyhain¹tai¹ti²tu³-wi¹. Nxe³ha²kxai³ ù³yho³hi²ki³ai²na² ù³yho³hi²nyhain¹ki³ai²na² tẽ³sxã³ ha³lo²a² so¹kxi²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² so¹kxain¹ko³xai²na² ã³yã³hi²sxã³ ã³tĩ³ha³la³kxi²sxã³ ã³ya³lu¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³-

tan¹jau³su² Je³ru³sa³le²thi³na² yxau²xai³tũ³ka³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ko¹xai²na² A³keu²ta³ma²su¹. Nx2na³li¹. A²i³lxa²su¹. Nxe³jau³xai²li² a²si³yxau³tãu³khai³xa² a²ti³ha²yau³xa² so¹kxi²ko³xai²la¹wi¹. Ain³tai¹-ti²tu³wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nxũ²kwai³wih¹sã³ i³-ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la² ya³lu²ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

20 I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ sau²mo³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Sxi²hai²li² a²nũ²la³ ye³yũ²nxa³wi¹. Yxau³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.”

Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:

“A²wa³ka³li³yu³ta² sa²wẽ³not3txai¹nhẽ³li¹.”

Ta¹hxai²hẽ¹li¹.

21-22 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² ã³ten³sã³ sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² wãn³txai²li² i³hen³ja³nhẽ³lain¹te²nũ³a² so¹lxi³ ã³si³te³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²na²su² kxã³nxã¹si³te³kxi²nẽ³jah¹lo²nũ³su² te²a² so¹lxi³ ã³ten³nẽ³nhai¹. A²nxe³jah¹la² a²wi¹lhi¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis³jah³lai¹tã² a²nũ²a² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ti³yu¹tai²na² i²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ka³ten³su² i³sa²-yxau³xi²ju³tai³tã² i²ha²kxai³ i³ka³la³xi²ju³ta² i²ha²kxai³ nxe³hxai²jah¹lai¹tã² so¹lxi³ ã³ten³sã³ sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² ha¹li¹ i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se² Bar³sa³ba²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Jus²tu³jah¹lo²su¹ ta¹hxai²-hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ma³ti²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24-25 Ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Sũ³na² nxe³txi¹. Wxã²na² so¹lxi³ a²nũ²a² a²e¹nãu¹ai²nãn¹jau³xa² a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³lai¹tã² sa²wẽ³not3jah¹lo²nu³su² i³-yau¹ũ³sa²si¹nhẽ³li¹. Ju³ta²sah³lai¹tã² ha³lo²a² ko³ko³ta²ko³xa² sa²we³xain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²wẽ³not3jah¹la²nũ³a² in³txa² ha¹lin¹jah¹la² i²sã³ wxa²hait1son¹-jau³nũ³a² i³yau¹ũ³sa²si¹nhẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe²e³kxi²ta³lu²nain¹nũ²la² txah³lxa³ki³a² ã³na¹sã³ a²i³lxa² sa²so¹xai¹nha²kxai³ Ma³ti²ah³la² a²i³lxa² i³hait1so¹ha²kxai³ ã³wẽ³-non³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³ i³kaix1so¹te² nũ³ka³txa² nxe² i³yĩ¹li²nyhai¹nha²kxai³ nxe³tũ³ka³txai²na² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxã³jau³su²

2 1 Nxa²ha¹te¹ yain³txa² ã³yã³nũ²kxain¹sã³ yai³nai¹nhĩ¹nu¹tai²na² Pẽn³ta³kos²ta²ti³xa² nxe³hĩ¹nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² sxi²hẽ¹na² ã³nũn¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 ã³nũn¹txai¹nhĩ¹nu¹tai²na² o³sĩ³na² it3ti³hũ³nxe² kãin² nxon³yain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ka³tũ³ ha³nxe²a² tho³hũ³nxe² wxa²kan³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³wxe²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Yain¹tãu³ã³n²tu³ti¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³ wãn³txai²li² a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² wãn³txa² yãu³ã³lxi³txi³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³-na² A²yãu³ka³txa² ã³nhĩ²ka¹jah³lxi³ha²kxai³la².

(Atos 2.4)

5 Nxain¹ti³kxai³lu² Je³ru³sa³lê²thi³nu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³kã³txa² sa²-
kxai³lu² ha³lo²a² u²lxi³ yxau³ain¹nũn³tũ³kã³txa² nxe³sxã³ wxã³ai¹nha²kxai³
ain³kxi²yah³lxi³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tũ³kã³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² ha³-
te^hnxã³nxa² sa²kxai³ sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hê¹la². 6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
jau¹xai²li² ain³kxi²xai³nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã³no²lai¹nha²kxai³ ã³yã³-
ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hê¹la². 7 Ain¹sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Ìh¹nxe³te²la¹ku¹. Ju¹tai²li² hai³txi³ i²ki³sxa³tai¹ti²tu³wi¹. Tũ¹kã³txai²li² Ka³-
li³le²a² nũ³kã³txi³su² yex¹ltxain¹nĩn²tai¹. 8 Nxain¹kxan²ti³ txa²wãn³txi³khai³xa²
ha³na³ka³lxi³ e³xi²xai³yex¹ltxai¹nĩn²tai¹. 9 Hĩ¹nãn²tũ³ txa²wã¹nũ³kã³txa² ka³lxa¹-
khai¹nxe³sĩ¹na¹wi¹. Par²ti³a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Me²ta² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³
E³la² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Me³so³po³tã²mi²a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a²
nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Ka³pa³to²si² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Põn²to² nũ³kã³txi³su²
ha²kxai³ A²si³a³ nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ 10 Fri²ji²a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Pãn³fi²-
li²a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ E³ji²ta² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Li²bi³a³ nũ³kã³txi³su²
ha²kxai³ Si³re²na² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ Ro²ma²thi³nai²nãn¹te² Ju³te²a² nũ³-
kã³txi³su² ha²kxai³ a²nũ²a² ã³lxi²nũn³te²a² yxãn¹ta¹ kwa²hã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³txa² sa²yo²we¹te²su² ha²kxai³ 11 nxain¹kxa²yu³su² Kre²ta²
nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ A³ra²bi²a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ nxe³tũ³kã³txi³nã³xa²
a²yo²ha³kxa¹ wãn³txa² ha³na³ka³lxi³ e³xi²xai³ki³kxan²ti³ txa²wã¹wãn³txi³-

khai³xa² ain³kxi²nha²xai³ki³tã³li¹. Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix¹nxe³jau³su² nũ³-
kxũn³khaix¹nxe³jau³su² ain³kxi²nha²xai³ki³tã³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ ãh¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Îh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ nxain¹te²la¹ku², nxain¹ki³nhai¹.

Nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 ã³sa²nũn³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Tũ¹kã³txi²li² vãn²yau³xa² i³na²sxã³ we¹nai¹nãn²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² wãn³txa² i³wa²lũ³xi²jau³su²

14 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³kã³txi²li² i³sa²yxa³ain¹nũ²la² Pe²-
jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² yxo²kãin²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxe¹. Î³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹we¹. Txa²kã³lxa¹txi³sah¹lxi¹lxe¹.

Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹le¹. 15 In³txi³nãu³xai²li² hai³txi³ vãn²yau³xa² i³na²sxã³
we¹nain¹sĩ¹nxa³we¹. Wã²ki³kã³la³hi¹na² we¹nain¹te²sxa³yu²hẽ³le¹. 16 Yxãn¹-
ta¹ Jo³e²lah³lu¹tai²na² i³ye³kxain¹jau³xu¹tai²na² te²yã¹nx2na³le¹.

17 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: ‘Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³so³-
nxa³tã³lxa¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²yãu³kã³txa² ã³hũ²xai³ai¹na¹tu¹wi¹.
Wxa²wẽ³ha³lxa² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txain¹-
tu¹wi¹. In³txa² sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. Wxa²yah¹la³nãu³xain²txi³ kãin² hxi²sxã³nho³tain¹tu¹wi¹.”

18 Nxai¹nhĩ¹na¹ txa²sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² tã³nxa² txu¹su² tã³nxa²
nxain¹sxã³ a²yxo²ha³kxa¹ Txa²yãu³kã³txa² a²nxũ²kwã³wi¹hai¹-
nha²kxai³ txa²wãn³txa² i³hen³txi³nyhain¹tu¹wi¹.

19 Nxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi² yuh³nãu³a²
wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³i² nxe³na¹tu¹wi¹. A²ti³ha²yau³xa² yũ³ha²kxai³ ha³-
nxe²a² yũ³ha²kxai³ ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² yũ³ha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.”

20 Jã¹nxe³tãu³a² u³je³na³kai²li² kã³nxah¹ha²kxai³ i³lxi²li² ki³he³hen³ka²to³nha²-
kxai³ nxe³tu¹wi¹. Nxe³sãn²kxa²yu³su² hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxa³ka³jah³la² wxã³tu¹wi¹. Wxi²kin³ti³ton³sxã³ wxi²kan¹sxã³ a²nũ²a²-
nãu³xa² kãĩ³sxã³ yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe² ã³yho³hxain¹tu¹wi¹.

21 A²nxe³hĩ¹na² a²nũ²ai²na² i²li³te²lxi³ kã³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lain¹-
ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ i³hen³txain¹kxai²nãn²tu³
nxe³te²na² a²hãĩ¹nxe³ti³xa¹ kã³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxa² yo³ha² ne³wã²-
na³ain¹sxã³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
nxe³sain¹na²hẽ³li¹.” Jo³e³lah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

22 Nxe³ain¹jau³su² ne³kxa²kxi¹jah³lxi³hẽ¹le¹. I³sa³e² nũ³kã³txi³syah¹lxi¹-
lxe¹. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thi³na² yxaut3jah¹la²
sa²kxai³lu² nũ³kxũn³khaix¹nxe³sxã³ sa²si¹hã³na²hẽ³le¹. Nxe³ju³tai²li² i²kĩ³-
tai¹ti²tu³wi¹. Kãin² i³wã³nxĩn¹ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ on²tain¹kxe³su²
i³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³we¹, Txa²wã¹sũ³na²su¹. 23 Jã¹nxe³-
ju³kxai³lu² Je³su²jah³lain²txi³ i³sa²so¹si¹yah³lxin¹ka³tu³ kã³nxe³thin¹tũ³kã³txa²

hxi²ki³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxã³ ya²lu¹tain¹jau³nũ³su² kwa³-
na³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. Nxe³ju³tai²na² whã²na¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³
kã³yah³lxin¹ju³tai³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² e³hau³ko³nha²ta¹hxai²-
hẽ¹le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² wxa²nũ³ka³txa² su²lhã³ain¹jau³nũ³su²
kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. 24 Yxã¹ta¹ ya³lu²sa³ti¹ju³ta³la³ nũ³kxũ³txi³
ã³sen³sai¹ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ya³lu²sa³ti¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹le¹. Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. 25 Nxe³ju³kxai³lu² kxã³-
nhxi¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹la² i²ai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Txa²wi¹lha²-
tãu³a² yxa³hxai²na²hẽ³li¹.” Nxe³sxã³ hxi²waun³ta³kxi²nha²sxã³
yuh³lxi³sa²hxai²nxa³hẽ³li¹.

26 Nxe³sa²ju³kxai³lu² txa²ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³kxi²la²nha²sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²hxai²na¹hẽ³li¹. Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxa³hxai²na¹hẽ³li¹.

27 Nxe³na¹ha²kxai³la¹: “Txa²yãu³ka³txa² a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²na² ya³-
lu²sxa³je³na² ã³na¹sa²nxã³tho³li¹. Wxa²ki³lha³lxa² wi¹lhin¹te²na²
ya³lu²sxã³ khon³ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.

28 Yxã¹ta¹ tĩh³na² ka³ten³tĩh³na² i³yau¹ũ³san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sa¹-
nha²kxai³ ã³si²tẽ³kxi²sa¹nha²kxai³ ka³li³ha² yxa³xi²la¹nhai¹.”
Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. Pe²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²li² ãh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹tã³nãu³xã³. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
wain³txi³ i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹we¹. Nxe³jah¹lu¹tai²na² ya³lu²ha²kxai³ sa²nĩ³kxain¹-
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. A²kwã³kxa³yu³tai²li² yũ³te²jai¹ti²tu³we¹. 30 A²nxe³jah¹lai²li²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² te²la³kxe³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹.
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Ta³vi²yah³lã³. Wxã²na² I³sa³e² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxa³-
jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³sxã³ ã³yã³wẽ³not3si¹nxa²jau³su² wxa²ne³tah²nãu³su²
ũh³wxe³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxe³-
ye¹nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ¹le¹. Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³
a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. 31 Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²na² a³la³kxi²ha²kxai³
Kris²tu³jah¹lai²ta² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tãu³lo³jah¹lai²tã²
ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta³nũ³a² nxe²e³kxi²nũn³te³nah¹lxi¹:

“Kris²tu³jah¹lai²li² ya³lu²kxan²ti³ kxã¹su² tĩ¹xa³lho³li¹. A²nũ²ai²na²
ka³lu²sxã³ tĩ¹xa³lho³li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹le¹. 32 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²-
yxa³xi²na²hẽ³le¹. Nxe³ju³tai²na² i²si¹na¹hẽ³le¹. 33 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su²
i³sa²yxa³xi²ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² yxa³ju³ta² ka³la³xi²nũ²la² a²wi¹tãu³a²
ã³wxe³na²hẽ³le¹, Jah¹la² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³-
ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² i³ye³kxi²nẽ³jah¹la² a³ka³nxe³na²hẽ³le¹.
A²nxe³ju³tai²li² a²kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² nxe² i³yau¹-

ũ³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹le¹. Nxe³ju³ju¹ta²na² ā³ne³wxe³ki³tā³le¹. 34Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³-nāu³a² hai³txi³ i³ka³la³si²ta¹hxai²nxa³hē³le¹. Hāi¹nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wi¹lha²-tāu³a² ā³wxe³sē¹li¹.”

35 Ye³jen¹nāu³a² wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa² a²wa³ka³ti³lo³txa²lain¹ju³ta² yan³txi³su² i³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Nxe³jau³jau¹xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹le¹. 36 Jā¹nxe³-jut3su² Je³su²jah³lai¹tā² i³hxi²ki¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³la² ne³te²lo³tha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²su² ne³te²lo³tha²kxai³ nxe³ye¹nx2tain¹na²hē³le¹. Nxe³jau³su² I³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²jau³nū³ai²la¹we¹. Na¹jau³su² nxe³-ye¹nx2ta¹we¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ tū¹kā³txai²li² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² a²ē¹nāu³ai²-na² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Pe²jah³lu¹ta²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³si¹lxi¹. Txa²wā³tā³sa²nhī¹lxi¹. Īh¹nxe³ju³ta² o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹, ko³nxe³ti³ kāi³sī¹na¹ju³ta² ū³hū¹sa²nhīn¹kxa²yan³txi³su¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wxāi²na² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²-nha²sān²sxā³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹le¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ko³nxe³ti³ju³ta² ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³tu¹we¹. Nxe³yah³lxin¹ka³tu³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹-nx2tain¹ju³ta³nū³a² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxix³hē¹le¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxin³nūn³syah¹lxin¹tu¹we¹. Nxe³sxā³ Txa²-wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nx3ti²tu³we¹. 39 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ū³hū¹nx2ti³kxe³nū³syeh³lxin¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ten³na³le¹. Wxāi²la³ tā³nxa² wxa²wē³ha¹lxai²la³ tā³nxa² ul²yxau³tū³kā³txai²la³ tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹lo¹nx2ti³kxai²-nān²tu³ nxe³te² i³nxān²tu³ yxo²ha³kxa¹ ain³kxah¹lxin¹jau³su² na³le¹. Nxe³jau³xai²na² a²kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹yo²ain³nha²sxā³ i³ye³kxū¹ta¹hxai²hē¹le¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe³jau³xai²li² yāu³ka³lxa¹txi³ win¹ta²te²lxix³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ti¹ai²li² a²nū²a² yxau³te²a² ko³nxe³thin¹khai¹nxa² kāi³ain¹na³li¹. Nxain¹kxa² yo³ha² kāin² khāuh³lxa³thi¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³-ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ye²ah¹lxan³kxai²nān²tu³ jā¹nxe³nx2ti³ha³ta¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹te²a² yxo²i²ain¹sxā³ i³-yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ka³lxa¹txi³ 3.000, nxe² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42 Nxe³tū³kā³txai²li² i³kaix¹lo¹tū³kā³txu¹-ta²kxai³ ā³si³tē³kxi² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² ain³kxi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nyhu¹i² yain³txi³su² wā²nhū² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhin¹sxā³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxix³to³ta¹hxai²hē¹la².

Yxo²i²tũ³ka³txa² yxau²xai³lain¹jau³su²

43 Nxa²ha¹te¹ i³kaix¹lso¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³ wã³nxin¹khaix¹Inxe³ju³ta² o²-
la³kxain¹to³ha²kxai³ a²nũ²a² kwa²i²ain¹tũ³ka³txa² on²txain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
44-45 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³ntxa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ye³-
ka³lxa¹txi² ã³nũ²kxi²to³hi² yen³kxa² wã³nhũh¹nyhu¹i² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxa¹nha²kxai³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain³to³hi² a²-
sxi²khai³xa² ã³nũ²kxi²sxã³ i³yai³ni² ain¹to³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha² wi¹lhin¹sxã³
yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix¹lsi¹jau³su² sa²nẽn¹-
kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
—~Je³su²jah³lai²na² wã³ntxa² sa²yxowe¹tain¹kxe³su² wi¹na³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ a²nũ²a² ã³nũ²kxain¹to³sxã³ Je³-
su²jah³lai²na² wã³ntxa² yxo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²sxã³ sxa³jah¹la² i³yau¹ũ³jau³su²

3 1-2 Ha³la³jen¹nãu³a² ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³lhxã³
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³ain¹ka³tũ³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²-
kxai³ ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxih²yxo²a² Fo³mo²sa² yxo²ai²na² ã³wih²kxain¹sxã³
in³txa² sa²nah³so¹nyhu¹sxã³ ne³khou²nyhu¹ye²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²-
li² kq³nxe² i³hxa³la³kxi²nha²ye²ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³li³lah¹nxe³hi¹nu¹ta²na²
ã³nxai³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ sxih²yxo²a² sa²we¹ta³
yxo²wxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ã³wih²te³lhxã³ wxã³kxi²-
nã²ntũ³ win¹ta²te²lxi³ a²yen³kxa² ai³nxũ³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ ain¹sxã³ i³kxain¹nũ²la²
yo³hi²ki³ai²na² ai³nxũ³si¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ i²kxain¹nũ²-
la² Pe²jah³lu¹ta²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxi²lu¹:

—~I²txa²sã²si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nũ²la² i²kxain¹ka³tũ³:

—~Wã²nhũh¹sain¹te²ji¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹-
tai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Yen³kxi³la³ yũ³sa²sĩn¹nxa³wi¹. Nxẽn²nxa³kxan²ti³ i³hxi²nũ¹nxa²-
sĩn¹ta¹tu¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã²
i³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³si¹hin¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²sĩn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txa²wã¹hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a² hxi²ki³nũ²la²
sa²yxo²kax³ta³wxe³ka³tũ³ wa³su³txi³ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³ju³-
tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³nũ²la² a³li²si³ni² ã³nxai³li² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²,
yu³we²ti²ha²kxai³la². Nxe³ka³tũ³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hu¹ta²li² ã³wih¹nũ²-
la² ã³nxai³li² a³li²si³ni² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ye²jau³su² i³ye³sa²nẽn¹kxi²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 9-10 A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tũ³ka³txa² i²yxau³-
nyhu¹nũn³tũ³ka³txa² on²txai¹nha²kxai³ i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lain²txi³ si³kan²ta³kxi²hxai²jah¹lai¹ta³lxi³ yhe¹nx2ti³ha³tai².
Sxih²yo²a² Fo³mo²sa² yxo²a² yxo²yxau²xai³lhxai²jah¹lai¹ta³lxi³ yhe¹-
nx2ti³ha³tai². Ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nyhu¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a² Pe²jah³la² i³ye³jau³su²

¹¹Ain¹nū²la² jah¹lu¹tain²txi³ we²txi²jah¹lain²txi³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
Jo³āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²xai³lya³tih³na² ā³sxā³ ti³he¹yxā³ta¹hxai²nxa³hē¹-
la². Txa²wā¹sū³na² sxi²nhu¹ta²na¹ a²ta³nā³nē³thi³na² Sa³lo³māu²thi³nsu¹
nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nu¹ta²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ā³ki³nū²kxi²-
ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Pe²jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² jut3si²nū²la²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³sa³e² nū³kā³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
on²jah³lxin¹te²sin²tā²? Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i²yxau²xai³syah¹lxin¹te²sin²tā²?
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² txa²wā¹nxī¹na¹ju³khai³xa² ta³nxa² txa²wi¹lhi¹na¹-
ju³khai³xa² ta³nxa² wetltxai¹na¹te²sin²tā²? Ti³he¹nx2nxa³wi¹. ¹³Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³jah³la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³lai²la¹wi¹. Txa²wā¹si³yah³la²-
nāu³xu¹ta²na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³lai²la¹wi¹. A³bra³āu²ah³lu¹ta²na²
I³sa²kah³lu¹ta²na² Ja³ko²ah³lu¹ta²na² ain¹sxā³ A³hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah³lai²la¹-
wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah³lain²txi³ Je³su²jah³lai¹tā² A²ta²han²tu³ wā³nxin¹ti³
wxi²kin³ti³ton³si¹ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jah³lain²txi³ sa²so¹yah³lxin¹ka¹tu³ Pi³la²-
jah³la² hxi²ka² sa²nū¹yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² Je³su²jah³lai¹tā²
en²sxā³ ā³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. Pi³la²jah³lai²na² ne³kxe³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:
“Ā³wa²sut1sxā³ ā³ai¹na¹ti¹xā¹.” Nxe³jau³su² kxan²ti³ en²sxā³ ā³yah³lxin¹ta¹-
ti²tu³wi¹. ¹⁴A²nxe³jah³lai¹tā² wi¹lhin¹khaix1kxan²ti³ wān³txi³su² e³kxan²ti³
sa²yo²ā³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Ba³ra³ba²sah³lai¹tā² a²nū²a² su²lhā³-
jah¹lo²si²ta¹ti²tu³wi¹. Su²lhā³jah¹lo²su² kxan²ti³ ā³wa²sut1si¹jau³su² Pi³la²jah³la²
kwa³na³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. ¹⁵Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nū²a² ya³lu²te²a²
we²txi²jah¹lai²li² su²lhā³si¹hah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹, Je³su²jah¹la²su¹.
Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³hī¹-
nān²tu³ ka³ten³su² yxau³nhai¹. I²si¹na¹hē³li¹. ¹⁶Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
a²wā³nxin¹ju³ta² ā³nhxi²ka¹txai¹nha²kxai³ yu³we²nxī²ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ yu³we²nxī²ten¹tu³wi¹. Yxo²i²xa³ke¹la²te²kxai³ yu³we²-
nxī²hī³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ yxo²i²ha²kxai³ yu³we²nxī²ten¹tu³wi¹.

¹⁷Jā¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹. I³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxāi²li²
wxa²hxi²kan¹txa² nū³kā³txai²li² yah³lxin¹sxā³ ju¹ta²li² ko³nyhah¹lxa³nha²kxai³
nxe²kāi³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. ¹⁸Kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³-
na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lu¹tan²tu³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nū³a²
nxe³ju³ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹ta²na² ā²la² i³-
hen³txain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ain¹ju³ta² kwēn¹ta¹ we¹ta³lun²yain¹ta¹ti²tu³wi¹.
¹⁹Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹-
ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹la¹kxi²nha¹jah³lxi¹hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² ā³yo²o³tū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²e¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹-

txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³nūn³sxã³ ã¹ja¹nxe² ã³nxū²kwai³lxū¹nū³nx2ti³tu¹wi¹.
 20 Kxã³ton³tãu³a² Je³su²jah³la² a³ka³nxi²si¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹-
 lai²li² Kris²tu³jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹tai²na² Sũ³na²
 hxi²kai²na² wã²nxa³kxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ kxã³nãu³a¹
 txa²wã¹ko³nxe³ti³ kã¹ki³kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tū¹nhẽ³si¹jau³nũ³su² ya³lu²kxi²-
 nẽ³tu¹wi¹. Nxe³si¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lo²nu¹ta²kxai³
 wã²nxa³kxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lo²lxĩ²na³li¹. 21 Oh³xan¹ko³xa² yxau²-
 na³li¹. Yxã¹ta¹ kxã³nãu³a² a³ka³nxi²tãu³a² ha³lo²a² wi¹lhxi²kxai³ jã¹nxe³sxã³
 wi¹lhau³ko³txi²tu¹wi¹. Nxe³ju³taĩ²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³-
 tũ¹ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹tũ³ka³txan²tu³ e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 22 Nxe³sxã³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² A²wãn³txi³-
 khai³xa² i³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Wxa²nũ³ka³txi³khai³xai²na²
 wã²nxa³kxa² so¹sxã³ sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Txi²yãx1ye¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³-
 te²na² wãn³txa² i³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa² wi¹lain³kxi¹jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. 23 Yxã¹ta¹
 wi¹lain³kxah²lxan³kxai²nãn²tu² nxe³te² i³nxã²tu³ i³hait¹so¹nx2ti³sãn²nũ²la²
 sũ²lhã³nx2ti³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 24 Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³mu³e²lah³lu¹tai²na² yxau³hi¹nãn¹te²tu³ Sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lu¹ta²kxai³lu² a³ka³nxi²-
 sxã³ wxã³jau³nũ³su² nxe² i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 25 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³syah¹lxĩ¹lxĩ¹. Sũ³na² wãn³txa² wi¹-
 lãĩn¹nha²sxã³ e³kxain¹tũ³ka³txu¹tai²na² wxa²ne³tah²nãu³syah¹lxĩ¹lxĩ¹. Nxe³sxã³
 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹: “Wxa²ne³-
 tah²nũ³a² yũ¹kxe³nũ³a² a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹si¹hain¹ju³ta³nũ³a²
 yũ³yah³lxĩn¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wi¹lain³nha²sxã³ e³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 26 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ Sũ³nu²kxai³lu² A²tah²khai³xa² i³sa²si¹hã³-
 nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kã¹sxã³ yxau²xai³yah³lxĩn¹ju³ta²
 ã³na¹ah³lxĩ³sã²nĩn¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹sxã³ i²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ya³-
 nx2ta¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² Jo³ãu²ah³la² sxã³ so²ã³ain¹jau³su²

4 1 Nxe² i³ye³kxi²tũ³kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxã¹txi³ ã³tũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ã³wxã² Txa²wã¹sũ³-
 na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ã³wxã² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa²
 ã³wxã² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³-
 lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³ a²nũ²a² i³ye³kxi²ya³ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
 —~Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³-
 ya³tu³ yo²i²ah³lxĩn¹kxai²nãn²tu³ te²yãx1ya³nx2ti³tu¹wi¹. Ain¹jau³su²
 tũ¹ka³txai²li² kwẽn¹tai²na² ã³tũ³ain¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³-
 kxain¹ka³tu³ i³yxai¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 I³yxaih¹nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
 Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² i³yxaih¹sxã³ sa²so¹nũ²la² ũ³tũ¹kxi²nyhain¹nũ²la² wxẽ²a³-
 la²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la², sũn²tã³ta² tũ¹kxai¹nha²kxai³la². 4 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 ka³lxã¹txe²nãu³xai²na² ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ yo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³-

sxã³ in³txi³nãu³xa² yxo²i²ain¹tũ³kã³txa² ã³yã³nu¹tai¹nha²kxai³ ka³lxa¹khaix¹nxex²
 5.000, nxe² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²tãu³a² Ju³te²a²
 nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹ti³su² te²a² a²nũ²a² yah³lon¹te²nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³nũ³kã³txa² nxain¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thi³nu¹ta²kxai³ ã³nũ²kxain¹ta¹-
 hxai²hẽ¹la². 6 ã³nũ²kxain¹nũ²la² A³na²sah³lai¹tã² wã³nxin¹te² si³yxau³tãu³a²
 a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Kai³fa²sah³lai¹tã² Jo³ãu²ah³lai¹-
 tã² A³le³syã²trah³lai¹tã² yxo²ha³kxa¹ A³na²sah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³
 wxã³sxã³ ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Jã¹nxain¹ju³kxai³lu² Pe²jah³lu¹tai²na² Jo³ãu²-
 ah³lu¹tai²na² ã³sa²so¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~ Ìh¹te²tã³ i³hxi²ka¹txa²lxi³sxã³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 i³hxi²kat¹lsa²kxai³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—~ Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hi³kan¹txa² si³yxau³tũ³kã³txi³su²
 a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹. I³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. 9 “Jah¹lai²na²
 kwẽ¹ta² we²nxijah¹la² ìh¹te²tã³ i³hxi²ka¹txa²lxi³sxã³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹?”
 Nxe³i³wã³txi³sah¹lxi³nhi¹na²li¹. 10 Nxe³jau³su² i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. I³sa²e² nũ³-
 kã³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe³te² i³nxai²na² i³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tu¹wi¹. Nxa¹jau³kxai³lai¹
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai¹tã² Na³sa³re²thi³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã² i³hxi²ki¹la³kxah¹-
 lxin¹jah¹lai¹tã² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
 A²nxe³jah¹lai¹tã² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nyhain¹na²hẽ³li¹, kãin² wã³nxin¹nha²kxai³lu¹.
 11 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ù³wha¹li¹txã³nxai³tã¹n¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa² sxi²ha² txo³nain¹tũ³kã³txa² ã³na¹ain¹ki³ai²na² kwẽ¹ta²
 sxi²ha² ù³nhẽ³hẽ¹txain¹ki³a² ùh³wxe³ain¹na²hẽ³li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³ka³ka¹txai²li² Je³su²jah³la² yã¹nx2na³li¹. En²sxã³
 ã³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. 12 Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ txa²wã¹-
 ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³lain¹ju³ta² hxi²kan¹na³li¹. Ha³lo²a²
 yxo²ha³kxa¹ i²yah³lxin¹kxan²ti³ a²nũ²a² te²yã¹nxa² wã³nxin¹sxã³ sa²-
 wa²su¹tẽ³lain¹te²na² i²yah³lxan³tho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² a²i³lxa² so¹lxi³ ù³hũ¹nẽ³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te²a² so¹lxi³ wã³-
 nxin¹sxã³ sa²wa²su¹tẽ³lain¹tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹txa² he³la³kxa² nũ³kã³txa² sa²kxai³lu² Pe²jah³-
 lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² ya³lo³txi²ye²kxe³su² i²ai¹nha²kxai³
 i³wã³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~ Je³su²jah³lai¹tã² ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tũ³kã³txi³sin²tai¹. Yxã¹ta¹ ha³-
 teh³nxã³yu³ta² hai³txi³ o²la³kxi²tũ³kã³txi³sxa³ha²kxai³ a²hxi²kan¹txa²
 he³la³kxi³si²ya³hxa³ha²kxai³ yah³na³li¹. Nyhain¹ta³hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³-
 nyhain¹kxa²yo³su² jah¹lai²li² we²txi²jah¹la² ka³lu³sa³yxau³ye²ya³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ i³hi³txain¹ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 15 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a³li³ain¹si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sã²nũ²la² nũh¹i³ye³-
 kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~ Ìh¹nxe³te³ji¹ku²? Kĩ³nhai¹. Je³ru³sa³lẽ²thi³nã¹nũ²tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
 we²txain¹ju³ta² i²ye²nyhain¹nĩ²tai¹. Nxe³ha²kxai³ kãin² wã³nxin¹nain¹ju³-

ta² hxi²kan¹txi³ i³ki³han³sxã³ ũ³ho¹ki³sxa³lho³li¹. 17 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² i³wã³nxin¹ju³ta² ka³nah²nxe³sxã³ yxau³ain¹si¹ki³jau³su² yxo²xũ³txi³ i³kwa³na³-ya³sain¹yah³lxi³wxi¹, u²lxi³ ha³ta³nxe³kxa²yan³txi³su¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe²e³ta³lu²nain¹nũ²la² i³kaix¹tain¹nũ²la² yxo²xũ³txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai²na² a²i³lxa² jã¹nxi³ye³kxi²ja³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ã³-nũ²kxain¹kxan²ti³ jã¹nxe³ i³hen³txain¹ya³txa³hẽ¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² sa²yxo²we¹ta³nxa² wxa²wã³txa² sa²yxo²we¹ta³nxa² nũ¹hi²jah¹lxi³hẽ¹li¹. 20 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²si¹-na¹hi¹nã¹te²tũ³ i²nha¹ju³ta¹tã² so¹lxi³ ain³kxai¹nha¹jau³xai³tã² so¹lxi³ nxe³ju³ta² so¹lxi³ i³ye³kxi²nha¹tu¹wi¹. ã³sxã³ i³ye³sin¹nxa³lho³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ wain³txi³ i³ye³ya³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nẽ¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix¹nx²na³li¹. A²nũ²a² we²txi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa²lũ³xi²nyhain¹ta¹-hxai²nxa³hẽ¹la³, a²hxi²kan¹ta² nũ²ka³txa²sa³. Nxe³ha²kxai³ hã¹sxã³ yxo²xũ³txi³ i³kwa²tain¹sã²n³ka³tũ³ sa²wa²su¹kxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 22 A²nxe³jah¹lai²li² we²-nxi²jah¹la² kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³ yah³lon¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxo²i²tũ³ka³txai²na² a²yxo²wã³txa² Sũ³na² i³ye³kxain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ ã³wa²su¹kxain¹yah³nũ²la² a²nũ³ka³txi³khai³xa² i³xi²yah³-nũ²la² wã³txi³na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹te²nãu³xai²na² wã³nxin¹te²si³yxau³te²nãu³xai²na² nxain¹sxã³ i³kwa²txi²nyhain¹jau³xi³na² i³hen³-txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24 I³hen³txi³ta³lu²nain¹yah³nũ²la² tũ¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽ¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² nxe³txi¹. Wxã²na² kãin²khai¹nxi¹lxi¹. Ha³lo²a² yxo²-ha³kxa¹ we¹txi² oh³sĩ³na² we¹txi² i³ye³na² we¹txi² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we¹txi² nxe¹lxi¹. 25 Nxe³ha²kxai³ kxã³nxi¹nu¹ta¹na² Wxa²yãu³ka³txa² hi²-sen³su² Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² ũ³wha²li¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xai²na² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³xã³ta³kxain¹nũ²lhai¹li¹? Te²yã¹nxe³sxã³ kwa²hã¹nxe² su²lhã³-ain¹si¹jau³su² hã¹a² i³ye³kxi²nyhain¹nũ²lhai¹li¹?”

26 Ha³lo²a² a²wa³li³kha³la³nãu³xa² he¹li³te³lhxã³ i³hau³ko³nha²sxã³ ã³ya³nũ¹txain¹na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² he¹kxi² Txa²wã¹sũ³na² A²-hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² he¹kxi² nxe³te³lhxã³ ain¹na²hẽ³li¹.” Ta³vi²yah³la² ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 27 Jã¹nxe³ju³kxai³-lu² kxã³kxai³ E³ro²jah³lai¹tã² Põn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tã² nxe³ya³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² whã²na¹ ã³nũ²kxi² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² ã³nũ²kxi² nyhain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wxa²ki³lha³lhxu² te²a² wi¹lhin¹-khaix¹jah¹la² sun²tã¹te³lhxã³ ain¹na²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²li² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² nĩ¹nhẽ³li¹. 28 Jã¹nxe³sxã³ tũ¹ka³txai²li² ko³nxe³thin¹-

sxã³ o²la³kxi²te³lhã³ nxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³to³ta¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²na² wxã²na² sa²kxai³lu² ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²nha²sxã³ i³hau³ko³ta¹hi¹nhẽ³li¹. Nxe³jau³xu¹ta²na² a²kwẽn¹ta²na¹ we¹ta³lu²nain¹na²hẽ³li¹. 29Nxe³jut3su² i³-ha³nũ³sain¹sĩn¹jau³su² ain³kxi¹sẽ¹li¹. Txai²nãu¹xai²na² wxa²sa³wi³ha³lxi³su² sĩ¹na¹wi¹. Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ ã³nhi²kat1sa²so²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³sa²nhĩn¹-kxai²nãn²tu³ wxa²wãn³txa² wxi²ka¹ka¹nha²sxã³ i³hen³txi³nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹. 30Nxe³ha²kxai³ wã³nxĩn¹khaix1nhĩn¹ju³ta² i³hxi²kan¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ya³sa²-nhĩn¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i³ton³te²a² we²txi² kãin² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi² nxe³sĩ¹na¹tu¹wi¹. Sĩ¹na¹ha²kxai³ wxa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lai²na² wi¹lhĩn¹khai¹-nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² nxe³kãi³ũ¹nhẽ³na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ³la². 31Nxa²ha¹te¹ ta³lu³ti²nyhain¹nũ²la² sxi²ha² ã³nũ²kxain¹thi³nu¹ta²kxai³ kãin²ka³ta³ta³tha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² i³hxi²ka¹ti³nhain¹ta¹hxai²hẽ³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ³la².

Yen³kxa² wã²nhũ¹nyhain¹jau³su²

32Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yxo²i²ain¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³ wi¹lhĩn¹sxã³ yxau³ha²kxai³ wãn³txa² yãu³ka³na³ka³nat3sxã³ ne³kxe³kxi²nhai¹nha²ha²kxai³ nxain¹-ta¹hxai²hẽ³la². Nxe³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² wã²nhũ¹yu¹lhu¹nai¹nxa³jau³la² i³ye²lai¹nxa³ha²kxai³ hãĩ¹sxã³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ³la². 33Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lu¹ta²kxai³ ka³ten³su² i³sa²-yxau³sĩ¹jau³su² wxi²kan¹txi³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhĩn¹sxã³ i²ta¹hxai²hẽ³la². 34-35Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ a²nũ²a² yen³-kxi³txa²te²a² yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ³la². Ain¹sxã³ yen³kxi³su² ta³nxa² ha³lo²su² ta³nxa² yũ³kxai²nãn²tu³ yen³kxa² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ i³yho³hi²txã³nxa² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hxi²ka² i³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ so¹kxain¹-sxã³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ¹xai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ³la².

36-37Nxe³ain¹jut3su² Jo³se²ah³la² hai³sxa² yũ³ta¹hxai²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ã³yo³hi²txã³nxa² Jo³se²ah³la² hxi²ka² i³hũ¹ain¹nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hxi²kan²tu³ i³hũ¹ain¹ta¹hxai²-hẽ³la². A²nxe³jah³lai²li² Le³vi²ta² nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ³la². Kxã³nxu¹ta²kxai³ Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Bar³na³be²ah³lo²su¹ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ³la². Nxe³-jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a² i³nũ³kxũn³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ³la².

A³na³ni²ah³la² Sa³fi²ra³ka³lxa² nxe³ya³sxã³ i³ya²lun¹ti³ya³jau³su²

5 1Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Sa³fi²ra³ka³lxa² ya³-jah¹la²nãu³xa² hai³sxa² yũ³ya³ta¹hxai²hẽ³la². A²nxe³ko³xa² ha³lo²a² yxo²kwain³te²a² i³hũ¹ain¹nũ²la² a²yo³kxai³lu² A³na³ni²ah³la² hxi²ki³kxai³lu² sa²so¹kxi²ta¹hxai²hẽ³la². 2Nxe³nũ²la² i³ye³li³ya³sãn²nũ²la² ha³teh³nxã³-nxa² hai³sxa² a²yoh³nxã³nxa² wa²hait1so¹xi²ya³ta¹hxai²hẽ³la². Yah³nũ²la² A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wã³kon³kxi³kxai³lu² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² i³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ³la². 3-4Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~A³na³ni²ah³lāi³. Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² ā³nxū²kwai³wih¹-
nxa²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² i³ki³ha¹ki¹lxi¹. Hai³sxa²
a²yoh³nxā³nxā² jū¹nxē² ū³ho¹a³ya³sxā³ i³ki³ha¹ki¹lxi¹. A²wi¹lhi¹na² hai³-
sxa²li² wxa²hait3su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²yoh³nxā³nxai²li²
wxa²yen³kxi³syu¹nx2na²hē³li¹. Nxe²nxā³kxa³lhū³nxē² ū³hū¹ain¹sxā³ a²nū²a²
i³ki³ha¹kxi² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² i³ki³ha¹kxi² nxi¹nhē³li¹. Īh¹-
nxē³kxa²yan³ti³ta³ nxīn¹thi²li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ jau¹xai²na² ain³kxi²nha²nū²la²
yxo²ka³nxā² yxau³ju³ta¹ ya³lu²a³hi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³-
ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ o²lain¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Yain¹ju³kxai³lu² in³txa² sa³nxē³la³kxa² wxā³nū²la² wā²la² sa²wa³lāu²kxi²-
so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

7 Ye³jen¹nāu³a² a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²kxai³ ā³wih¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ a²wē³sāi¹ah³la² ya³lu²kxi²jau³xa² ain³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ī²sā³ni¹. Hai³sxa² so¹kxi¹nx2tain¹kxa² yo³ha² a²yxo²ha³kxah¹lxi³te²-
la¹xā³? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Nxa²ha¹te¹ a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wain³na³li¹. A²yo³ha² a²yxo²ha³kxah¹lxi²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wxa²wē³sāi¹ah³la² wxāi²na² sxā³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa²
i³ki³ha¹kxai¹ya³hin¹ta¹tu³ni¹. Nxe³ya³hin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa³-
nxē³la³kxi³nāu³xai²na² wxa²wē³sāi¹ah³la² sa²nī³kxain¹sxā³ sxi²ha²
yau³so³nain¹na³ni¹. Ya³lun¹tāu³a² sa²so¹nxain¹nūn³tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² i³ye³kxi²sxā³ ā³na¹hī¹na¹ ta¹ka³lxu³nu¹-
ta²kxai³ wa³su¹txi³ ya³lu²ah³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ye²tuh³nxā²ha¹te¹
sa³nxē³la³kxah³lo²nu¹ta²kxai³ wxā³toh³nū²la² ya³lu²ye²to³nxā²ha¹te¹
sa²so¹toh³nū²la² a²wē³sāi¹yah³la² sa²nī³kxain¹kxe³nu¹jā¹nxē² sa²nī³kxi²-
to³ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³ye²tuh³nxā²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ o²lah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Te²-
yā¹nxē³sxā³ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²nu¹ta²na² wān³txai²na² ha³ta³nxē³jau³xa²
o²lah³lxi³nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxīn¹sxā³ we²nxain¹jau³su²

12-16 Nxe³ju³kxai³la¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txa² kāin² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxai¹-
nha²kxai³ a²nū²a² ih³ton³te²a² tē³sxā³ wxā³nū²la² tūh³na² ne³ha³tūh³hē³nāu³a²
a²sxa³ka³lo³a² ū³ha¹sxā³ sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Pe²jah³lai²na² a²yāu³ka³txa² ā³-
tū¹kxa² wxa²ha³nāu³hi²sa³ta²lā¹. Ain¹jau³su² sxa³sxā³ wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ha³lo²a² wā³kan¹ko³xa² sxi²je³na² a³li³nū²la² a²nū²a² ih³ton³te²a² ka³lxa¹txi³
tē³sxā³ wxā³ha²kxai³ ko³nxē³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹te²su²nūn³te²-
a² tē³sxā³ wxā³ha²kxai³ ā³yxo²ha³kxa¹ we²txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
yxo²i²tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² nā³hēx3th³na² Sa³lo³māu²thi³nāu³a²

ã³nũ²kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³ye²-
nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹
yxo²i²xa³te²a² hai³txi³ wxã³sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A³pos²to³lo² nũ³kã³txa² khãuh³lxa³ti³nhain¹jau³su²

17Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³
a²sa³wi³ha³lxi³su² te²u¹ta²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ sa³tu³se²a² nũ³kã³txi³sai¹-
nha²kxai³ kãin² i³an³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 18Ai¹nha²kxai³ wã²nxũh¹
ne³kxe³kxi²nyha¹lxi³ka³tu³ a³pos²to³lo² nũ³kã³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxã³ ũ³t̃¹kxi²-
nyhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 19Nxe³nyhu¹nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ton³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²an¹jah¹la² wxa²kan³nũ²la² t̃¹kxa² wxe³ain¹thi³na² sa²-
yxo²than²kxi²nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³kã³txa² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

20Nxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wãn³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² txa²wã¹ē¹nãu²a² we¹te³jau³nũ³su² nxe³-
jau³nũ³a² i³yau¹ũ³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21Nxa²ha¹te¹ i³yũ¹li¹nxa³ta³lxa¹ a³pos²to³lo² nũ³kã³txu¹ta²kxai³ Sũ³na²
sxi²hai²na² ã³wih¹ain¹nũ²la² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³ ã³si³wxe³ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹t̃¹kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³
ã³wxã² a²sa³wi³ha³lxi³yu¹ta²kxai³ ã³wxã² nxain¹sxã³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su²
te²nãu³xu¹tai²na² kaixl¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ Ju²te²a² hxi²kan¹-
txi³nãu³xu¹tai²na² i³kaixl¹tha²kxai³ Ju³te²a² wa³kxē³nãu³xu¹tai²na²
i³kaixl¹tha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹nũ²la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹-
hxai²hē¹la². I³ye³kxi²nyhain¹sãn²nũ²la² t̃¹kxa² wxe³thi³nai³tã² a³pos²to³lo²
nũ³kã³txu¹ta² sa²so¹xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22Nxa²ha¹ta¹
a³pos²to³lo² nũ³kã³txu¹ta²kxai³ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxi¹nxa³ha²-
kxai³ wã³li²sxã³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 23I³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~T̃¹kxa² wxe³thi³nai³tã² ai³si²nha¹tãu³a² kan²txi³ yxo²w̃¹nha² so³ta²-
to² nũ³kã³txa² a²sxih²yxo²a² kan²txi³ wah³nxa² yxo²yxau² nxain¹kxan²ti³
sa²yxo²tha²nain¹tãu³a² a²nũ²la³ yũ³ni³si¹nxa³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
te²a² wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² ain¹sxã³ jau¹xai²li² ain¹kxain¹nũ²la²
nxe²e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—~Ĩh¹nxe³te²tũ³nha²ku². K̃i³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 25Nxe³ain¹t̃i³-
kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² wxã³sxã³ i³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. T̃ũ¹kã³txai²li² ũ³t̃¹kxai¹yah³lxin¹t̃ũ³kã³tai¹tã² Txa²wã¹-
sũ³na² sxi²ha² i²kxain¹si¹na¹li¹. A²nũ²a² i³yau¹ũ³nyhain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26Nxa²ha¹te¹ Sũ³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² tē³sxã³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² ain³kxain¹-
t̃ũ³kã³txa² hxi²ka² wa³thin³kxã²ya²lu¹tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxi¹nha²kxai³
win¹ta²te²lxi³ a³pos²to³lo² nũ³kã³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxã³ wã³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ wa³lain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³ ã³wih¹si¹hain¹-
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ kãin²jah¹la² a²yen³nãu³a² ùh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ain¹nũ²la² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²na² a²i³lxa² i³ye³kxah¹lxan³jau³nũ³su²
i³ye³kxi¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ hai³txi³ ã³ka³nah²yxah³lxa³-
nhẽ³li¹. Hãi¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² yxau²xai³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
i³yau¹ũ³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wã³nxĩn¹-
te² si³yxau³te²nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³lai¹tã² su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹.
Wã²nxũh¹lxain¹na³li¹.” Nxe³jau³xa² e³kxah²lxi³ta¹hi¹nhẽ¹li¹. Nxe³ah³lxin¹-
ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³an³txi³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²na²
a²wã³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² wã³ntxa² so¹lxi³ sa²yxox²we¹kxi²ju³ta² wain³na³li¹.
A²nũ²a² wã³ntxa² kãi²nxa³wi¹. 30 Wxa²nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxã³ su²lhã³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹
Txa²wã¹sũ³nain²txi³ txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹ta²na² Sũ³nãin²ti³ nxe³-
te²na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tã²hẽ³li¹. 31 Nxe³ka³tũ³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²wi¹tãu³-
a² ù³whxe³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ti³hi¹tha²kxai³
txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹ti³hi¹tẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
na²hẽ³li¹. Hi¹na²kxai³lu² a²nũ²a² a²kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² i³ãin²ta³kxi²-
nha²sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²kxai²nãn²tu³ sa²wa²su¹tu¹wi¹. 32 Nxe³jut3su²
i²si¹na¹hẽ³li¹. Txai²nãu¹xai²na² i²sĩn¹sxã³ i³hen³txi³sĩ¹na¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² i²sxã³ i³hen³txi³ha²kxai³ si¹na¹hẽ³li¹. A²nxe³-
ju³kxai³lu² Sũ³na² wã³ntxa² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² Yãu³ka³txai²li²
ã³nxũ²kwai³wih¹sa²tẽ³ne³tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³an³jah³-
lxi³ha²kxai³ i³su²lhã³si¹jau³su² i³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³ain¹ta¹
Ka³ma³li³e²lah³lu¹ta²na² i³ye³kxi²te³lhxã³ i³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jah¹lai²li² fa³ri³se²a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ha³-
tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yain¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ sa²yxox²hau³ko³tain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
i³sa²yxau³nũ²la² a²pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³ a³li³sãn²si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 A³li³ain¹kxa² si³yo³na² i³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. In³txi³nãu³xai²li² kãi³ain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wi¹lain³-
nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³lu¹ kxã³nhxi¹nai³tã² Te³u³ta²sah³lai¹ta²
txa²wã¹ha³lo²a² ã³wih¹sxã³ wxã³ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³nũ²la² in³txa² ka³la¹txi³ 400
nxe²ãn³si³te³kxain¹ta¹ti²tu³wi¹. “Txai²li² wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²sa¹-
wi¹.” Ain¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² su²lhã³ain¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxa²
ha³ten¹tain¹ta¹ti²tu³wi¹. 37 ã³ta³lo³hẽ¹tũ²la² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxox²ha³kxa¹ ù³-
wha²li¹lhu³ko³te³nhĩ¹nai³tã² Ju³ta²sah³lai¹tã² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³nũ²la²
nũ³kxũ³txi³ o¹la³kxi²nũ²la² a²nũ²a² ã³sa²so² ã³si³wxe³ain¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxã¹-

ta¹ ye³jen¹nūn³tāu³a² su²lhā³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ha³ten¹tain¹nūn³tai¹ti²tu³wi¹.
 38Nxe³jut3su² in³txi³nāu³xai²li² wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹tai²li² wā²nxūh¹
 o²la³kxain¹kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wi¹. 39Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 sa²yo²we¹tain¹tū³ka³txi³su² kxai²nān²tu³ hxi²kan¹nē³lxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na²
 he¹kxi²nē³lain¹ju³ta³nū³a² ten³ti³hex¹lki³sxa³lho³li¹. Nxe³na¹jut3su² tai²li² nxe³-
 ye¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 40Nxa²ha¹te¹ wā³nxin¹te² si³yxau³te²nāu³xa²
 whāi²na¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a³-
 pos²to³lo² nū³ka³txa² i³kaix¹lo³xain¹nū²la² i³ta³lo³wai¹txain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na²
 a²i³lxa² i³ye³kxi²si¹hai¹nxa³jau³nū³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² sa²ta³-
 xain¹ta¹hxai²hē¹la². 41Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹ta²
 he³la³kxi³nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³na² wxa²li³ain¹nū²la² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Txa²wā¹sū³na² kāin²khai¹nx2na³li¹. Wi¹lxo³kxi²nē³lain¹na³li¹. Je³su²-
 jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³sa²ki³sa²kxai³lu² ye³khāuh³lxa³ti³nha²ki³nhai¹.
 Nxe³kxan²ti³ ka³lih³khai¹nē³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42A³lan²ta²
 hāix¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ta³nxaxa² a²sxi²h²khai³sa² ta³nxaxa²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txaxa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
 tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ā³non²ta³kxi²nū³ka³txa² wā²nxa³kxa² so¹ain¹jau³su²

6 1Nxe³xain¹tāu³u¹tai²nān²tu³ yxo²i²tū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³nū²kxi² jā¹nxe²
 jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la². Kāin²ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
 tāu³u¹tai²nān²tu³ta¹ yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Kre²ka²ko³xa²
 e³tū³ka³txa² ha³na³ka³lxi² i³ye³kxi² Ju³te²a²ko³xa² e³tū³ka³txa² ha³na³ka³lxi² i³ye³-
 kxi² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Kre²ka² nū³ka³txu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 —~Txa²wā¹txu¹txi³nāu³xai²na² wha³te³sa³ka³lxi³nāu³xai²na² ne³wā²-
 na³yah³lxin¹nū²hē³li¹. Yen³kxa² wā²nhū¹ain¹yah²lxan³nū²hē³li¹. Nxe³ju³ta²
 wai³nxaxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³pos²to³lo²
 nū³ka³txu¹ta²na² wān³txu¹ta²na² ain³kxain¹nū²la² yxo²i²tū³ka³txa² yxo²-
 ha³kxa¹ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²nāu¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txaxa² i³yau¹ū³si¹na¹ju³ta² so¹lxi³
 o²la³kxi²si¹na¹wi¹. Yxān¹ta¹ yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹si¹hxa³jau³su² i³ye³-
 kxain¹nū²hē³li¹. Ain¹tah¹ wa³ka³li³yu³ta² kāi²nha²kxai³ hxi²kan¹sa²si¹nxa³nhai¹.
 3Nxe³sa²si¹nxa³ha²kxai³ wxāi² i³nxai²na² txa²wā³tā³sah¹lxi¹nha²kxai³
 ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. In³txaxa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ wā²nxa³kxa² so¹jah³-
 lxi³hē¹li¹. Nxe³te²a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwaj³yxau³te²a² so¹lxi³
 a²hoh³lxi³su² te²a² so¹lxi³ wā²nxa³kxa² so¹jah³lxi³hē¹li¹. Ah³lxin¹kxai²nān²tu³
 yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹te²nū³su² ūh³wxe³ki³tu¹wi¹. 4Nxe³ki³kxai²nān²tu³
 txai²nāu¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi² A²wān³txaxa² i³yau¹ū³hi²
 nxe³si¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na² ten³sa²si¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5A²nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²na² i³ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxi¹nha²kxai³ in³-
 txi³nāu³xu¹ta²kxai³ wā²nxa³kxa² so¹ain¹te³nah¹lxi¹, Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²na²

wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kāin² yxo²i²i² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² kāin² nxū²kwai³yxa²u² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Pro³ko³ro²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ka³no²rah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ti³māu²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Par³me³na²sah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ko³lau²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxa²u²xai³lha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a² wān³txa² ain³kxi²nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 6^aA²nxe³te²nāu³xu¹ta²kxai³la¹ wā²nxa³kxa² so¹ain¹nū²la² a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹tai²na² yen³nāu³a² ūh³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la² a³hxi²ka² wxa²ne³hē²ta¹lā¹ain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²kxain¹si¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 7^aA²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³xu¹tai²li²i²sa²ne³sin²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txa² kāin² ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nū³ni² wā³nxin¹te² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Es³te³vāu²ah³lo²nu¹tai²na² ū³tī¹kxain¹jau³su²

8^aNxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹sxā³ i²ha²kxai³ kāin² i³hxi²ka¹ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³la¹ kāin² wā³nxin¹sxā³ o²la¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 9^aNxe³tah¹lxa¹ yxo²i²xa³tū³ka³txai²na² hi²sen³tū³ti¹ ko³nxe³thi¹nha²kxai³ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wān³txa² yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txu¹tai²na² Li³ber²to² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ Si³re²ne² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ A³le³syān³tri³a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ Si³li²si²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³ nū³ka³txi³su² ha²kxai³ ain¹sxā³ ā³nū²kxain¹nū²la² Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wān³txa² yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². 10^aNxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a²hoh³lxi³si¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², ko³nxe³thin¹tū³ka³txa²sa³. 11^aNxa²ha¹te¹ tū¹ka³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² in³txa² hāi³a² ū³yho³hi²sān²ka³tū³ i³ki³ha¹ni³ye³si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Es³te³vāu²ah³lai²li² ko³nxe³te²lo³jau³su² e³na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³ti² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ko³nxe³te²lo³ti² nxe³na²hē³li¹. Txa²ne³nxē³na² ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. Nxe² i³ki³ha³ni³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

12^ai³ki³ha³ni³ye³kxain¹nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxain¹sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa¹nha²kxai³ Es³te³vāu²ah³la² tū³nū²la² nū³kxūn³txi³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta³ yen³nāu³a² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13^aNxa²ha¹te¹ in³txai²li² ko³nxe³thin¹te²a² i³kaix¹so¹nū²la² i³ki³ha³ni³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² Es³te³vāu²ah³lai²li² ko³nxe³jau³xa² so¹lxi³ e³kxi²toh³na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ko³txe³i² Sū³na² wān³txu¹txai²na² ko³txe³i² nxe³toh³na²hē³li¹. 14^aNxe³sxā³ jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²

Na³sa³re²thi³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹ain¹-
tu¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²nãn¹jau³xa² i³yax¹txain¹to³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³jau³xai²li²
ain³kxi²si¹na¹hẽ³li¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe²i³ye³ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁵Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²hxi²kan¹txa² nũ³ka³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² Es³-
te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ten³sa²tã³sxã³ i²lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a²
Es³te³vãu²ah³la² a²yen³na² oh³xan¹jah¹la² ye³nhũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Es³te³vãu²ah³lai²na² wãn³txa² i³wa³lxĩn³nha²jau³su²

7 ¹Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
—~Es³te³vãu²ah³lãi³. Jau¹xai²li² i³ye³kxain¹jau³xai²na² ya²la³tu³ji¹-
wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

²Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
—~Nxe³jah³lxĩ³wxi¹. Txa²lon³ti³nãu³xa² txa²wĩ³na²nãu³su² nxe³syah¹lxi¹-
lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nhxi¹nu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
txa²wã¹wĩ³nu²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ Me³so³-
po³tã²mi²a²ko³xu¹tai²na² yxau³hi¹nu¹tai²kxai³lu² A³rã²thĩ³nãu³xu¹tai²na²
ai²nxa³thĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³jah¹lai²na² hi²sen³-
su² tĩ³sxã³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. ³Tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lãi³.
Wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² ã³sxã³ a³li³txa²hẽ³li¹. Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² i²xan³ko³xa²
wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. ⁴Nxa²ha¹te¹ Kau³te²a² nũ³ka³txu¹tai²na²
ã³wxe²ã²nyhain¹nũ²la² A³rã²thĩ³nãu³xu¹tai²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ti³-
kxai³lu² a²wĩ³nu¹tai²na² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³ ko¹xu¹tai²na²
a³li³xi²nũ²la² txa²wã¹ha³lo²khai³xai²na² yxau³kĩ³ko³xai²na² ã³wih¹ta¹hxai²-
hẽ¹li¹. Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² kxãn³su² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
⁵⁻⁶Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wẽ³sa² yũ²nxa³hi¹nu¹tai²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hi¹nai²na² ta²ko¹xai²na²
jũx¹te²he³la³ko³ ã³hũ¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ kxã³non³tãu³a² ta²ko¹xai²na¹
yxo²ha³kxa¹ wxa²ne³tah²nãu³lo³tin¹tãu³a² ã³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxi¹na¹tãu³a²
kan²txi³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹hĩ¹na¹ ha³lo²a² ã³sa²nũn³ko³xa² ã³we¹-
ta³wxe³ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu³ ta²ko¹xai²na² yxau²xai³tũ³ka³txi³khai³xa²
a²hxi²kĩ³kxai³ kwa²wa³ka³li³nũ³lo³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ kwẽ³kxa² ko³ka³lxa¹-
txi³ 400 nxe² kwẽ³kon³tãu³a² khãuh³lxa³ti³nyhain¹tu¹wi¹.

⁷Nxe³nyhain¹ka³tũ³ wa³ka³ti³lo³te²nãu³xa² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²hai¹na¹tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ a³li³sxã³ ã³wa²lã³wih²xain¹tu¹wi¹. ã³wih²xain¹kxai²nãn²tu³ sa²-
yxo²wet¹lsain¹sxã³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
⁸Hã²wxãn³txa³ ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹kxi³ju³ta² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²wãn³txa²
ya²la³tu³tã³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ki³lha³lxa³nãu³xa² ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹yah³lxin¹-
kxai²nãn²tu³ txa²wãn³txa² ne³wãn²yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.” Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³nũ²la² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²ki³lha³lxu¹ta²-
kxai³ i³sa²kah³lo²nu¹tai²na² a³li³lah¹hĩ¹na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
a³lan²ni²sxã³ ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³ i³sa²kah³lo²nu¹ta²
a²ki³lha³lxu¹tai²na² a³li³lah¹nũ²la² Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. ã³ta³lo³hẽ¹tũ²la²

Ja³ko²ah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxa²nãu³xu¹ta²na² hxi²ka² hxa³nsã³ ha¹li¹ wxa²sa²-so¹xi²nũn³te²nãu³xu¹ta²na² a³li³lah¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

9Hã²wxã³txa³ Ja³ko²ah³la² a²ki³lha³lxi³nãu³xu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Jo³-se²ah³lo²nu¹ta²na² ka³tã³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Nxa¹nxa³ha²kxai³ E³ji²ta²nũ³ka³txu¹ta²na² a²hxi²ka² ã³yu²ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² ã³si³-tẽ³kxi²ha²kxai³ ã³non²ta³kxi²ha²kxai³ ye³khãuh³lxa³thin¹ju³ta² ã³na¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 10Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ã³nhi²ka¹ta¹nha²kxai³ a²hoh³lxi³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ji²ta²ko³xu¹ta²na² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²na² Fa³-ra³o²ah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²u¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Jo³se²ah³lu¹ta²kxai³ i³kaix¹lo¹nũ²la² ha³lo²u¹ta²na² whã²na¹ a²hxi²kan¹te²-lon³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³sã³ Fa³ra³o²ah³la² a²sa³wi³ha³lxu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹a²sxi²yhu³ta² whã²na¹ a²wa³kxẽ³no³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 11Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kãin²kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹li¹. E³ji²ta²ko³xu¹ta²na² whã²na¹ Ka³na³ã²ko³xa² whã²na¹wẽ³ha²yau³xa² ã³xa³ha²kxai³ yain³txa² wi¹we¹nxa³ha²kxai³ he³ja¹lun¹tain¹ta¹-hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wã¹wi³na²nãu³xu¹ta²kxai³ hxi²kan¹txi³yain³txi³la³ wet¹lxsã³ yai³nain¹ki³la³ so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. 12Nxa²ha¹te¹: “E³ji²ta²ko³xu¹ta²na² yain³txa² sxa³nũ²nha¹.” Nxe³jau³xa² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²-na² ain³kxi²nha²nũ²la² txa²wã¹wi³na²nãu³xu¹ta²kxai³ i³sa³si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 13Ã³ta³lo³hẽ¹tãu³u¹ta²na² Jo³se²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² a²lon³ti³tãu³xu¹ta²kxai³wã²nã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² whã²na¹tẽ³lxi²nũ²la² Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wã²nã³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 14Nxe³-ka³tũ³ Jo³se²ah³lo²nu¹ta²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²wi³nu²su² te²a² a²ka³lxa¹txa²whã²na¹ 75 nxe³tũ³ka³txa² wxã³sã³ yxau³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 15Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ wxã³sã³ yxau²xai¹lyain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxain¹-ko³xu¹ta²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ya³lu²ha²kxai³ txa²wã¹wi³na²nãu³xu¹ta²na²yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxã³ ya²lun¹ti³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 16Nxe³ai¹nha²kxai³Si³kẽ²ko³nãu³u¹ta²na² a²nũ²a² tẽ³sxã³ ai³nũ²la² i³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ko³xu¹-tai²na¹ A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. E³mo²ra² nũ³ka³txu¹ta²na²Si³kẽ²ko³xan¹ta² wa³kxẽ³nu¹ta²na² ũ³yho³hi²sã²nũ²la² so¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²-nxe³ko³xu¹tain²txi³ yah³lon¹sxã³ ya³lun¹ti³ te²nãu³xa² sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 17-19Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³tãu³u¹ta²na² txa²wã¹-nũ³ka³txi³nu¹ta²na² ka³lxa¹txi³ ã³nũ¹ta¹nhi¹nu¹ta²na² E³ji²ta²ko³xan¹ta²a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²na² wẽ³non³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹lo²nu¹ta²-kxai³ Jo³se²ah³lo²nu¹ta² i²jah¹lo²sxa³ha²kxai³ txa²wã¹nũ³ka³txi³nu¹ta²na²a³lxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta²ko³xan¹ta²a²-hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ki³ha¹kxi²nhai¹ni² nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²si¹hai¹ni²wẽ³ha³lxa² kwẽ³n¹ta¹ a³li³lah¹te²u¹ta²na² ha³lo²a² ã³na¹sã³ya²lut¹l¹si¹hain¹jau³-su² kwa³na³ai¹ni² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³hi¹nu¹ta²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na²wãn³txi³nu¹ta²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²na² i³ye³kxi²jau³xu¹ta²na² we¹ta³-lun²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹li¹. 20Nxe³hi¹nu¹ta²kxai³la¹ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na²a³li³lah¹sxã³ txon¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³sã³ wẽ³sa² wi¹lye¹nxa²ha¹te¹ i³la³ka²ki³ha¹li¹ ka³na³kin¹tãu³u¹ta²na²nã²tu³ a²wi³nu¹ta²na² a²sxi²khai³xa² hã²-

ã³sxã³ txo¹ta¹hxai²hê¹li¹. 21 Yan¹nãu³a¹ wê³sa² kã¹non³tãu³a¹ hxi²kan¹txi³
ũ³ho¹ya³hxa³kxa²yan³txi³su² a²hã³ka³nũ³nu¹tai²na² hi²sen³su² ha³lo²a² ã³-
na¹ta¹hxai²hê¹li¹. ã³na¹nũ²la² E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na²
a²ka³ne³lxa²nu¹tai²na² wxã³ a³ya³txi²nũ²la² i³ãin²ta³kxi²sxã³ wên³sa³nu¹ta²-
kxai³ so¹sxã³ i³nũ²la² a²ki³lha³lhũ³nxe³sxã³ txot¹ta¹hxai²hê¹li¹. 22 Nxe³ha²kxai³
E³ji²ta² wãn³txa² wi¹jau³xa² a²hoh³lxi³su² jau³xa² i³yau¹ũ³ha²kxai³ Moi³se²ah³-
lu¹tai²na² wain³txi³ e³i² wi¹lo²la³kxi² nxe³sxã³ wxi²kan¹txi³lon¹ta¹hxai²hê¹li¹.

23 Nxa²ha¹te¹ kwê³kon³ka³lxa¹ton³nũ²la² 40 nxe³sxã³: “Txa²ka³lxa¹txa² I³sa²e²
nũ³ka³txa² ai³si²a¹tũ¹xã¹.” Moi³se²ah³lu¹ta¹kxai³ ta¹hxai²hê¹li¹. 24-25 Nxe³sxã³
ai³tãu³ Fa³ra³o²ah³lo²nu¹tai²na² sa³wi³sa² hi²sen³su² I³sa²e² in³txi³nu¹tai²na²
i³su²lye²ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³jut³su² i²nũ²la² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²ê¹-
nãn¹jau³kxai³lu¹: “Wa³lxi³a¹tũ¹xã¹ ã³non³ta³kxi²na¹tũ¹xã¹. Fa³ra³o²ah³la²
sa³wi³sa² su²lhã³a¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³kxai³la¹ su²lhã³ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³nũ²-
la² a²ê¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Kã¹³a¹ju³tai²na² txa²nũ³ka³txa² ain³kxi²nhain¹sxã³
ã³wxã³sxã³non³ta³kxai³na¹ju³ta² wi¹la³la³kxain¹tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³nai²li²
I³sa²e² nũ³ka³txa² khãuh³lxa³txi³nha²sxã³ wa³kon³kxain¹si¹hain¹ju³ta² a³-
la³kxain¹tũ¹xã¹. Nxe³ha²kxai³ nũ³kxũn³sxã³ ã³sa²so¹nũ¹hain¹ju³ta²nũ³su²
a³la³kxain¹tũ¹xã¹.” Ain¹jau³su² nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nãu³xu¹ta²kxai³ hai³txi³
a³la³kxi²ye²nyhu¹ain¹ta¹hxai²nxa³hê¹li¹. 26 Ha³la³jen¹nãu³u¹tai²nãn²tu³ I³sa²e²
a²in³txi³nu¹tai²na² ha¹lin¹te²nãu³xa² he¹li²ye²yhain¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³jut³su²
i²ai¹nha²kxai³ ã³nhãu²no³si¹nyhu¹jau³su² i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹: “Nxe³ja³sa²lxi¹.
Wxa²lon³sa²nyhu¹a³hi¹nha²kxai³ he¹li²nyha¹txa³hê¹li¹.” Nyhain¹ta¹hxai²hê¹li¹.

27 Nxa²ha¹te¹ hxi²ki³te²nu¹ta²kxai³lu² i³ãn³ta³kxi²nũ²la² nũ³kxũn³txi³
ũh³nxũn³sa²tã³ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³te³na¹ yxo²xũn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹-
lxi¹: “Wxã¹²na² txa²hxi²kan¹jah¹lo²sxã³lxi¹. Sa²hãu²not³sa²jah¹lo²sxã³lxi¹.
28 Sũn²ta³tai³tã² Fa³ra³o²ah³lai²na² sa³wi³sa² su²lhã³¹nhê³li¹. Nxe³kxai³ jãx¹sa²-
te³lin¹ji¹wi¹?” Ta¹hxai²hê¹li¹. 29 Nxe³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² u²lxi³ ih³saun³sxã³
i³hã¹³ta¹hxai²hê¹li¹. Mi³ti³ã²ko³xu¹tai²na² ã³wih¹sxã³ yxau³nũ²la² yxau³hi¹nu¹-
tai²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ha¹li¹ a³li³lah¹kxi²sxã³ txon²ti³ya³ta¹hxai²hê¹li¹.

30-31 Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ kwê³kon³sxã³ 40 nxe² kwê³kon³sxã³
yxau³tãu³u¹tai²nãn²tu³ ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹-
ti³kxai³lu² wã³la³ka³txu¹tai²na² Si³na³i²ka³txu¹tai²na² a³ti³ta¹hxai²hê¹li¹.
ã³ti³nũ²la² hi³a² i³xi²yxau³ka³txu¹tai²na² ten³sa²tã³si²ta¹hxai²hê¹li¹. Ten³sa²tã³-
si²nũ²la² ã³ti³ta¹hxai²hê¹li¹. 32-34 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Moi³se²ah³lã¹³. Wxa²wi³na²nãu³xu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² I³sa²-
kah³lo²nu¹tai²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² wxa²nũ³ka³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹,
“Wxa²sũ³nu²sa¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. Nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²-
kxai³ yuh³lxi³khai¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i²nxũn³kxi²ta¹hxai²nxa³hê¹li¹.
Nxa²ha¹te¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wã³nxĩ¹khaix¹nxe³ju³tai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a² sa²yu³sai¹kxi²nha¹lxi¹. Txa²ha³lo²-
a² ti³i¹lxi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi²na² E³ji²ta²ko³xa² yxaut³te²a² a²nũ³ka³txa²
ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² i²ai¹na¹hê³li¹. Kãin² i³nãn³kxi³sai¹nha²kxai³

ã³non²ta³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxai¹na¹kxai²nãn²tu³ E³ji²ta²ko³xa² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Wa³su³txi³ ã³sa²wa²lxí¹sê¹li¹.” Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hê¹li¹.

35Nxe³jut3su² Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e² nũ³kã³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²ã³ain¹te³nah¹lxí¹. “Moi³se²ah³lãi³. Wxãi²na² txa²wã¹hxi²kan¹jah³lo²sxã³lxí¹. Kãi³sĩ¹na¹ju³ta² i³hau³kot3sa²sĩn¹te²sĩ¹nxã³lxí¹.” Kxãn³kxai³ ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³ka³tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ I³sa²si¹hã³u¹hain¹ka³tu³ I³sa³e² nũ³kã³txu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ti³hi¹tha²kxai³ wa²su¹wa²su¹ a³li³kxain¹ti³hi¹jah³lo²su² ti³hi¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. Oh³xan¹jah¹la² hi³a² i³ka³txa² i³ye³kxi²jah¹lu¹tai²na² wxã³sxã³ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hê¹li¹. 36Hã²wxãn³txa³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e² nũ³kã³txu¹ta²kxai³ ã³sa²so¹nũ¹la² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ aun³ta² a³li³xain¹ta¹hxai²hê¹li¹. I³ye³na² kãin²je³na², he³hen³jau³su¹, ta¹hxai²hê¹li¹. A²nxe³je³nu¹ta²kxai³ a²yxo²ha³ti¹hĩ³ain¹ka³tu³ ha³lo²ai²li² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wã³nxĩ¹sxã³kãi³u¹hain¹to³ta¹hxai²hê¹li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³ko³nha²kxai³ 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³ nxe² kãi³u¹hain¹to³ta¹hxai²hê¹li¹. 37Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxí¹: “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Txi²yã¹yxe¹nx2ti³tu¹wi¹. Txa²wã¹nũ³kã³txi³yah³lo²sa²tu¹wi¹.” Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. 38Te²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³kã³txu¹ta²kxai³ ha³lo²ai²li² ho³hain¹tãu³u¹tai²na² jah¹lain²txi³ ãn³si³tê³kxi²ta¹hxai²hê¹li¹. Wã³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txa² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³lain¹tãu³a² oh³xan¹jah¹la² e³kxi²hi¹na² ã³si³tê³kxi²ta¹hxai²hê¹li¹. A²nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²nũ¹la² txah³lxa³ka³lo³a² ã³wha²li¹lho¹ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²kĩ³jau³nũ³a² ã³hũ¹nê³ta¹hxai²hê¹li¹.

39Ain¹nxa²ha¹te¹ txa²wã¹wĩ³na³nãu³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² te³nai¹nxa³ha²kxai³ en²sxã³ a³ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²yen³kxu¹tai²na² yxo²kwain³nu¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹li¹. 40Nxe³tũ³kã³txu¹ta² wãn³txi³kxai³lu¹: “A³rãu²ah³lãi³. Moi³se²ah³lai¹tã² E³ji²ta²ko³xa² ãn³sa²so¹nê³jah¹lai¹tã² ti¹kxi²nê³nhai¹. Nxe³nê³lha²kxai³ txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²lo³kxi³kxa² we¹txa²sĩ¹nhê³li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ ne³ka³ta²nê³tu¹wi¹. Nxe³nê³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhin¹sxã³ yxau³kĩ³tu¹wi¹.” Ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. 41Nxe³nũ¹la² A³rãu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ a²wã³nxĩn¹ju³tu³ta² po¹na² wẽn³sũ³ju³ta² we¹tũ²la² a²yo³ha² ã³hũ¹ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³ka³tu³ a²nũ²nãu³xu¹ta²kxai³ kãin² yai³ni² i³na² nxain¹te³nah¹lxí¹: “Wã³nxĩn¹ju³ta² txa²wã¹hxi²ki³khai³xa² we¹kĩ³ti²tu³wi¹. Ka³lih³khaix1nê³nhai¹.” Ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. 42Nxe³ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² oh³sĩ³nai²na² hi³ka²ta³a² so¹lxí³ sa²yxo²we¹tain¹sĩ¹jau³su² ã³na¹la³kxi²ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³ju³tai²li² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na² ã³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hê¹li¹. ã³wha²li¹lain¹te³nah¹lxí¹:

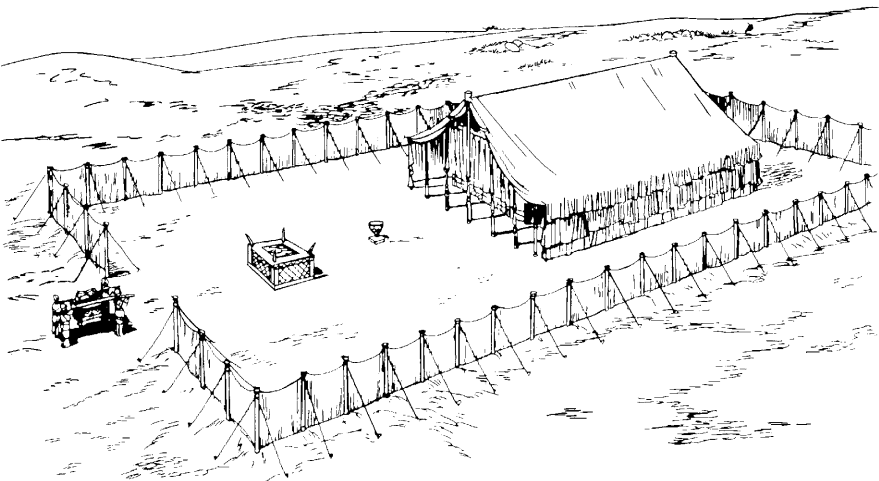
“Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹: I³sa³e² nũ³kã³txãi³. Ha³lo²ai²li² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² yxau³yah³lxi³nhĩ¹nhĩ¹nai³tã² 40 nxe²

kwê³kon³sxã³ yxau³yah³lxi¹nhî¹nhî¹nai³tã³ ka³yxuh³xa² su²lhxã³
ũ³hũ¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.

43 Yxã¹ta¹ a²wã³nxĩ¹ju³ta² wxa²hxi²kai²na² we¹jah³lxin¹te²a² sa²-
yxo²we¹txai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a² Mo³lo²kah³la²
sxi²ha² wã²lê³nã¹thi³na² sa²ka³la³hêt¹lo¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
Ah³lxi¹nha²kxai³ Rên³fã²ah³la² hi³ka²ta³a² a²yãu³ka³txa² sũ³-
nu²sa²ki³lxo³te²a² wet¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a² so¹lxi³
sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nũ¹ka³na¹ ha³lo²a² u²lan¹-
ko³xa² Ba³bi³lo²na²ko³xa² ya¹nã¹ta³ko³xai²li² sa²si¹hã³nx²ta¹tu¹wi¹,
sa²yxo²ã³sah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hê¹li¹.”

Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² nxe²
ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hê¹li¹.

44 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wã¹wi³na²nãu³xu¹tai²na² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹-
nxa³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹tãu³a² wã²lê¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹ka³lo³a² ũ³ha¹ain¹thi³nu¹tai²na² sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
Nxe³thi³nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²sã²nũ²la² wain³txi³ we¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³thi³nu¹-
ta²kxai³la¹ wã³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txu¹tai²na² ka³la³hi¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²yxo²wãn³txa² i³hau¹ko³tũ¹ta¹hxai²hê¹li¹. 45 Nxe³sxã³ tũ³ka³txu¹tai²na² a²-
ne³tah²nãu³u¹tai²na² Jo³su³e²ah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ thi¹nãin²txi³ sa²so¹sxã³
tẽ³ain¹nũ²la² ha³lo²a² tah²ko³xu¹tai²na² ã³wih¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
A²wi¹lhi¹nu¹tai²na² yxau²xai³lain¹ta³ nũ³ka³txu¹tai²na² a³li³si¹jau³su² kwa³na³-
ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³sxã³ txa²wã¹wi³na²nãu³xu¹tai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
Nxe³hi¹nãn¹te²tũ³ thi¹nãin²txi³ kan²txi³ yxau²xai³ta¹hxai²hê¹li¹. Yxau²xai³ka³-
tũ³ hu³ Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² a²txon¹sxã³ yxau³hi¹na² yxau²xai³ta¹hxai²hê¹li¹.

(Atos 7.44)

46 Nxe³sxã³ Ta³vi²yah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² kãin²thi³na² txon³te³lhã³ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹: “Sũ³na² nxe³txi¹. Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²na² wxa²-wãn³txa² sa²yo²we¹txa²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yã¹nxũ³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³wi¹wi¹nxe³san¹kxai²nãn²tu³ sxi²ha² kãin²thi³na² txon³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta³-vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 47 Ain¹ta¹ Sa³lo³mãu²ah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² txon³jah¹lo²la³ ta¹hxai²hẽ¹li¹.

48 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² sxi²ha² a²-nũ²a² hxi²ka² we¹tain¹thi³nai²li² hxi²kan¹txi³ yxau³jah¹lo²su² te²sxa³wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²na² nxe² ũ³-wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 49 Ū³wha²li²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹: ‘Oh³xan¹ko³xai²na² ã³wxe³na¹ka³-lo³a² yã¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xai²na² ti³yu³wxe³nha¹ka³lo³a² yã¹nxe³ha²kxai³ nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³na¹thi³na² hxi²kan¹txi³ txon³yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹. Txon³yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²-kan¹txi³ yxau³hĩ³nxã²nxa³wi¹.

50 Yen³kxa² yo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.” Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ nxe² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

51 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² wxã² ĩ³nxai²na² ko³nxe³thin¹khai¹yxah³-lxi¹lxi¹. Ê³ton³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah²lxa³lxi¹. Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³ta²na² yã¹xah³lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² wãn³txa² sa²yo²ã³ah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. 52 Wxa²si³yxau³yah³-lxin¹tãu³ta² hi²sen³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ tũ³ka³txu¹ta²na² yo²ha³kxa¹ ye³khãuh³lxa²ti³nyhain¹ta¹ti²tu³wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹la² wxã³na²hẽ³li¹. Yãn³txai²na¹ wxã³ju³ta²nũ³su² jau³su² ĩ³hen³-txi³tũ³ka³txu¹ta²na² su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nha²kxai³ hĩ¹na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹lai²li² wxã³hĩ¹na² ĩ³ki³ha¹-ka²so¹yah³lxin¹nũ²la² su²lhã³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. 53 Wxã²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nx2tain¹ta¹-ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ sa²yo²we¹jah²lxan³ta¹ti¹tu³wi¹. Jã¹nxa¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Es³te³vãu²ah³la² su²lhã³ain¹jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txa³ nũ³ka³txu¹ta²kxai³ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²-la² kãin² ĩ³yxaih¹sã³ ĩ³an³ta³kxi²khaix¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 55 Nxe³nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² nxũ²-kwai³yxau³ha²kxai³ sa²ye³ka²la¹nha²sxã³ oh³xa² ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹ Txa²wã¹sũ³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ² Je³su²jah³-lo²nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³a² hxi²kan¹khai¹nxe³je³nãn²tu³ã³sa³nxũ³ju³ta² ĩ² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Nxe³jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ²sah¹lxi³wxi¹. Oh³sĩ³na² ã³ye³hã¹na³li¹. Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹te² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³a²ã³sa³nxũ²-na³li¹. Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ kâin² i³wxan¹yah³lxi³nũ²la² wxa²ne³tũ¹la³kxi²nhain¹ka³tũ³ wa³-
su³txi³ ã³tũ³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 58 Yah³lxi³ka³tũ³ yxo²xũn³txi³ sxi²jen³nu¹ta¹na²
a³li³si¹hain¹jau³su² nxẽ³ta¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² wxa²so¹sxã³ wha³tin³kxi²ya²-
lu¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tũ¹kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxã³
Sau²lah³la² a²ne³kxai³taũ³a² ã³sxã³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 59 Ya³lu²nxa³ta³lxa¹
Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta¹kxai³lu² i³kaix¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai³. Txa²yãu³ka³txa² sa²so¹sẽ¹li¹. 60 Nxe² e³nũ²la² ã³ka³ti³-
wxe³sxã³ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai³. Ju¹ta¹li² ko³nxe³ti³ kã³sain¹ju³ta¹na² ko³nxe³ti³ i³-
yĩ¹lain¹txa³hẽ¹li¹. Nxe² e³ta³lun¹ka³tũ³ ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².

Sau²lah³la² yxo²i²tũ³ka³txa² ye³khãuh³lxa³tain¹jau³su²

8 1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²te²-
a² ka³na³ku² te²nãu³xa² wxã³ain¹nũ²la² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta¹na²
wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹jah¹lo²nũ¹tã² sa²so¹sxã³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹ka³tũ³ i³ãin²ta³kxi²sxã³ kãin²nãn³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³na¹
Sau²lah³lo²nu¹ta¹kxai³lu² yxau³sxã³ i²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Es³te³vãu²ah³la² su²lhã³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Te²yã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹-
hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nhĩ¹na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²i²sxã³ yxau²xai¹lain¹tũ³ka³txu¹ta¹na² khãuh³lxa³txi³khaix¹nyhain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹ yxo²i²ain¹tũ³ka³txa²
su²lhã³xat³si¹jau³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ sxi²ha² yxo²ha³kxa¹
ã³ten³sa²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³ha¹txi²hi¹na¹ sa²so¹sxã³ i³tũ¹kxain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². In³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² yxo²i²te³a² a³tain¹kxai²nãn²tũ³
sa²so¹sxã³ i³tũ¹kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²-
jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a³li³nũ²la² ha³ten¹jah³lxi³nũ²la² Ju³te²a² ko³nãu³u¹ta¹na² ã³wi¹hi² Sa³ma²ri²a²
ko³nãu³u¹ta¹na² ã³wi¹hi² yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo²
nũ³ka³txu¹ta² so¹lxi³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma²ri²a²ko³xa² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxain¹jau³su²

4 Ai¹nha²kxai³ a³li³sxã³ ha³ten¹txi³ tũ³ka³txi³nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹ ha³lo²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³nxai³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³-
yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 5-7 Ai¹nha²kxai³ Fi³li²pah³lo²nu¹ta¹na² a³li³nũ²la²
Sa³ma²ri²a²ko³xan¹je³na² ã³wih¹ka³tũ³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
tãu³lo³jah¹la² wxã³ju³tu¹ta¹na² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nhĩ¹na¹ a²ta³a²
ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwã³yxau³te²a² i³wxan¹sxã³ wxa²li³ye²-
ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² i³to³nain¹kxai²nãn²tũ³ ka³lãun³ta³kxi²ta³nxa² ha³lũ²ha²
ai³ta³nxa² jah¹lo²su² ye²kxan²ti³nu¹ we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain¹jut³su² yxau²xai³tũ³ka³txu¹ta¹na² wã³nxĩ¹sxã³ o²la³kxi²yain¹ju³ta² i²
wãn³txa² wi¹jau³xa² e³jau³xa² ain³kxi²yah³lxi³ka³tũ³ ju¹ta¹na² whã²na¹ ain³-
so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Kãin² ka³li³yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

9-11 Nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²nu¹tai²na² sxi²yhe³na²je³nu¹tain²txi³
yxau²xai³jah³lo²nu²tain²txi³ kxā³nxa² wā³nxin¹ju³ta² o²la³kxi²ha²kxai³
kain²ki³lxo³nha²te³nah¹lxi¹:

—~Txi²li² a²hxi²kan¹jah³lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² i³wā³nxin¹ju³ta² yū³-
na¹wi¹. Nxe² i³yau¹ū³ha²kxai³ yxau²xai³tū³ka³txu¹ta²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹
kai²nxa³kxan²ti³ ain³kxah¹lxi³nū²la² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxin¹khai³ju³ta² hxi²kan¹ta²nut³tā³li¹. Yah³-
lxi³jau³su² nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². 12 Kwēn¹tai²na¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
wān³txa² wi¹jau³xu¹ta² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³-
nū³su² nxe³jau³xai²na² ye³jen¹na² yū³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah³lai²li²
Txa²wā¹sū³na² tah²su² ha²kxai³ nxe³jah³lai²li² wā³nxin¹khai¹jah³lai²li²
yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² yxo²i²yah³lxi³nū²la²
in³txi³nāu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ tu¹txi³nāu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ain¹sxā³ i³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Yain¹nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lo²nu¹tain²txi³
yxo²i²nū³nha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹sān²nū²la² Fi³li²pah³lu¹tai²na²
ā³ne³hit¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³ne³hit¹tāu³ān²tā³ Fi³li²pah³lu¹tai²na² kain² i³wā³-
nxin¹ye²ju³ta² i²ha²kxai³ o²lha²kxai¹xain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Jah³la² kain²na³li¹, kain² wā³nxin¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² Je³ru³sa³iē²thi³na²
yxau²xai³lain¹nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² wān³txa² u²lxi³ ha³tā³nxe³jau³xu¹-
tain²txi³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ma²ri²a² nū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹jau³su²
nxe² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³āu²ah³lo²nu¹-
tai²na² nxe³sxā³ sa²si¹hā³ū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 15-17 A²kxā³nxu¹tai²na²
Fi³li²pah³lai²na² hxi²ka² a²nū²a² i²li³te²a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²-
i²kxai²nān²tu³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la²:

—~Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹wi¹. Nxe³jah³lo²su² kxai²-
nān²tu³ e³kxi²sān²nū²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
ā³nxū²kwai³wih¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Jā¹nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² Jo³āu²ah³la²
nxe³ya³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ ā³wxā³ya³tāu³a² a²nū²a² yxo²i²te²nāu³xu¹ta²kxai³
tē³lxi²ya³sxā³ a²hxi²ka² wxa²ne³hē²ta³lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Sū³na² nxe³txi¹. Wxa²yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹hai¹nin¹ju³ta² ten³-
sa²sīn¹nhai¹. Nxe³ya³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa²
nxū²kwai³wih¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

18-19 Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² jut³sī²nū²la² Pe²-
jah³lo²nu¹tai²na² Jo³āu²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³wxi¹. Wā³nxin¹khai¹yah³hi¹lxi¹. A²nū²a² wxa²hxi²ka²
wxa²ne³hē²ta³lxi³ya³hin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² nxū²-
kwai³wih¹ye¹nx²ti³hī³nx²na³li¹. Ya³hin¹kxa² yā¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Sa¹hin¹kxai²nān²tu³ ū³yho³hi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20-23 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxi²kan¹txi³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
 —~Nxex³sa²lxi¹. Wxãi²na² ko³nxe³thi¹ni¹lxi¹. KQ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi¹-
 lxi¹. Wxãi²na² yãx1te²a² ha³lo²a² ko³nxe³khaix1ju³ta² sa³tã³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³nxa²ha³ta²wi¹. Ha²yã³kxa² yxo²kwain³txa²hẽ³li¹. Ū3yho³hi²san¹ju³-
 ta² ten³sa²nxa³nhai¹. KQ³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²nxã³nha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ki³lxo³ni¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²kĩ³ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³thi¹nĩn¹ju³-
 ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹sẽ¹li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tũ³ ko³nxe³ti³
 kãĩ³in¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² nxe³wã²na³nxa²jau³nũ³su² win¹ta²jau³lxi³ i³ye³-
 kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ya³nxa²ha¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxãi²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²txai¹ya³hẽ¹li¹. Ju³ta² ko³-
 nxe³ju³ta³la² khãuh³lxa³txi³nha¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nũ²la² Je³su²jah³lai¹tã² o²la³kxi²ju³ta² i²ya³kxe³-
 su² i³hen³txi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hi² nxe³ta³lun²ya³sãn²ka³tũ³
 Je³ru³sa³lẽ²thi³na² i³xi²te³lhxã³ ai³lha²thet3ja³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³ka³tũ³
 Sa³ma²ri²a² ko³xan¹thĩn³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³-
 ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lu¹ta²ina² hi²sen³su² a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxa²
 yo³ha² sa²wa²su¹ju³ta³ yũ³jau³nũ³su² i³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³li²pah³la² E³ti³o³pi²ah³la² e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

26 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su² Fi³li²pah³lo²nu¹-
 ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Fi³li²pah³lãĩ³. I³sa²yxau³sxã³ a³li³txu¹li¹. Tĩh³nai²na² Je³ru³sa³-
 lẽ²thĩ³na² Ka²sa³thĩ³na² nxe² ne³ki³son³ta³kxi²tĩh³na² nxe³tĩh³nãn²tũ³
 u³je³na² ta³nãn³nãu³a² ain¹tãu³a² tĩh³na² ã³nhe¹tin¹tu¹wi¹. Nxe³tĩh³na²
 sxi²ha² yũ²nxa³tĩh³na² ai³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27-28 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³nũ²la² tĩh³na² ai³sxã³ ã³nhẽ¹lãu³a² a²nũ²-
 a² E³ti³o³pi²ah³lai¹na² ne³kxauh²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² a²tĩ¹na² i³lxa²
 Kãn³ta²sa³ka³lxi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²ina² hi²sen³kxai³lu²
 ta¹ka³lxa² a²sa³wit3su² ha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa² hau³ko³jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ Je³-
 ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² kwẽn¹ta²kxai³ a³li³sxã³
 tĩh³na² ai³lhi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a² ã³wxe³ha²-
 kxai³ I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²ina² ha³tẽh³nxã³nxu¹ta²ina² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³jah¹la² ha³tẽh³nxã³nxu¹ta²ina² i²tũ³kxi³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²ina² ne³-
 khauh²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Fi³li²pah³lãĩ³. Hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a² ã³tĩ³-
 txa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30-33 Nxe³nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³nih³sxã³ ã³tũ³nũ²la² I³sa³i²ah³lu¹ta²ina²
 wãn³txa² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²ina² wãn³txai²na²sa¹:

—O³ve²a² su²ju³ta² yū³kxai²nān²tu³ ā³nhē¹te²sxa³yu²hē³li¹. Jā¹nxe³sxā³a²wxe³txa² ū³yho³kxi²son¹kxan²ti³ hai³txi³ i³wai¹te²sxa³yu²hē³li¹. Te²-yā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹wi¹lhin¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³nahx²sxā³ yxau³na²hē³li¹. Wain³txi³o²la³kxi²nyhai¹nxa³hē³li¹. Nxe³ain¹kxa²yu³su² su²lhā³ai¹nha²kxai³ a²-sa³wi³ha³lxa² yū²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³nyhain¹nx³tho³li¹. Nxe³jau³xai²li² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Fi³li²-pah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—E³ti³o³pi²ah¹lāi³. Wān³txa² i³yī¹lin¹jau³xai²li² ā³ne³wxe³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Fi³li²pah³lāi³. A²nū²a² i²li³te²a² i³yau¹ū³sai¹nxa³ha²kxai³ ā³ne³wxe³-sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³sxā³ ā³wxe³si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

34 Jā¹nxe³jau³kxai³la¹:

—I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² i³yau¹ū³nē³jah¹lo²su² tã³nxa² a²nū²a² ā³xa² i³yau¹ū³nē³jau³su² tã³nxa² nxe³te²sin²ta²ku² nxa¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li² i³-yau¹ū³sē¹li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³-tēh³nxā³nxa² wha²li¹txā³nxu¹ta²na² tē³nū²la² nxe³jau³xu¹tain²txi³ ā³si³wxe³ya³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³nū²la² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³ya³tī³kxai³lu² ka³wā³lxa² ā³nhe²kxi²ya³ka³tu³ E³ti³-o³pi²ah³lu¹jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹:

—~I²sa³wi¹. Ju¹xa² i³yau³sin²na²wi¹. Ū³hū¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wi¹ji¹-wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²in¹kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx²na³li¹. Ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Yxo²i²a¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Tah²su² na³li¹. E³-ti³o³pi²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ā³yix¹lsi¹jau³su² i³ye³kxi²nū²la² Fi³li²-pah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxā³wxa²ka³nxi²yah³nū²la² i³yau³xa² ā³nū¹ya³ka³tu³ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nū²la² i³yau³xa² a³li³xi²yah³nū²la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ā³sa²so¹sxā³ nū¹ka³na¹ A³so²to²thī³na² ā³wih¹si¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ E³ti³o³-pi²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²wē³ta³te²la³ i²xi²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ ka³lih³kxi²la²nha² i³xi²ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³-lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thī³nu¹ta²na² ā³nxai³tāu³a² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³lha²the³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Se²sa³re²a²thī³nu¹ta²na² a³li³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sau²lah³la² yxo²i² ā³si³wxe³jau³su²

9 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³su²lhā³si¹hain¹jau³su² yxo²ha³nxe³lha³txi³ i³ye³yain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³sxā³ wā³nxin¹ta² si³yxau³ka³jxah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~Nxex3sa²lxi¹. Ta³mas²ko²thi³na² ai³te³la¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²te²-an²tū³ i²ai¹na¹kxai²nān²tū³ sa²hxi²ta¹kxi² so¹na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³jut3su² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³nāu³a² yxo²ha³kxa¹ sa²si¹hā³sē¹li¹. San¹ka³tū³ ā³-nxai³na¹ju³txān¹nxān³su² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹sa²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³nū²la² ā³nxai³ka³tū³ Ta³mas²ko²thi³na² yau³so³nain¹tū³kxai³lu² wa³su³txi³ oh³sī³na² i³ha²te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i²nxūn³nha²ta¹hxai²-nxa³hē¹la². ⁴Ā³yah³xi²sxā³ ā³si³ka³ta³wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²nū²a² wān³txa² ain³kxi²jau³kxai³lu¹:

—~Sau²lah³lāi³. Sau²lah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ khāuh³lxa³txi³san¹-ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹:

—~Īh¹jah¹lo²ta³nīn¹ji¹wi¹? Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Txa²li² Je³su²jah³lo²lxi³na¹wi¹. Ye³khāuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹.

⁶i³sa²yxau³txu¹li¹. Nxēn¹ka³tū³ sxi²je³na² ā³wih¹txu¹li¹. Nxēn¹tāu³a² o²la³-kxin¹ju³ta³nū³a² i³hen³txi³nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁷A²nxe³tū³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu² ka³nah²sxā³ ā³yit¹tain¹-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ a²e³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Jā¹nxe³nū²la² Sau²lah³lo²nu¹tai²na² ye³han³ta³kxi²kxe³su³ i³sa²yxau³ta¹ i²nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²sa³wi³ha³-lxi³nu¹tai²na² hi²sen³su² hxi²ki³ain¹sxā³ tē³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² tē³sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³nū²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² hai³txi³ i³yai³nxa³ha²kxai³ i³na²nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ sxa³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ nxe³thi³nu¹tai²na¹ yxau³jah¹lo²su² A³na³ni²ah³lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta² ain³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A³na³ni²ah³lāi³. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. Īh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxex3sa²lxi¹. i³sa²yxau³sxā³ a³li³txu¹li¹. Ti³nai²na² Wain³si²tih³-no²su¹ nxe³hxai²na²hē³li¹. Nxe³tih³na² ā³nxain¹ka³tū³ Ju³ta²sah³lai²na² sxi²ha² ā³wih¹txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tū³ Sau²lah³lai²na² Tar²so²thi³-na² yxau²xai³jah¹lai¹tā² i³wā³txi³sain³txai¹nhē³li¹. ¹²Nxe³jah¹lai²li² hī¹na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²to³nha³li¹. Hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta² i²nū²nhai¹.

ĩ²ju³ta²sa¹, in³txa² i³lxa² A³na³ni²ah³la² wxã³sxã³ wxa²ye³wxaih³nũ²la²
wxa²ye³we²txi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tai²li² i²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹hxa²hẽ¹la².

13Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai³. Nxe³sa²lxi¹. Jah¹lai²li² ko³nxe³-
thin¹khaix¹ta¹hẽ¹li¹. Je³ru³sa³lẽ²thi³na² yxau³hi¹nai¹tã³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa² ye³khãuh³lxa³ti³nyhain¹to³ta¹hẽ¹li¹. 14Jã¹-
nxain¹sxã³ kwẽn¹tai²na¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³jah¹lo²nãu³xa² hi²sen³kxai³lu²
Ta³mas²ko²thi³nãu³a² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹te²a² sa²so¹-
sxã³ ü³tĩ¹kxi²si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³yhain¹txã³nxa² ü³hũ¹nyhain¹ta¹hẽ¹li¹.
Kwẽn¹tai²na¹ wxã³ain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxa²hẽ¹la².

15Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ĩ³kaix¹so¹ai¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Hã¹sxã³ ai³sẽ¹li¹. Ye³jen¹na² txa²wãn³-
txa² u²lxi³ tẽ³sxã³ ai³sxã³ i³hen³txi³tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su²
te²a² a²si³yxau³ka³txa² he³la³kxi³su² te²a² nxe³sxã³ i³hen³txai¹nha²-
kxai³ I³sa³e² nũ³ka³txa² i³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. 16Nxe³ha²kxai³
Txai²na² sa²kxai³lu² txa²wãn³txa² yxo²i²sai¹nha²kxai³ kãin² khãuh³lxa³-
txi³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² i³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxa²hẽ¹la².

17Nxe³nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³nũ²la² Ju³ta²sah³la² sxi²ha²
ã³wih¹ta¹hxa²hẽ¹la². ã³wih¹nũ²la² Sau²lah³la² ye³na² wxa²ye³wxe³te³nah¹lxi¹:

—~Sau²lah³lai³. Txa²wã³tã³si¹lxi¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²-
na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² sa²si¹hã³sain¹na²li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ tĩh³na²
wxã¹nhĩ¹nai³tã² i²in¹nũ²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la² ye³we²txi³sih¹nxa²ha¹jau³su²
sa²si¹hã³sain¹na²li¹. Nxe³sxã³ ye³we²txi¹nxa²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³-
ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³ nxẽn¹tu¹wi¹. Ta¹hxa²hẽ¹la².

18Nxe³te³na¹ ai³na²ka³lo³hũ³nxe² ye³hẽ³ja¹nxe³kxe³hũ³te²su² ã³ye³-
hai¹tã³nxa²ha¹te¹ i³ye³ten³nha²ta¹hxa²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² i³sa²yxau³nũ²la²
ĩ³yau³xa² ü³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxa²hẽ¹la². 19Nxe³hi¹na¹ i³yai³nxi²ha²-
kxai³ a²nũ²nãu³la³ i³si³nxũn³to³nxe²ha²kxai³ nxe³ye²yha¹ta¹hxa²hẽ¹la².

Ta³mas²ko²thi³na² yxau²xai³jau³su².

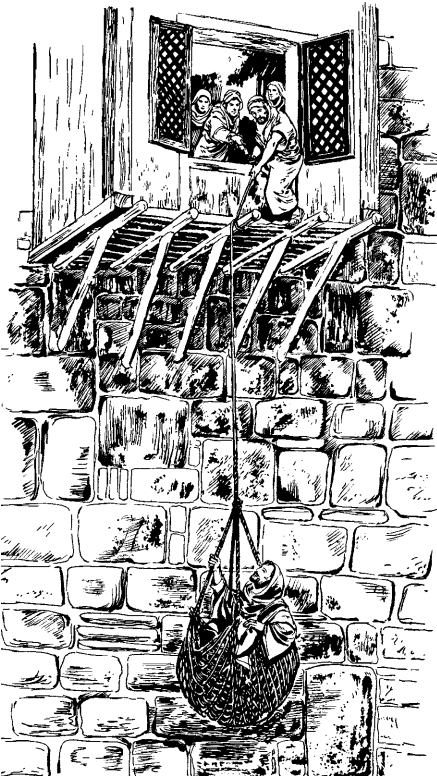
Nxe³sxã³ Ta³mas²ko²thi³na² yxo²i²tũ³ka³txa² ã²la² kxãn³su² yxau³-
a³nyhain¹ta¹hxa²hẽ¹la². 20Yxau³a³nyhain¹tãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxi²thi³nãu³xa² ã³wih¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su²jah³lai¹tã² Txa²wã¹sũ³na² Tah²hai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa² wxi²-
kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxa²hẽ¹la².

21Nxe³jut³su² a²nũ²a² ain³kxain¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³ nxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² i²ki³jah¹lo²su² te²la¹kü², kxã³nxa² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
yxau³ain¹na²hẽ³kü², nxe³hi¹nai³tã² Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²i²ain¹-
tũ³ka³txa² su²lhã³te³lhxã³ ain¹na²hẽ³kü², nxe³kxa²yã¹nxe² kãi³te³lhxã³
wxã³ain¹te²la¹kü², wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² hxi²ki³kxai³lu² a²nũ²a²
ü³tĩ¹kxi²si¹jau³su² sa²si¹hã³ai¹nhĩn³te²la¹kü², ki³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxa²hẽ¹la².

22Nxain¹kxan²ti³ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:

(Atos 9.24)

sa²ha³lo²sa²tã³ain¹ta¹hxai²hê¹la².

Je³ru³sa³lê²thi³na² ai³jau³su²

²⁶Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a³li³nũ²la² Je³ru³sa³lê²thi³na² ai³ta¹hxai²hê¹la². Ai³tãu³a²:

—~Je³su²jah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² ã³nũ²kxai¹na¹tũ¹xã¹. Jau³su² nxe³tah¹-lxa¹ a²kxã³nxa² yxau³tũ³ka³txai²na² i³wã³wã³ta³kxi²yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—~A²ya³la³tũ³ Sau²lah³lai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²te²sin²-ta²ku² ki³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la². ²⁷Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³ya³ti²sxã³ ã³yã³sa²so¹sxã³ a³pos²-to³lo² nũ³ka³txu¹ta²na² ai³sxã³ i²ya³ta¹hxai²hê¹la². I³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Sau²lah³lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²-sxã³ i³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² Ta³mas²ko²thi³nãu³ai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³nũ²nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hê¹la². ²⁸Nxe³nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ Je³ru³sa³lê²thi³nãu³ai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²

—~Je³su²jah³lai²tã³

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tãu³lot³jah³lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau³xai²na² a²ya³la³tũ³khai³nx²na³li¹. Nxe³jau³su² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ha²kxai³ hxi²kan¹-txi³ i³wa²lũ³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².

²³Nyhain¹ka³tũ³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan¹tãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³-nhai¹tũ³te²nãu³a² ã³yã³nũ²kxi²nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ su²lhã³si¹jau³su² hãi³tên³su² i³ye³yah³lxi³ta¹hxai²hê¹la².

²⁴Nxe³sxã³ sxi²thi³na² ki³tã¹kxi²-nha²thi³na² yxo²a² yxo²ha³kxa¹ hãi³a² wah³xah³lxi³ta¹hxai²hê¹la². A³lan²-ta² whãi²na¹ ka³nxah³ta² whãi²na¹ su²lhã³te³lhxã³ ye³ten³kxa² wah³-xah³lxi³ta¹hxai²hê¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Sau²lah³la² a²sa³wi³sa³nu¹ta²na² nxain¹jau³nu¹tã² ain³kxi²nha²nũ²la² i³hen³jah³lxi³ta¹hxai²hê¹la². ²⁵Nxe³-ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² ka³nxa³hi²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² hi²sen³kxai³. lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹nũ²la² sxi²ha² ki³tã¹kxi²nha²thi³na² a²ne³-kan¹ta³yo²a² sa²yo²than²sxã³ ha³ti²a² ũ³ki³kũ¹tain¹nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²-kxai³ sa²wi¹hain¹ka³tũ³ win¹ta²te²lxi³

wxi²kan¹txi³ i³ye³sa²the³jain¹ta²hxai²hē¹la². 29 Ju³te²a² nū³ka³txa² Kre²ka² wān³txa² e³tū³ka³txu¹tai²na² i³hen³txain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³-hex¹lxai¹nxa³jau³su² su²lhā³ain¹jau³nū³su² i³ye³lain¹ta²hxai²hē¹la². 30 Nxa²ha¹te¹ yxo²i²ain¹te² nū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³la² su²lhā³te³lhxā³ nxain¹-jau³xa² ain³kxi²nha²nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ Se²sa³re²a²thi³na² tē³sxā³ ā³nxai³ain¹ta²hxai²hē¹la². Ya¹nān¹thi³na² Tar²so²thi³na² sa²si¹hā³ain¹ta²hxai²hē¹la².

31 Nxe³ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³-nāu³xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²ko³xai²na² Ka³li³le²a²ko³xai²na² Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxe³sxā³ tū¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ka³lih³kxi²la²-nha² yxau²ho³hah³lxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yxo²i²tū³ka³txu¹ta²kxai³la¹ kāin² ā³yā³tet¹sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³non²ta³kxi²ha²kxai³ nxe³ta²hxai²hē¹la². Te²yā¹nxū³sxā³ a²nū²a² ain³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² Jo³pe²thi³na² yxau²xai³jau³su²

32 Nxe³ain¹tāu³a² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² u²lxī³ ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³tāu³a² Li²ta²thi³na² ā³wih¹ka³tū³ Je³su²jah³la² yxo²i²tū³ka³txu¹ta²kxai³ ai³si²ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe² ai³tāu³a² E³ne³i²ah³la² i³hat¹ltxi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² si³kan²ta³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ai³lxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ sxa²xai³ta¹hxai²hē¹la². Kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 8 nxe² kwē³kon²tāu³a² sxa²xai³ta¹-hxai²hē¹la². 34 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~E³ne³i²ah³lāi³. Hi¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² we²txi²nxa²tu¹wi¹. Ī³sa²-yxau³txu¹li¹. Sxan¹ka³lo³a² sa²hau³kot³sxā³ ā³nxai³txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² i³ye³kxi²yha¹hi¹na¹ wa³su¹txi³ i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³ju³tan¹te²-kxa³yā³lhu² Li²ta² nū³ka³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ Sa³ro²na² nū³ka³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ Jo³pe²thi³na² jū¹nxa² u²thin³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³nāu³ai²na² Ta³pi²ta¹ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxu¹ta² a²i³lxa² Kre²ka² wān³txa² i³yī¹li²nha²jau³xa² Tor²ka³ka³lxu³su¹ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ ta¹ka³lxa² yxo²i²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²ha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi²txa²te²a² a²hi²nū¹nha²kxai³ nxe³to³ta¹-hxai²hē¹la². 37 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² i³ton³nū²la² ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a²nū²nāu³a² wxa²hi³la³kxain¹sān²ka³tū³ sxi²ha² jū¹nxa² kīn³thi³na² ūh³-wa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 38 Nxa²ha¹te¹ Li²ta²thi³nu¹ta²na² yxo²i²tū³ka³txu¹tai²na² ain³kxi²nyhain¹jau³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²li² Jo³pe²thi³na² yxau³nū²nha¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ sa²si¹hā³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹jau³kxai³la¹:

—~Pe²jah³lāi³. Ī²sa²te³lhxā³ wa³su¹txi³ wxā³sxā³ i²sa²si¹nhē³li¹. Nxe²e³kxah¹lxī³ta¹hxai²hē³la².

39 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³jau³kxai³lu² ain³kxi²nha²nū²la² ā³sa²so¹nxa²ha¹te¹ ā³si³tē³kxa² i³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Ya³ka³tū³ sxi²nhu¹ta² tē³sxā³ ā³wi²xi²ya³ta¹hxai²hē¹la² oh³xan¹thīn³ta²sa³. Nxe³ha²kxai³ txu¹ti³-nāu³xa² wha³tē³se³na³ka³lxu³nāu³xa² ā³tū³xi²ka³tū³ i³nān³yah³lxī³ha²kxai³ wā²la²ka³lo³a² ya³lu²ta¹ka³lxai²na² wā²nhū¹ ū³hū¹ain¹ka³lo³nāu³xa² wā²nā³-

ũ¹yhah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ka³lo³ka³lxa¹txi³ wet¹sxã³ ũ³hū¹ain¹ka³lo³nāu³xa²
wā²nā³ũ¹yhah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³-
kxai³lu² a²yo²ha³kxa¹ a³li³si³jau³su² i³ye³kxah¹lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
ã³ka³tih³wxe³nū²la² Txa²wā²sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe² i³ye³kxi²sxã³
ã³na¹nxa²ha¹te¹ ã³yo²o³tū¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ta³pi²ta¹ka³lxiã³. I³sa²yxau³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe² i³ye³kxi²hī¹-
na¹ ya³lu²ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³ i³ye³ten³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ i²tāu³
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² i²ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
hxi²ki³nū²la² sa²yo²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yo²i²tū³ka³txi²su² te²a² txu¹ha² wha³te³sa²te²su² te²a² nxe³sxã³
i³kaix¹sa²nū²kxi²xi²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ta¹ka³lxai²na² hī¹na² ka³ten³su²xi²na³ni¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³jut³su² Jo³pe²nū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ a²nū²a²
ka³lxa¹txi³ yo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Nxe³nū²la² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²-
sen³kxai³lu² Si³māu²ah³la² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³ yxau³ta¹hxai²hē¹la²,
Jo³pe²thi³na²sa³. A²nxe³jah¹la² po¹na³ wā²la² o²la³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² Ko³ne²lah³la² nxe³ya³jau³su²

10 1 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a²thi³nu¹tai²na² Ko³ne²lah³la² yxau³ta¹hxai²-
hē¹la². Yxau³ka³tū³ I³ta³li³ã²na² nū³ka³txa² so³ta²to² nū³ka³txan²tū³
a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² Ro³ma²no²ko³-
xa² a²wa³kxē³nxa² hxi²ki³kxai³lu² i³hxi²kat¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
2 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²an¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²-
kxai²nān²tū³ wā²nhūh¹nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² jah¹lain²txi³
a²sxe³xa³ka³lxa² a²wē³ha³lxa² whāi²na¹ Txa²wā²sū³na² i³ye³kxain¹to³ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³to³ta¹hxai²hē¹la².
3 A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lā¹ ã³sa²ti¹ta³xi²tāu³a² i³hxi²sxã³nhot³jut³sū³ju³ta²
i²ta¹hxai²hē¹la². Oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ko³ne²lah³lāi³. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ten³sa²tã³sxã³ yuh³lxi³tēn³txi³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ih¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
oh³xan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā²sū³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wān³txa² i³ye³kxai¹nīn¹jau³xa²
ain³kxi²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² i²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wi¹kāi³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. 5 Nxe³ūh¹nx²ti³ha²kxai³ Jo³pe²thi³na² wxa²sa³wi³-
ha³lxa² sa²si¹hã³txai¹nhē³li¹. Nxe³thi³tāu³ai²na² Si³māu² Pe²jah³la² yxau²na³li¹.
6 A²nxe³jah¹la² Si³māu²ah³lai²na² po¹na² wā²la² o²la³kxi²jah¹lai²na² sxi²ha²
ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. Nxe³thi³na² i³ye³na² yo²ka³teh³xan¹thīn³su² na³li¹.
A²nxe³jah¹la² wxa²si¹jau³su² sa²si¹hã³txai¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lu¹ta²na² a³li³kxa²si³yo³na² Ko³ne²lah³lu¹ta² hi²sen³-
kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹lta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ a²so³ta²to²
ka³na³ka³na³tha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nūn³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²na² i³kaix¹lta¹hxai²hē¹la². 8 i³kaix¹ltū²la² hxi²sxā³nho³-
tēx³jut³sū³ju³ta² i³yau¹ū³ain¹sān²nū²la² Jo³pe²thi³na² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ a³lan²nūn³tāu³a² tih³na² ā³nxi³ain¹tj³kxai³lu² Jo³pe²thi³na²
yau³so³nain¹tj³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² sxi²ha² ki³txan¹thi³-
na² ka³la²ta¹hxai²hē¹la². Ne³ka³ka³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³
ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³tāu³a² he³ha²kxai³ yain³txa² te³ki²ta³lun²sān²ta¹lā¹
nxe³jau³su² wah³nxe³tāu³a² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³-
ye²te³nah¹lxi¹ oh³sīn³na² ā³nhai²ta³lxi³ye²ha²kxai³ wā²la²ka³lo³hū³ka³lo³a²
kāin²ka³lo³a² sa³yū³ka³txū²la³kxi²kxe³jut³sū³nxe² ā³yū³lho²je²ta¹hxai²hē¹la².
12 Ā³yū³lho²je²nū²la² a²wā²lē¹nāu³a² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³ wi²sxa³ye²ta¹-
hxai²hē¹la². Ha³lo²a² ai³te²a² wi²sxa² sa³wxe³na² ai³te²a² wi²sxa² txih³nāu³xa²
he³la³kxa² wi²sxa² ai³ka³nāu³xa² he³la³kxa² wi²sxa² ka³yxuh³xa² wi¹te²su²
kxan²ti³ kō³nxe³te²su² kxan²ti³ wi²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxa²ha¹te¹ Pe²-
jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wān³txa² oh³xan¹jah¹la² e³jau³xa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pe²jah³lāi³. Ī³sa²yxau³txu¹li¹. Ā³nan³ta²sxā³ ū³hī³li¹txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Sū³na² kāin²jah¹lāi³. Nxēn²nxa³wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³yxuh³xa²
wi¹te²a² so¹lxi³ wxa²nhīn²te²ju²hē³li¹. Jāx¹lte²sa¹wi¹. Ka³yxuh³xa² kōx³te²la³
hai³txi³ wxa²nhī²te²txā³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ten³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wān³txa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe²nxa³wi¹. Ka³yxuh³xai²li² Txa²wā¹sū³na² wi¹te²lo³kxe³su² kō³te²-
lo³txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Te²yā¹nxe³jut³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹ e³kxi²xi²ka³tu³
sa²ka³la¹so¹xet²ta¹hxai²hē¹la².

17 Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wā³wā³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tj³-
kxai³lu² Ko³ne²lah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu² Si³māu²ah³la² sxa³thi³na²
i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ i³yau¹ū³hain¹nū²la² sxi²ha² a²yo²a²
yau³son³sxā³ ā³yit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Ā³yit¹sxā³ i³kaix¹lta¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³txe¹. Thi¹nāu³ai²na² Si³māu² Pe²jah³la² yxau³ji¹we²? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ju³tan¹tj³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut³sū³-
ju³tu¹ta² ne³kxe³kxi²nha²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxex³sa²lxi¹. In³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ i²nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹na²li¹.

20 Nxe³ha²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ a³ka³nxi¹txu¹li¹. Hxi²waun³txi²nhxān³-
kxe³su² ā³si³tē³kxi¹txai¹nhē³li¹. Txai²li² sa²si¹hā³ū¹nxi¹na¹hē³li¹. Sū³na²
Yāu³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wxa²ka³nxi²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² ā³ten³yah³lxi¹jah¹lu¹txain²txi³na¹wi¹.
Īh¹nxe³ka²yān³ti³tā³ wxā³yah³lxi¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

22Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹la² Ko³ne²lah³la² sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²hẽ³-li¹. A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² sĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²wet¹lĩs¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yo²-ha³kxa¹ ã³nũ¹ti³te²syu¹hain¹sĩn¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹: “Si³mãu² Pe²jah³la² i³kaix¹lso¹si¹jau³su² sa²si¹hã³txa²hẽ³li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³ i³ye³kxi¹nxain¹-jau³xa² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxe² e³ta³lun²nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ã³wih²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²sxi²ha² yxau³sxã³ ãu³xil¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a²i³sa²yxau³sxã³ ã³si³te³kxain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². Jo³pe²thi³nãn¹ta² in³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²i²te²an²tu³ ka³na³ki²nũ² ã³si³te³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². 24Ka³nxa³ha²ta³nũn³-tãu³a² Se²sa³re²a²thi³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² Ko³ne²lah³lo²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxi³su² te²a² a²wã³tã³txi³nãu³su² te²a² yo²ha³kxa¹ wah³-nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²kã³nxa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ i³kaix¹lta¹nha²kxai³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² yau³so³nai¹nhĩ¹na² Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ne³kxau²hain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². Ne³kxau²hain¹ka³tu³ Pe²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a² i³sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ ã³ka³tih³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 26Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²ki³nũ²la² sa²yo²ka³ta³wxe³yha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~I³sa²yxau³sẽ¹li¹. Txi²na² a²nũ²khai³su² nũn³te²sa¹wi¹. Wxa²hxi²-kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su² te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxi²sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ nũn¹-sxã³ wah³nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 28Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txi²li² Ju³te²ah³lo²su² nxa¹ha²kxai³ wxã²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³-syah¹lxa³nha²kxai³ nxe³ki³sxai²ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ha³na³ka³lxi³ yxau²xai³ki³sxai²ta¹ti²tu³wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ kwẽn¹ta²na¹ Txa²wã¹sũ³na² i³yau¹-ũ³sain¹na²hẽ³li¹. I³yau¹ũ³sain¹ka³tu³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³sa³nũn³te²a² ha³na³ka³lxi² yxau³kxan²ti³ ko³nxe³ju³ta² kã³ain¹jau³su² i³yĩ¹li²hai¹-na¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 29Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²si¹hã³sai¹nhĩ¹na² wa³su³txi³ wxã³ye¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ih¹nxe³kxa²yan³ti²ta³ i³-kaix¹lso¹sah¹lxin¹sai¹li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³la²nhĩn¹nai³tã² ã³sa²ti¹tã³xi²hi¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹tãu³a² a²nũ²a² wa³su³txi³ wxã³na²hẽ³li¹. A²wã²la²-ka³lo³a² kãin² ha³te¹tha²kxai³ txa²ne³kxai³tãu³a² wxã³sxã³ i³ye³kxi²sa³na²hẽ³li¹. 31Nxe³sa³te³nah¹lxi¹: “Ko³ne²lah³lã³. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wãn³txai²li² i³ye³kxi²nĩn¹jau³xa² ain³kxi²nxa²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² i²nxa²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³li¹. 32Nxe³ju³ta² nxe³sẽ¹li¹. Jo³pe²thi³na² wxã³sa³wi³ha³lxa² tẽ³-

sxã³ ũ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Si³mãu² Pe²jah³la² i³kaix¹so¹sẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lai²li² Si³mãu²ah³lai²na² po¹na² wã²la² o²la³kxi²jah¹la² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³xan³thi³na² yxau²na³li¹.” Sain¹na²hẽ³li¹. ³³Sai¹nha²kxai³ wa³su³txi³ ũ³sa²si¹hã³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ai¹na¹ha²kxai³ wa³su³txi³ wxã¹ten¹tu³wi¹. Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yxau³ki³sa²kxai³ wãn³txa² i³ye³kxi²nxin¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²sĩn¹te³la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

³⁴Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Ju³te²a² nũ³ka³txa² so¹lxi³ yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ten³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²li² a²kwẽn¹tai²na¹ e³kxi²nha¹wi¹. ³⁵Nxa¹ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xai²na² a²nũ²a² i²li³te²su² te²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²sxã³ sa²yxo²we¹te²su² te²an²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² wi¹lhin¹sxã³ i²tu¹wi¹. ³⁶Nxe³jut³su² ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xa² whã¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ha³tã³nxe³tai²ti²tu³wi¹. Ha³tã³nxe³te³nah¹lxi¹: “Je³su² Kris²-tu³jah¹lai²na² so¹lxi³ a²nũ²a² e¹nãu³a² ã³sa²hãu²no³tain¹te³lhã³ wxã²tai²ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su² tai²ti²tu³wi¹.” ³⁷⁻³⁸A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwã¹wi¹hain¹sxã³ i³nxũ³kũ³ti³lxon³tai²ti²tu³wi¹. Je³su²jah³lain²txi³ Na³sa³re²thi³na² ton¹ta³lun²ka¹tu³ Jo³ãu² Ba³us²jah³lai²tã² a²hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²-sa²sai¹ain¹tai²ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kan¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³sxã³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²tai²ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sa³ta³-na²jah¹lai²tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a² wa³ka³tu³lo³txain¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² sa²wa²su¹txai¹nhxai²tai²ti²tu³wi¹, Txa²wã¹sũ³na² ã³si³tẽ³kxi²-ha²kxai³lu¹. ³⁹Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ i²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³sxã³ wi¹kã¹i³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² yxau³sxã³ wi¹kã¹i³ nxe³ju³tai²tã² whã¹na¹ i²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ka³tu³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxain¹nũ²la² i³ya²lu¹tain¹na²hẽ³li¹.

⁴⁰Nxe³yãn¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nxe³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹. Nxe³nũ²la² a²nũ²a² a²yen³khai³xa² i²ain¹na²hẽ³-li¹. ⁴¹Yxãn¹ta¹ kwa²nũ³ka³txa² hai³txi³ i²ai¹nxa³hẽ³li¹. Hã¹nxe³sxã³ a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² i³kaix¹so¹tũ³ka³txai²tã² so¹lxi³ i²ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. ĩ³yai¹ni² i³na² nxe³ya³-sĩ¹na¹hẽ³li¹. ⁴²Nxe³ha²kxai³ kwa³na³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³txai¹yah³lxi¹hẽ¹li¹. A²nũ²a² ka³-ten³su² tã³nxa² ya³lu²te²su² tã³nxa² nxe³te²su² te²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lain²txi³ a²nũ²a² wi¹lhin¹tã³nxa² ko³nxe³thin¹tã³nxa² kã¹ain¹kxa² yã¹nxe³jau³su² i³yĩ¹li²-hain¹tu¹wi¹. ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tai¹na¹hẽ³li¹, Txa²wã¹sũ³na² i³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³lu¹.” Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. ⁴³Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³-tũ³ka³txa² ũ³whã²li¹txã³nxai³tãn¹jau³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² i²li³te²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²kxai²nãn²tu³ a²ko³nxe³ti³ kã¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kã¹ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹, Je³su²jah³lai²na² i³lxa² wxi²ka¹nha²kxai³lu¹.” Sũ³na² ũ³whã²li¹txã³nxai³tã² nxe³ta¹-hxai²hẽ¹li¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² nxũ²kwai³yxau³jau³su²

44ĩ³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² ain³kxi²nyhain¹te²a² ã³nxũ²kwai³wi¹yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹-
la². 45-46Nxe³tãu³a² wãn³txa² a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² e³jau³xa² i³ye³kxi²
Txa²wã¹sũ³na² i³sa²nẽn¹kxi² nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jut³Su²
Pe²jah³lai²na² ã³si³tẽ³kxi²tũ³ka³txu¹tai²na² o²lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su²
te²a² ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹nũn³nĩn²tai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

47Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹nũn³na³li¹.
Txa²wã¹kxi³nãu¹xai² yã¹yxex¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³yau³xa² ũ³hũ¹-
kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wãn³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³
i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² Ko³ne²lah³-
lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxã³ yxau³syah¹lxi³hẽ¹li¹. Nhyai¹nha²kxai²
a²ya³la³tũ³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² wãn³txa² yxo²i²sxã³ hxi²kan¹te²nãu³xa² i³hen³txi³jau³su²

11 1Jã¹nxe³jau³su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ha²kxai³ yxo²i²tũ³ka³txa² Ju³-
te²a²ko³xa² yxau³xai³tũ³ka³txan²tũ³ nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²
a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
—~Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
sa²yxo²we¹tain¹nũ²nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wih¹nxa²ha¹te¹ Ju³-
te²a² nũ³ka³txa² yxo²i²te²an²tũ³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pe²jah³lãi³. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² sxi²ha² ã³wih¹ta¹hi¹nhẽ¹li¹.
Nxe³kxa²yu³su² i³yain³ya¹hain¹ta¹hi¹nhẽ¹li¹. Nxe³ju³tai²li² txa²wã¹nũ³ka³-
txi³sxa³ha²kxai³ wai³nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4Nxai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe²
i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².

5ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²na² i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. ã³wi¹lhi¹na² Jo³pe²thi³na²
ha³la³ka³lxa³lo³na¹hi¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²na¹tãu³a² hxi²sxã³nhot³sa²-
jut³Sũ³ju³ta² i²a¹hẽ³li¹. I²a¹ka³tũ³ta¹ wã²la²ka³lo³hũ³ka³lo³a² kãin²ka³lo³a² oh³si³na²
a³ka³nxi³sxã³ ã³yu³lho¹je²na²hẽ³li¹. 6ã³yu³lho¹je²nũ²la² wã²lẽ¹nãu³ai²na² ka³yxuh³-
xa²ka³lxa¹txi³wi²sxa³ye²na²hẽ³li¹. Ka³yxuh³xa²wi¹te²su²wi²sxa²ka³yxuh³xa²
ko³te³su²wi²sxa²txih³xa²wi²sxa²ai³ka²wi²sxa²nxa²hẽ³li¹. 7A²nxe³hi¹na²oh³-
xan¹ta²e³jau³xai²na²ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pe²jah³lãi³. I³sa²yxau³txu¹li¹.
ã³nan³txa²sxã³nũ¹hi¹lhi¹txu¹li¹.” Sain¹na²hẽ³li¹. 8Nxe³sain¹nxa²ha¹te¹: “Ti³hex¹sa²-
nxa³nhai¹. Ka³yxuh³xa²wi¹lxa³te²a²hai³txi³hi³lhi²te²txã³wi¹.” Nxe³ai¹na²hẽ³li¹.

9Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jau³xa² ah¹ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Ka³yxuh³xai²li² Txa²-wā¹sū³na² wi¹te²lo³jau³su² nxe³nxain¹kxai²nān²tū³ i³so¹j²se¹li¹. Ka³yxuh³xai²li² ko³nxe³te²lo³jau³su² i³ye³txa³hē¹li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. 10Te²ya¹nxe³jut³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xi²sain¹ka³tū³ sa²ka³la³so¹xi²na²hē³li¹. 11Nxe³na¹-tāu³a²in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³sxā³ Se²sa³re²a²thi³na² a³li³ain¹ka³tū³ sxi²ha² yxau³na¹thi³nai³tā² ā³si³tē³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ ye³jen¹nāu³a² ā³si³tē³kxi²na¹hē³li¹. 12Nxe³tū³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³-txa² i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Ā³si³tē³kxi²nū¹n¹ju³ta³nū³a² hxi²waun³txi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ ā³si³tē³kxi²tain¹yah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹ju³tan¹te²-kxa³ya³lhu² Se²sa³re²a²thi³na² ai³si¹na¹hē³li¹. In³txa² yxo²i²te²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ txai²na² nxe³sxā³ ā³si³tē³kxain¹si¹na¹hē³li¹. Nxe³te³na¹ Ko³ne²lah³lai²na² sxi²ha² ā³tū³sxā³ ā³wih¹si¹na¹hē³li¹. 13Ā³wih¹si¹na¹nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³la² i³ye³kxi²sain¹-sīn¹te³nah¹lxi¹: “A²wi¹lhi¹na² oh³xan¹jah¹lai²na² wxā³sxā³ txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: ‘Nxex³sa²lxi¹. Jo³pe²thi³na² sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. A²nū²a² Si³māu² Pe²jah³la² ā³wxā³si¹hai¹nū¹n¹jau³su² i³ye³kxi²txai¹nhē³li¹. 14Nxe³jah¹lai²li² i³ye³kxi²nx²tain¹tu¹wi¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³-lyah³lxin¹kxa² yo³su² sa²wa²su¹kxi²nx²ti³jau³nū³xa² i³yau¹ū¹nx²tain¹tu¹wi¹. A²nxe³jau³xai²na² wxa²sxi²ha² yxau²xai³te²a² yxo²ha²kxa¹ ain³kxah¹lxin¹-jau³nū³ai²la¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³li¹.” Ko³ne²lah³la²kxai³lu² nxe³sa³na²hē³li¹. 15Nxa²ha¹te¹ ā³wxā³na¹nū²la² i³yau¹ū³ai¹na¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwāi³wi¹hain¹na²hē³li¹. Ā³wih¹nē³lain¹ju³taix³ jā¹xain¹na²hē³li¹. 16Nxe³kxe³-su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ne³wān³sa²jau³xai³tā² hī¹na² ain³kxi²xi²nha¹hē³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²tā² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³hxi²kat¹lsa²sai¹nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³nē³lain¹tai¹ti²tu³wi¹. 17Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³txa² ū³hū¹nē³kaix³ jā¹xain¹na³li¹, Txa²wā¹-hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ai¹nha²kxai³lu¹. Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³ai¹jau³su² ten³sa²nxa³hē¹li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹-nx²ta¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txa² nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²-la² hāi¹nxa¹sxā³ i³kwāi²kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na² sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-nāu³xa² ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nh²sān²nū²la² Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³-nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³lain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹kxain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³na² wi¹tāu³a² kan²txi³ yxau³-ain¹ju³ta³nū³a² yū³ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ā³ni³o³ki²a²thi³na² yxo²i²tū³ka³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

19Nxe³jut³su² Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ai¹nhī¹nān¹te²tū³ yxo²i²tū³ka³txa² kāin² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² u²lxi³ ha³-

ten¹txa³nū¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². Fe³ni²si²a²ko³xa² aun³txi² Syi²pri²ko³xa² aun³txi² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² aun³txi² nxain³kxan²ti³nū¹ Ju²te²a² nū³ka³txa² so¹lxi¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Ain¹-tah¹lxa¹ Syi²pri² nū³ka³txa² Si³re²na² nū³ka³txa² nxe³sxā³ yxo²i²tū³ka³txan²tu³ aun³txain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³tū³ain¹nū²la² Ju²te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-nāu³xa² i³hen³txi³nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai¹tā² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tā² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹ta²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxau²xai³te²-a² i³hen³txi³nyhain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

22-24 Nxe³jut3su² Je³ru³sa³lē² nū³ka³txa² nxe³jau³jau¹xai²na² ain³-kxain¹ka³tū³ Bar³na³be²ah³la² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wi¹lhini¹khai¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā²nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ kāin² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹ka³tū³ Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wih¹tāu³-a² yxo²i²tū³ka³txa² i³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ha¹txi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: —~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhini¹sxā³ i²nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³lih³khai¹sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxō²ā³ah³-lxi³txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxū²kwai³lxū¹sxā³ sa²yxō²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ān³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³ain¹nū²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta¹na² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² a³li³-nū²la² Tar²so²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la², Sau²lah³lai²na² i³ha¹txi²si¹jau³sa³. 26 Ī³ha¹txi²nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ān³sa²so²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ kwē³kxa² ka³na³ka³nat3sxā³ yxau³tāu³a² yxo²i²tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹to³tāu³-a² Sū³na² wān³txa² i³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² wān³txi³kxai³lu¹: —~Tū¹ka³txai²li² Kris²tu³ tū³ka³txi³sin²ta²wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxā³ Ān³-ti³o³ki²a²thi³na² nxe² i³yī¹lih² ā³si³wxe³eh²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ain¹tāu³a² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³ain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². 28 A²nxe³tāu³ai²na² a²nū²a² A³ka²bah³la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³yau¹ū³hain¹jau³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³jen¹na² wē³ha²yau³xa² wē³hā¹xa³lho³li¹. Nxe²-nxa³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² kwē³kon³na²ha³tai¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txa² hxa³n³kxi¹nx2ti³ha³tai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²li² ya²la³-lxa¹ Klau²jah³lo²nu¹ta¹na² Ro³ma²no² a²wa³kxēn³su² hi¹nai³tā² kāin² kwē³kon³ta¹hxai²hē¹la².

29-30 A²nxe³tāu³a² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxo²i²tū³ka³txa² hi²sen³kxai³-lu² ū³yho³hi²txā³nxa² sa²nū²kxi²sān²nū²la² hā²wxān³txa³ Ju³te²a²ko³xa² yxo²i²tū³ka³txa² ū³hū¹te³lhxā³ ta³nxā¹nxu¹ta²kxai³lu² sa²si¹hā³ū¹nyhain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Sau²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ ai³ya³tāu³a² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yah³nū²la² Je³ru³sa³-lē²thi³na² yxo²i²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ū³hū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la³, yxo²i²te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxa²sa³.

E³ro²jah³la² hxi²ka² ye³khāuh³lxa³thi¹nyhain¹jau³su²

12 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ju³te²a²ko³xai²na² a²wa³kxēn³yah³-lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² yxo²i²tū³ka³txa² kāin² ye³khāuh³lxa³thin¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ka³tū³ta¹ Ti³a²kah³la² sa²so¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Jo³āu²ah³la² a²lon³yah³lo²-su² nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxi²nū²la² hi³ki²a³la² tē³sxā³ su²lhā³ta¹hxai²hē¹la². ³Su²lhā³ain¹nxa²-ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² i²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Su²lhā³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²-jah³lo²nu¹ta²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—~Ka²li¹hai¹na¹hē³na¹. Jā¹nxa¹tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³txa³-nū³xa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² yain³hī¹na¹ E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxa² wxē³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁻⁵Ū³tī¹kxa² wxē³ka³tū³ so³ta²to² nū³-ka³txa² in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ wah³nxe³sxā³ i²yxa³ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txa² te²yā¹nxe³sxā³ yxau³sxi²yxau³to³hi² jā¹nxe² jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³-tan¹te¹kxa³yā³lhu² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ū³tī¹kxi² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ yxo²i²tū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wa³sū²na² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ain¹ka³tū³ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—~Yain³txa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² i³yai³nain¹na³na¹ sxā³ hā²wxān³txa³ Pe²jah³lai²li² sa²sai¹xi²sā²na¹ka³tū³ Ju³te²a² nū³ka³txa² kō³nxe³ti³ i³hen³txi³-si¹hai¹na¹jau³nū³su² wā²nā³ū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su². Nxe¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² sa²than²kxi²jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta² yxau³so¹nhī¹na¹ Pe²-jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² so³ta²to² ha¹li¹ nxū²kwa³ye³la³nāu³a² sxa³sxā³ āu³xi²ha²kxai³ kwa³thi³lih³na² tih³nu²ha¹li¹ sa²hxi²ta³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹-tū³ka³tū³ sxi²ha² tī¹kxi²thi³nu¹ta²yxō²a² so³ta²to² ha¹li¹ āh¹ yxo²yxau³ha²kxai³ sa²ye³te²nxa² yxau³a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxan²ti³nū¹ Pe²jah³la² wi¹lāu³-xi²ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³ain¹tū³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² wa³su³txi³ wxa³ka³nha²kxai³ tī¹kxain¹thi³na²ē¹nāu³a² kāin² sa²ha²te¹ā³ni²ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³ki³sxā³ wxa²yū³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pe²jah³lāi³. Pe²jah³lāi³. Txu¹lxi¹txi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³la¹:

—~Wa³su¹txi³ i³sa²yxau³sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ kwa³thi³lih³na² hxi²ka³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³nū²la² i³ye³kxi²xi²ti³ān¹jau³kxai³la¹:

—~Sīn²ta²ka³lo³a² sa²si³i¹nhā¹nha²kxai³ wxa²yu³kxa³ka³lo³a² ū³yhu³-wi²kxi²nhā¹nha²kxai³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nhā¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxe³ta³lun²nū²la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~ĩ³hit2txi²sē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ i³hit2ti²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³nū²la² thi¹-nai²na² a³li³xi²ya³sān²ka³tū³ si³nā³xa² a³li³xi²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ sxih²yo²a² kwa³thi³la² wet1tain¹ka³lo³a² sxi²je³na² ā³wih¹ta³yo²a² yo²-tī¹nha²ka³lo³syē²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xa² yāu³son³ya³ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³ya³nxa²ha¹te¹ sxih²yo²a² wā²nxū^h1 yo²than²ye²ya³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ tih³na² ka³na³ka³nat3sxā³ ā³nxai³ya³tāu³a² oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² a³li²sih³-sa³tī¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹na²:

—~Hxi²sxā³nhot3sa²jut3sū³ju³ta² i²a¹xā¹. Nxe³jau³su² nxe³ka³tū³ tih³na² nūh¹xai³tāu³a² wain³txi³ ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Ne³kxe³kxi²-nha¹ka³tū³ nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Hi¹na² ya²la³tū³ i²a¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹-hā³ū¹sa³ha²kxai³ ū³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³ thi³na² sa²sai¹xi²sa³na²nā¹. E³ro²jah³la² nū³kxūn³txi³ khāuh³lxa³ti² Ju³te²a² nū³ka³txa² ko³ti³kāi³i² nxe³na¹tū¹xā¹. Sain¹-na³na¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sa³na²na¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹²⁻¹⁴Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³xi²nū²la² Ma³ri²a³ka³lxa² sxi²ha² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹-la². A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² Jo³āu² Mar²ko³jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha² yāu³son³nū²la² i³yo²to¹tot1sxā³ i³kaix1tū²la² sxi²ha² wa³kxē³na² ta¹ka³lxi³su² a²sa³wi³sa³ka³lxu²su² Ro²ta³ka³lxi³su¹ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu² Pe²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²nū²la² wxā³sxi²ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxi²nū²la² ka³lih³jau³su² sxih²yo²a² sa²yo²tha²-nxa³ka³tū³ ne³wā²na³ka³tū³ i³xi²sxā³ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pe²jah³lai²txa³lxi² ā³wxā²na³li¹. Wah³nxe³ne³na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na² kān¹su² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³nū²kxi²nū²la² Txa²wā¹sū³-na² i³ye³kxi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxe³tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Wen¹si¹ni¹nxi¹. Ki³han³si¹ni¹nxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Ro²ta³-ka³lxa² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ya²la³tū³tā³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Pe²jah³la² a²yāu³ka³txi³su²na²xī¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nyhain¹tī³kxai³lu² Pe²jah³lai²li² sxi²ha² yo²a² yo²to¹to¹-ta² ai³lye²ai¹nha²kxai³ sa²yo²than²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². On²tain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³-lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³ka³nahx2ye²si¹jau³su² wxa²ye³wxāi³tū²la² sxi²ha² ū³tī¹kxi²thi³nai²na² Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sxā³ a³li³xi²si¹hain¹jau³xa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Ī³hen³txi³ta³lun²nū²la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Jau¹xai²na² Ti³a²kah³la² i³hen³txi² yo²i²tū³ka³txa² yo²ha³-kxa¹ i³hen³txi² nxe³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³su² nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³sih³xi²sa³tī¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nū²la² so³ta²to² nū³ka³txa² hxi²kau³kau³nha²ha²kxai³ kāin²yuh³lxi³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ih³sau³nai¹nha²kxai³-la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² ā³te³nxī²si¹jau³su² so³ta²to² nū³ka³txa² kwa³na³ain¹ta¹ hai³txi³ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹

ĩ³ha¹txai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²sxi²ha²ũ³tĩ¹kxi²thĩ³na²a²nũ²a²wah³nxe³-
sxã³ĩ²yxa³tũ³kã³txai³ta²sa²so¹ka³tũ³ko³nxe³kãĩ³ki³lxo³yhain¹sã³a²nũ²a²ã³xa²
ĩ³kwa³na³nyhai¹nha²kxai³su²lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹tũ³kxai³lu²Pe²jah³lo²-
nu¹ta²kxai³lu²Ju³te²a²ko³xa²a³li³xi²nũ²la²Se²sa³re²a²thĩ³na²yxa³ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² ya³lu²jau³su²

20Nxa²ha¹te¹kxã³nxai³tã²Ti²ro³tũ³kã³txi³su²te²a²Si³tõ²tũ³kã³txi³su²te²a²
nxe³sxã³E³ro²jah³la²hxi²ki³kxai³lu²ĩ³an³ta³kxai¹nha²kxai³yuh³lxain¹ta¹hxai²-
hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxa²ã³nhã²no³si¹jau³su²sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³su²a²yain³txi³khai³xa²E³ro²jah³lu¹taĩ²na²hxi²ki³kxai³lu²wã²-
nhũ¹nyhain¹tah¹lxa¹ĩ³an³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³hãĩ¹nxã¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²sa²si¹hã³ain¹tũ³kã³txu¹taĩ²na²Blas²to³jah³la²wĩ¹ta²-
te²lxĩ³ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la², E³ro²jah³la²sa³wit³sa³ha²kxai³la². Hã²wxã³txã³
Blas²to³jah³la²hi²sen³kxai³lu²E³ro²jah³lu¹ta²kxai³hãũ²non³si¹nyhain¹jau³-
su²ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 21Nxe³jut³su²a³lan²tãũ³a²E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu²
wã²la²ka³lo³a²wi¹khai¹nxe³ka³lo³a²ũ³whi²kxi²nha²sã²nũ²la²a²hxi²kan¹ta³
ã³wxe³ka³lo³a²ã³wxe³ka³tũ³a²nũ²a²kãĩ²ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 22Nxa²ha¹te¹
ĩ³ye³kxi²ta³lu²nũ²la²ain³kxi²yxa³tũ³kã³txu¹taĩ²na²kãĩ²ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
—~Jah¹lai²li²hai³txi³a²nũ²sxa³wi¹. Yxã¹ta¹Txa²wã¹sũ³na²Oh³nã¹-
jah¹lai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxa²ha¹te¹jau¹xai²na²E³ro²jah³lo²nu¹ta²kxai³ĩ³wi¹lxo³kxai¹nha²kxai³
nxe²ĩ³ye³xa³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na²so¹lxi³kãĩ²khax¹lx2na³li¹. Yxã¹ta¹te²yã¹lxte²txã³wi¹.
Kãĩ²nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ³nu²sxa³wi¹. A²nũ²sa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²ĩ³ye³xa³ha²kxai³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²Txa²wã¹sũ³na²ha³lo²an¹jah¹la²wa³su³txi³wxa²kan³-
nũ²la²ĩ³ta³ka³txa²a²ẽ¹nãũ³a²ã³wih¹si¹jau³su²kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
yũ³yũ³kxa²hi²sen³su²a²ẽ¹nãũ³ai²na²ã³wih¹sxã³ĩ³ya²lu¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24Nxa²ha¹te¹a²nũ²a²ka³lxa¹txi³Txa²wã¹sũ³na²wã³txa²yo²ĩ²ain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹jau³xa²u²lxĩ³ha³ta³nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

25Nxa²ha¹te¹Bar³na³be²ah³lu¹taĩ²na²Sau²lah³lu¹taĩ²na²nxe³sxã³
ũ³yho³hi²txã³nxa²ũ³hũ¹ain¹yah³nxa²ha¹te¹Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²a³li³-
yah³nũ²la²ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³tãũ³a²Jo³ãũ²Mar²ko³jah³la²
ã³sa²so¹sxã³ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxã³ĩ²sxã³so¹jau³su²

13 1Nxa²ha¹te¹Ã³ni³o³ki²a²thĩ³na²Je³su²jah³lai²na²wã³txa²yo²ĩ²ain¹-
te²nãũ³xai²na²sa²kxai³lu²Sũ³na²wã³txa²ĩ³hen³txi³te²na²yũ³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na²wã³txa²ĩ³yau¹ũ³tũ³kã³txa²yũ³ha²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³kã³txa²sa¹Bar³na³be²ah³lo²su²Si³me³ãũ²ah³lo²su²jah¹la²a²tun³jah³-
lo²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³Lu³si³u²ah³lo²su²nxe³jah¹la²Si³re²na²ko³xa²
yxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ā¹hĩ¹jã¹nxe²Ma³na³ẽ²ah³lo²su²jah¹la²E³ro²jah³la²
Ka³li³le²a²ko³xai²na²a²wa³kxẽ³yah¹lo²su²te²a²a²wã³tã³xi²nhyu¹ta¹hxai²hẽ¹-

la². Āh¹ jā¹nxe² Sau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²Jā¹nxe³tū¹ka³txu¹ta²kxai³lu² yain³txa² ā³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³ain¹-tāu³a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxā³ i²sxā³ so¹-txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Wa³ka³li³yu³ta² i³ye³kxai¹na¹ju³ta² o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txu¹ta²kxai³la¹ yain³txa² ā³na¹to³sān²nū²la² a²hxi²ka² wxa²ne³hē¹tain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²-wxān³txa³ sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Syi²pri²ko³xa² ai³ya³jau³su²

⁴Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Sau²lah³lo²nu¹tā² nxe³ya³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³txai²na² hxi²ka² i³sa²si¹hā³nxa²ha¹te¹ aun³ja³ta¹hxai²-hē¹la², Ān³ti³o³ki²a²thi³na²sa³. Nxe³sxā³ aun³ja³te³na¹ Jo³āu² Mar²ko³jah³la² ā³non²ta³kxi²si¹jau³su² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ aun³tain¹nū²la² Se³lu²si²a²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² Syi²pri²ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³xai²na² i³ye³na² kāin²je³na² wi³wi³ta³-lot³sxā³ sxa³je³na² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹sxā³ yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³nū²la² Sa³la³mi²na²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹-te³na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxe³nū²la² Syi²pri²ko³xa² whāi²na¹ ai³lha²thet³tū²la² Pa²fo³thi³na² ā³wi¹hain¹-ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³ Bar³je³su²jah³la² Ju³te²a² in³txi³su² ha²kxai³ i³hat¹ltxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² E³li²mah³lo²su¹ Kre²ka² wān³-txa² nxe²i³lxi²hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ Sū³na² wān³txa² i³hen²txi²ki³lxo³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹ kāin²ki³han³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³kxa²yu³su² ko¹xai²na² a²wa³kxēn³yah³la² ā³ya³lxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹-te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² Ser³ji³o³ Pau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²hoh³lxi³sa²ta¹hxai²hē¹la². Bar³na³be²ah³la² nū³ka³txa² i³khaix¹so¹te³nah¹lxi¹:

—~Bar³na³be²ah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. ĩ³yau¹ū³se¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³-lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³ha²kxai³ i³yau¹ū³hain¹tāu³a² E³li²mah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ain³kxain¹txa³hē¹li¹. Wān³txa² wi¹lxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxa²-ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² i³lxi²nha²nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³si³tē³-kxi²sxā³ ten³sa²ta³sxā³ i²nū²la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~E³li²mah³lāi³. Sa³ta³na²jah¹la² tah²si¹lxi¹. A²nū²a² i³ki³ha¹kxi²so¹ain¹-te³lhxā³ o²la³kxi¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³i¹lxi¹. Wi¹lhin¹jut³su² ten³ti³he¹nxē²nxā³lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³kho³kxi¹lxi¹. ¹¹Nxē¹nha²-kxai³ Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³txi³ i³wai¹txa²tu¹wi¹. Ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² ye³han³nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wa³-

su³txi³ ye³han³ta¹hxai²hē¹la². Ye³han³khai¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa²
 hxi²ki³sxā³ tē³xai³lain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a²
 a²wa³kxēn³yah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ju³ta³nu¹ta²na² i²nū²la² yxo²i² ā³-
 si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ai³ya³jau³su²

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² Pau²lah³la² nū³ka³txa² a³-
 li³xain¹nū²la² Pā³fi²li²a²ko³xa² ā³nxai³ya³te³lhxā³ na³vi²o²tē³na²
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Jo³āu² Mar²ko³jah³la² ā³si³tē³kxai¹-
 nxa³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² i³ta¹hxai²hē¹la². Āh¹ jā¹nxūn³tū³ka³txai²li²
 Per²je²thi³na³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Ā³nxai³ain¹nū²la² hā²wxān³txa³
 a³li³xain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Pi³si²ti²a²ko³xan¹thi³nān²tu³ ā³wi¹-
 hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² sa²ba³to³ nxe³hi¹na² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ā³nū²kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹sxā³ ā³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Hā²wxān³-
 txa³ thi³na² a²hxi²kan¹jah³lai²na² sa²kxai³lu² hā²teh³nxā³nxa² tē³sxā³
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² i³ye³kxi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³hen³txain¹tū³ka³txi³nu¹ta²na² ū³wha²li¹jau³xa² i³ye³kxi² nxe³ta¹hxai²-
 hē¹la². Nxe³nū²la² Pau²lah³la² nū³ka³txa² i³wā³txi²te³nah¹li¹:

—~Wān³txa² i³nxū²kwāi³lxū¹sa²nhin¹jau³nū³su² yū³yah³lxin¹kxai²nān²-
 tū³ i³ye³kxi²sah¹li³sī¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³sa²yxau³nū²la² ka³nahx2si¹-
 jau³su² wxa²sa²tā³yi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—~Nxe³jah³lxī³wxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³su² tā³nxa² ā³xa² nū³ka³txi³su² tā³nxa²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ ain³kxi²sah¹li³hē¹li¹.

17 Kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²wā¹si³yah³la²nāu³hi¹nu¹ta²-
 na² wā³nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³ E³ji²ta²ko³xu¹ta²na²
 yxau³ain¹tāu³ta²na² kāin² ā³tet¹sxā³ ka³lxa¹ti³lon³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Ka³lxa¹txi³lon³nū²la² hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kāin² wā³nxī¹-
 nha²kxai³ ta²ko¹xai²na² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 18 Sa²sai¹xain¹nū²la²

hā³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Kwē³kxa³ ye³-
 ka³lxa¹txi³ kwē³ko³nha²kxai³ 40 nxe² kwē³kon³tāu³a² ho³hain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ā³sa²ya³nān³ta³kxi²nū²la² sa²hau¹ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

19 Nxe³nū²la² Ka³na³ā²ko³xa² ā³sa²so¹sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la² yxau³xai³tū³ka³txi³-
 nu¹ta²na² ka³lxa¹txi³ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tū³ka³txi³nāu³sxu² hā²kxai³
 kāin² ko³nxe³thi¹nha²kxai³ sun²tā¹nū²la² ta²ko³xu¹tain²txi³ ū³hū¹ain¹ta¹hxai²-
 ti³ai¹ti²tu³wi¹. 20 Ū³hū¹ain¹ka³tū³ kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sxā³ 450 nxe²

kwē³kon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³ a²hxi²kan¹txa² nū³ka³txa² Txa²wā¹-
 sū³na² wān³txai²na² a²hoh³lxī³su² te²a² sa²si¹hā³ain¹tot3sān²ka³tū³ hā²wxān³txi³nū²
 Sa³mu³e²lah³lo²nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lan²tu³ ā³-
 wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 21 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³: “A²si³yxau³kax3khai³xa²

ten³sah²sīn¹nhai¹.” Ain¹jau³su² hā²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²-
 nu¹ta²na² Ki²jah³la² ki³lha³lxan²tu³ Bēn³ja³mi² nū³ka³txi³su² hā²kxai³ nxe³jah¹la²

ũh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹la² kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwẽ³-kon³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txa² sa²hau³kot3ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 22Sa²hau³ko³tũ²la² hã²wxã³txa³ ya³lu²nũ²la² Txa²wã³sũ³na² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² ũh³wxe³te³nah¹lxi¹: “Ta³vi²yah³lai²li² Je²sah³la³ki³lha³lxa² ten³sa³nhai¹. Txa²wã³n³-txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sa²jah¹lo²su² tu¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²sain¹ju³ta³nu³a² so¹lxi³ ten³tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 23Hã²wxã³txa³ Txa²wã³sũ³na² hi²sen³-kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² Ta³vi²yah³la² a²ne³tah²nã³su² ha²kxai³ txa²wã¹e¹na² sa²hau³ko³te³jah¹lo²nũ³su² ũh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³-txa² yxo²ha³kxa¹ a²e¹na² sa²hau³ko³txa²lxain¹jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jut³su² kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wã³sũ³na² nxe² i³yau¹ũ¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹-ti²tu³wi¹. 24Yxã³ta¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wxã²nxa³ta³lxa¹ Jo³ã² Ba³tis²jah³la² wxã³nũ²la² I³sa³e² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe² i³hen³txi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko³-nxe³ti³ju³ta² i³ain²ta³kxi²nha²sã³n³sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Hã²wxã³txa³ i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ti³ju³ta² kã³jah³lxi³hẽ¹li¹.” Jo³ã² Ba³tis²jah³lo²nu¹-tai²na² nxe³na²hẽ¹li¹. 25Nxe³ka³tu³ta¹ a²wa³ka³li³yu³ta² ne³ki³son³si¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txi²li² kã³n²te²txã³wi¹. Txa²wã³sũ³na² Hxi²kan¹jah¹lo²sin²-nxa³wi¹. Yxã³ta¹ txa²si³yo³na² wxã³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² Txa²wã³sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²yu³sai¹kxai¹na¹ju³ta² ã²la²to³nha¹nhai¹, kã³n¹khaix¹lxa¹nha²kxai³lu¹.” Jo³ã² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

26Nxe³na¹jut³su² txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxi¹. A³bra³ã²ah³lo²nu¹tai²na² a²ne³tah²-nã³su² ki³tã³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² yah³lxin¹te² i³nxa² Txa²wã³sũ³na² wã³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nã³tu³ wxa²e¹nã³ai²na² sa²hau³ko³txa²-lxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. 27Nxe³yã³tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lẽ² tũ³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² jau³jau³xai²na² ã³-ne³wxe³ai¹nxa³hẽ¹li¹. Nxain¹kxa²yu³su² Sũ³na² wã³txa² i³hen³txain¹tũ³ka³txai²na² ũ³wha²li¹jau³xai³ta² ã³ne³wxe³ain¹nũ³nxa³hẽ¹li¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹kan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³jau³kxai³la¹ Je³su²jah³la² te³sxã³ su²lhã³ain¹na²hẽ³-li¹. Nxe³ha²kxai³ wã²nxũh¹lxi³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na² a²kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Sũ³na² wã³txa² i³hen³txi³hẽ³tũ³ka³txa² e³xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 28Nxe³-ain¹kxa²yu³su² ko³nxe³ti³ kã³ai¹nxa³kxan²ti³ su²lhã³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³la² i³ye³kxain¹na²hẽ³li¹. 29Nxain¹ju³kxai³lu² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²ta³lu²nain¹nũ²-la² ya³lu²nũ²la² hi³sa³ka³txa² sa²sai²ã³nũ²la² kwã³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹ta¹hẽ¹li¹. 30Nxe³yã³ta¹ Txa²wã³sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²-hẽ¹li¹. 31Hã²wxã³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² i²yxau³nyhain¹ta¹hẽ¹li¹. Ka³li³le²a²ko³xa² ã³si³te³kxi²hi¹nã³n¹te²tũ³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³si³te³kxain¹nũ³ta¹hẽ¹li¹. Ye³-ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³ i²yxau³nyhain¹to³ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i²ain¹ju³tai³tã² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hẽ¹li¹.

32-33 Jã¹nxa¹jut³su² jau³xai²na² i³hen³txi¹nx2ti³te³lhxã³ ã³wxã³ye¹nx2ti³-nha¹wi¹. Txa²wã³sũ³na² hi²sen³kxai³lu² txa²wã³si³yah³la²nã³u¹tai²na² i³ye³kxain¹jau³xu¹tai²na² kwẽ¹ta¹ we¹ta³lun²na²hẽ¹li¹, Je³su²jah³la² ka³-

ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³lu¹. Nxe³ju³tai²li² kxã³nxi¹nu¹tai²kxai³lu²
Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² Sa²mo³ 2 nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Wxã²kxai³ txa²wẽ³si¹lxi¹. Hi¹na² wxa²wi³nu²sa¹wi¹.”

Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

³⁴Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tai²nã¹jau³xa² a²nũ²a² ka³-
lu²nxa³ju³tai²nã¹jau³xa² i³ye³kxi²nũ³te³nah¹lxi¹:

“Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² i³ye³kxai¹na¹ju³tai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³⁵Te²yã¹nxũ³jau³xa²na²sa¹: “Wxa²sa³wi³sa²
Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³te²a² a²nũ²nã³ai²na² ka³lu²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

³⁶Nxe³ha²kxai³la¹ Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³-
na² wãn³txa² sa²yo²we¹ta³lun²ka³tũ³ ya³lu²nũ²la² a²si³yah³la²nã³xu¹tai²na²
yã¹nxe³sã³ ya³lu²nũ²la² a²nũ²khai³xa² ka³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³⁷Yxã¹ta¹
Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
ya³lu²sã³ ka³lu²ti³he¹nxa³hẽ³li¹. ³⁸⁻³⁹Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³
wxa²ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³kxe³su² hxi²kan¹na³li¹. Jah¹la² so¹-
lxi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³jah¹la² so¹lxi³ a²nũ²a² yo²i²kxai²nã²tu³ a²ẽ¹nã³ai²na²
wi¹lhin¹sã³ sa²hau³ko³thi³nx2na³li¹. Yxã¹ta¹ Mo¹se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
hxi²kan¹txi³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³te³lhĩ³nx2nxa³wi¹. Je³su²jah³la² so¹lxi³ hxi²kan¹-
na³li¹. Nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. ⁴⁰Nxe³jau³xa²na² ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxã¹ta¹ ain³kxah¹lxan³kxai²nã²tu³ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² wãn³txa² ũ³jau³xa² a³txi¹nx2ti³ha³tai¹. ⁴¹Nxe³jau³xa²sa¹:

“Yo²i²xa³tũ³ka³txã³. Ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. O²lhxã³ ya³lu¹ta²lxi³ha³tai¹.

Txa²wa³ka³lxa² o²la³kxi²na¹ju³ta³nũ³a² yo²i²sah²lxan³tho³li¹.

Wain³txi³ i³yau¹ũ³nx2ti³kxan²ti³ yo²i²ah²lxan³tho³li¹.”

Nxe³jau³xa²na² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txi³nu¹txai²na² ũ³-
wha²li¹jau³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxã²na²
yo²i²ah²lxan³kxai²nã²tu³ te²jã¹nxe³nx2ti³ha³tai¹. Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² yo²-
i²si¹nx2ta¹jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴²Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² nxe³sã³ i³ye³ta³-
lun²nũ²la² a³li³xi²tãu³a² ya¹nã¹ta² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ã³wa³li²si¹hain¹jau³su²
i³ye³kxi¹lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴³Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²a² ã³jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a²
wãn³txa² ain³kxi²te²su² te²a² yo²i²ain¹te²nãu³xa² ã³si²tẽ³kxain¹ta¹hxai²-
hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
nxe³sã³ Sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² wi¹li²nx2ti³jau³nũ³su² yo²i²sã³ yxau²xai³jah¹lxi³-
hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁴Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³tãu³a² sxi²je³nã¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹-
khai¹nxe³sã³ ã³ya³nũ²kxain¹nũ²la² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³

nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³ain¹ta¹ Ju³te²a² in³txi³nāu³xa² ā³nhai¹tū³te²-
nāu³xa² i²kxain¹nū²la² i³an³txi³jau³su² i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lai²na² wān³txa² ain³kxah¹lxi³txa³lxi¹. I³ki³ha¹kxi¹nx2ti³-
na³li¹. Nxe³jau³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa²ki³lxo³nha²sxā³ ki³han³jau³xa²
i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³-
lo²nu¹tā² nxe³ya³sxā³ yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tē³sxā³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i³yau¹-
ū³nx2ti³sān²nha¹ten¹tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ten³yah³lxi³si¹nxān³ten¹tu³wi¹.
Ka³ten³su² i³sa²yxa³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³yah³lxi³sā²nxān³ta²lu¹wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² ā³na¹nx2ta¹ka³tu³
Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² i³yau¹ū³hain¹si¹na¹tu¹wi¹. 47 A²nxe³ju³-
tai²li² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³sa²sin¹te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xai²na² ko¹kon¹tīh³na² wā²nā³ū¹tain¹-
yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²na² u²lxi³
yxau³kxan²ti³ yxo²i²sain¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³-
ta² ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a² yū³ain¹tu¹wi¹.”

Nxe³sa²sin¹na²hē¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48-52 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² jau³jau¹xai²na² ain³-
kxain¹nū²la² ka³li³hain¹jau³su² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ka³lih³sa²sin¹nhai¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹lsi¹-
na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³si³tē³kxi²sain¹nūn³sin¹na³li¹. Hī¹na²
yxo²i²si¹na¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²hū³te²a²
Txa²wā¹sū³na² a²yxo²wān³txa² i³kaix¹jau³su² ain³kxi²kxai²nān²tu³ nxe³te²-
su² te²a² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² ha³lo²ai²na² yxo²ha³kxa¹
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a²
nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te² nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sxi²je³na² hxi²kan¹te²-
su² te²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² txu¹ta¹ka³lxi³nāu³xa² kāin²te²su² te²a²
nxe³tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³ye³kxai¹nha²kxai³ i³an³ta³kxi²si¹hain¹ta¹hxai²-
hē¹la². I³an³ta³kxi²si¹hain¹ka³tū³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā²
nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nyhain¹sān²ka³tū³ ha³lo²a² sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³
kīh³nū³xa² sa²yu³sai¹kxi²nha²sān²sxā³ sa²yxu¹ka³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxi¹nx2ti³na³li¹. Ain¹jau³su² ka³tū³ thī³na²
a³li³xi²nū²la² I³ko²ni²a²thī³na² ā³wi¹lyha³ta¹hxai²hē¹la².

I³ko²ni²a²thī³na² ai³ya³jau³su²

14 1 I³ko²ni²a²thī³nu¹ta²kxai³ ā³wih¹yah³nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thi³na² ai³ya³ka³tū³ wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²i²ha²kxai³ Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² yxo²i²ha²kxai³ nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ā³-
si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³yān¹ta¹ yxo²i²xa³tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txan²tū³
i³xan³ta³kxi²nū²la² yxo²i²tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³txan²tū³ sa²yxo²ā³si¹-

hain¹jau³su² kãin²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²ain²txi³ĩ³an³ta³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². ³Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²-nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ ye³ka³lxa¹txi³ yxau²a³lan²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wi¹li²sa²tẽ³kain¹kxe³su² wxi²kan¹txi³ĩ³hen³txi³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ wãn³txai²na² ya²la³tu³je²ha²kxai³ Sũ³na² hxi²ki³kxai³la¹ĩ³nũ³-kxũ³si¹yha³jau³nũ³su² kãin² wã³nxi²kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ sxi²je³nã¹tũ³ka³txai²na² wãn³txa²ĩ³ye³ĩ³yi²lho¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³la² nũ³ka³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. A²wã³kxi³kxai³ nxe² e³ai¹nha²kxai³:

—~Kwa²yah³lxi¹lxi¹. Wain³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. A²wã³kxi³kxai³ nxe² e³ai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵Ai¹nha²kxai³ tũ¹ka³txa² ã³nũ²kxi²nũ²la² a²hxi²kan¹ti³nã³xa² ã³nũ²-kxain¹nũ³nha²kxai³ yxo²xũ³txi³ an³ta³txi³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³la² nũ³ka³txa² khãuh³xa³sain¹yah³lxi³wxi¹. Txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ wha³tin³kxi²sã³ya²lu¹jah³lxi³wxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶Ain¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain²kxi²nha²ya³ha²kxai³ ã³nih³sxaun³yah³nũ²la² Li³kau³ni²-a²ko³xa² Lis²tra²thi³na² Ter²be²thi³na² nxe³ko³nãu³a¹ ai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Lis²tra²thi³na² Ter²be²thi³na² nxe³ya³thi³na² ai³ya³jau³su²

⁷Nxe³ya³ha²kxai³ Lis²tra²thi³na² ã³wih¹yah³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁸Ã³wih¹ya³te³na¹ in³txa² yu³kan²ta³kxi²te²a² ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la² a³li³la¹hĩ¹nu¹tai²-na¹ hai³txi³ ã³nxa¹ti³hex¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ hã¹sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ⁹A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yu³we²txi²xi²si¹jau³nũ³su² yxo²ĩ²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁰Nxe³ju³kxai³lu¹ Pau²-lah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ ĩ²kxi²nũ²la² yxo²kãin²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³txi¹. ĩ³sa²yxau³txi¹. Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹txi³ we²txi²xi¹-nxa²si¹hin¹jau³su² yxo²ĩ²nha²kxai³ we²nxi¹lxi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li²sin³sxã³ ã³nxa³ta¹hxai²hẽ¹la². ¹¹Nxe³ju³kxai³lu² ĩ³hi¹-tain¹tũ³ka³txa² ĩ²ain¹nũ²la² Li³kau³ni²a²ko³xa² a²wãn³txa² e³ain¹jau³xa² yxo²kãin²ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txa² a³ka³nxi²sxã³ ã³wxã³ain¹nĩn²tai¹. A²nũ²-hũ³kxan²ti³ hai³txi³ a²nũ²sai¹nxa³wi¹.

¹²Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na²su² a²hxi²kan¹txi³sin²tai¹. Ju³pi²jah³lo²sin²tai¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Bar³na³be²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³ jah¹lai²na²su² wi¹le³ha²kxai³ Mer³ku²ri²ah³lo²sin²tai¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Pau²lah³lo²su² ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹³Nxain¹kxa²yu³su² Ju³pi²jah³lai²na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ã³tũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thi³na² sxi²je³na² a³li³kxai²nã²tu³ tũh³-na² un²ta³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² po¹na² tẽ³i² hi³yãu³sa³kxa² tẽ³i² nxe³nũ²la² sxi²je³na² yxo²ka³teh³nãu³a² tẽ³sxã³ wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

—~In³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³la³ha²kxai³ po¹na² su²lhã³ka³tu³ ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹ta¹, ¹⁴Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² Pau²lah³lo²nu¹tã² nxe³te²

hi²sen³kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²yah³nũ²la² ka³lih³ti³hex¹ya³ta¹hxai²-
nxa³hẽ¹la². Nxe³yah³xa³ha²kxai³ a²wã²la² sa²te²lã³yah³nũ²la² tũ¹ka³txa²
nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² ã³tĩ³ya³sxã³ yxo²kãin² i³ye³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe² kãi³yah³lxin¹ji¹wi¹? Txai²na²
a²nũ²su²nũn³nha¹wi¹. Wxãi²yãx¹te²sa²nha¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³-
xa² i³hen³txi³nx²ti³te³lhã³ wxã³sĩ¹na¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² yxau²na³li¹.
Yxãn¹ta¹ Ju³pi³jah³lai²na² nũ²ka³txa² hai³txi³ ka³ten³su²nxa³wi¹. Tah³lxa³kxa²
so¹lxi³ we¹tain¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Oh³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² we¹-
tha²kxai³ i³ye³na² we¹tha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹te²ju²hẽ³li¹. 16 Kxãn³su²
a²nũ²toh³la³ta² yxo²i²ain¹ju³ta² yũ²na²hẽ³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³-
na² yxo²xũn³txi³ i³ye³kxin²nxa³hẽ³li¹. 17 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² a²kãin²ju³ta²
a²nũ²a² wã²nã³ũ¹nha²hxai²na²hẽ³li¹. Ya²la²tũ³ wẽ³ha²yau³xa² sa²si¹hã³i² hai³-
sxa² wi¹wen¹ju³ta² kãi³ũ¹hai¹ni² yain³txa² sa²si¹hã³i² nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³
i³ka³lih³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tũ³wi¹. Nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ kãin²-
khaix¹lnx²na³li¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³ye¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³sxã³ wãn³txa² ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ya³sãn³ka³tũ³ hã²wxãn³txa³ ain³-
kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²su² ti³hit¹lsxã³ o²la³kxain¹ju³ta²
hãi¹nxã¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha²te¹ ye³jen¹nãu³a² ko³nxe²thin¹tũ³ka³txi³nu¹-
tai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² Pi³si²ti²a²ko³xa² sxa³jen³na²na²
a³li³ha²kxai³ i³ko²ni²a²thĩ³na² a³li³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txa²
i³ki³ha²kxain¹nũ²la² Pau²lah³la² wãn³txa² sa²yxo²a³si¹ha²kxai³ su²lhã³te³lhã³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ txah³lxa³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³ wha³tin³kxain¹nũ²la²:

—~Ya³lun²tai¹. Nxẽn³txain¹sxã³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ hxi²ki³la³kxi²nũ²la²
sxi²je³na² sa²si³nxe² a³li³sxã³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Yxãn¹ta¹ yxo²i²-
ain¹tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹sxã³ i²yxau³ain¹tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² ya³lu²te²hũ³sxã³ sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxa³nxa²ha²te¹ i³sa²-
yxau³xi²nũ²la² nxe³thĩ³nu¹tain²txi³ ih³wi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³nũ² ãh¹
a³lan²nũn³tãu³a² je³na² a³li³xi²ya³ka³tũ³ Ter²be²thĩ³na² ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² wã³li²xi²ya³jau³su²

21 Ā³nxai³ya³ka³tũ³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sxã³ yxau²xai³lain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ i³xi²te³lhã³ a³li³xi²yah³nũ²la² Lis²tra²thĩ³na²
ã³wih¹sxã³li³xi² i³ko²ni²a²thĩ³na² ã³wih¹sxã³li³xi² nxe³nũ²la² Ān³ti³-
o³ki²a²thĩ³na² Pi³si²ti²a²ko³xan¹thĩ³na²na² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
22-23 Nxe³sxã³ ã³nxai³ain¹tĩ³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²sxã³
yxau²xai³tũ³ka³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³sxã³ a²hxi²kan¹ti³nũ³-
su² te²a² ũh³wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³-
ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² yxo²i²ki³kxai²nãn²tũ³ ye³khãuh³lxa³ti³nẽ³lha³tai¹.

Nxe³nē³lha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wān³txai²-li² sa²yo²ā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³txa² ā³sān²ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Sū³na² nxe³txi¹. Tū¹ka³txai²li² yo²i²nxain¹na³li¹. Nxe³te²na² wi¹li²-txai¹nhē³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ Pi³si²ti²a²ko³xa² a³li³xi²yah³nū²la² Pā³fi²li²a²ko³xa² ā³wih¹ya³ta¹-hxai²hē¹la². ²⁵Ā³wih¹yah³nū²la² Per²je²thi³na² ā³yit¹Itū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² A³ta²li²a²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Hā²wxān³txa³nū² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Si²ri³a³ko³xa² sxa³thi³nai²na² i³ya³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³thi³na² ā³wi¹lhi¹nai³tā² a³li³ya³hi¹nai³tā² yo²i²ain¹tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wi¹li²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²nha²kxai³ i³xi²nū²la² yo²i²tū³-ka³txa² i³kaix¹sa²kxi³nū²kxi²nū²la² i³hen³txain¹ya³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹na³li¹. Kāin²khaix¹nx²na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³-txi³sxa³te²nāu³xa² yo²i²ain¹ju³ta² i³yau¹ū³hain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ yo²i²ti³te³nain¹kxai²nān²tū³ hxi²ka¹nain¹tu¹wi¹.

Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². ²⁸Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²ai²na² yo²i²te²na² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³sxā³ kxān³su² a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² i³xi²sxā³ e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

15 ¹Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² Ju³te²a²ko³xu¹tai²na² a³li³xain¹nū²-la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² yo²i²tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² e³ta¹hxai²hē¹li¹. E³te³-nah¹lxi¹: “Wxa²ki³lha³lxa² tē³sxā³ a²ki³wā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹ju³ta² wet¹sah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³jau³xai²li² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ū³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²syah¹lxan³kxan²ti³ te²yā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ yah²lxan³kxai²-nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ ne³wā²na³nx²ti³xah³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ yo²-xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na² wain³ti³he¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jut³su² Je³ru³sa³lē²thi³na² a²pos²to³lo² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa² i³wā³txi³sain³te³lhxā³ sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² a²sa³wi³ha³lxi³-nu¹tai²na² nxe³sxā³ sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³jut³su² yo²i²tū³ka³txa² sa²si¹hā³ain¹ka³tū³ a³li³ain¹nū²la² Fe³ni²si²a²ko³-xa² ā³wa²to¹tha²kxai³ Sa³ma²ri²a²ko³xa² ā³wa²to¹tha²kxai³ nxe³ain¹tāu³a² a²nū²a² yxau²xai³tū³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³-xa² yo²i²ain¹nūn³na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ kāin² ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

4Nxe³nũ²la² a³li³xain¹nũ²la² Je³ru³sa³le²thi³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ã³wi¹hain¹ka³tu³ yxo²ĩ²tũ³ka³txi³su² te²a² a³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su² te²a² a²hxi²-
 kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ã³yã³nũ²kxain¹ka³tu³
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² yxo²ĩ²ain¹ju³ta² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
 5Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² in³txi³nãu³xu¹ta¹na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²ĩ²ain¹te²an²tũ³ i³sa²yxau³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Wain³ti³he¹nxa³wi¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wãn³txa² sa²yxowet¹lsi¹-
 hain¹jau³su² kwa³na³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³kxa²yu³su² a²ki³lha³lxi³na²
 a²ki³wã²la² ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ju¹-
 tai²na² so¹lxi³ wain³na³li¹. Fa³ri³se²a² in³txi³nãu³xu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6Ai¹nha²kxai³ a³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxi³su²
 te²a² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³ i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 7Kxãn³su² i³ye³lain¹nũ²la²
 Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³su² i³sa²yxau³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹. Kxã³nxi¹-
 nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² i³kaix1so¹sa³na²hē³li¹. I³kaix1so¹sa³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²yxau³tãu³a² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²-
 nãn²tũ³ Txa²wãn³txa² i³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.”
 Txa²wã¹sũ³na² nxe³sa³na²hē³li¹. 8Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹-
 nãu¹ai²na² hxi²kan¹txi³ i³jah¹lo²su² ha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa²lain¹na²hē³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwã³wih¹hain¹-
 na²hē³li¹. Txa²yã¹xain¹nũn³na²hē³li¹. 9Hai³txi³ ha³na³ka³lxi³ i²sa²si¹nxa³hē³li¹.
 Tũ¹ka³txai²na² a²ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxain¹nũn³na²hē³li¹, yxo²ĩ²-
 ai¹nha²kxai³lu¹. 10Nxe³ain¹jut3su² ih¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ nxe²e³yah³lxin¹ji¹wi¹?
 Txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wãn³txa² hxi²kan¹txi³
 sa²yxowet¹txain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nxi²kxai³ jã¹nxe³sxã³ hxi²kan¹-
 nẽ³lxa³wi¹. Nxe²nẽ³lxa³ha²kxai³ tũ¹ka³txai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³ha²kxai³
 hxi²ka¹nain¹nũ³nxa³lho³li¹. 11Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki³sa²kxai³
 ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² sa²wa²su¹kxi²nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³-
 sxa³te²nãu³xa² te²yã¹nxain¹nũn³tu¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12Nxe³ha²kxai³ ain³kxain¹tũ³ka³txa² ka³nahx2sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nũ²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² Pau²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² wã³nxĩn¹sxã³ o¹la³kxain¹ju³tu¹-
 tai²nãn¹jau³xa² a²yxowã³kxai³ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 13Nxe³nxa²ha¹te¹
 i³hen³txi³nyhain¹nũ²la² Ti³a²kah³lo²nu¹ta¹na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wã³tã³nãu³sah¹lxi¹lxi¹.
 14Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²wi¹lhi¹na² yxo²ĩ² ã³si³wxe³ju³ta²
 Si³mãu²ah³la² i³yau¹ũ³nẽ³lain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txa² i²sxã³ so¹ain¹na²hē³li¹. 15Nxe³ju³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txã³nxu¹ta¹na² 16Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Hã²wxãn³txa³ ã³wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹tãu³a² Ta³vi²yah³la² a²ne³-
 tah²nãu³a² ã³yã³nũ²kain¹sxã³ i³kãin²te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹.”

17 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxō²we¹tain¹kxi³nū³su² te³nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ i³kaixl¹ta¹na¹-te²a² yxo²i²sain¹tu¹wi¹’.

18 Nxe³jau³xai²na² kxā³nxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
Ū3wha²li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

19 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² tū¹ka³txai²na² kwēn¹ta²na¹ yxo²i²ā³si³wxe³te²a² wān³txa² sa³txe¹jau³xa² i³ye³kxai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. 20 Nxe³yān¹ta¹ nxe² ū³wha²li¹kain¹-ki³te³nah¹lxi¹: “Ju¹ta²na² so¹lxi³ sa²yxō²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yain³txa² kō³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² sa²nū¹txain¹kxai²nān²tu² nxe³tū³xai²na² i³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa² in³txi³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² sxē³xa³ka³lxi³su² ta³nxa² yxo²-kwain³nha²sxā³ ū³whin¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²ti³ho³nxa³te²a² wā²nhi²yah³lxi³txa³hē¹li¹.”

21 Nxe³jut³su² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ sa²ba³to³ nxe³hīn¹su² kxai²nān²tu³ Moi³se²-ah³lu¹ta²na² wān³txa² i³ye³hxai²na²hē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² nxēn³ta¹nxi²na²hē³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² i³yau¹ū³hain¹jau³su²

22 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txa² he³la³kxai²na² nxe³sxā³ yxo²i²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². I³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² sxā³ Ān³ti³o³ki²a²thi³na² i³te³lhxā³ ain¹na³-li¹. Ai¹nha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ i²sxā³ so¹ki³kxai²nān²tu³ ā³si³tē³kxain¹si¹jau³su² kwa³na³ain¹ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx2na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹-nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹la² Bar³sa³ba²sah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Si²lah³la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ nxe³ya³te²a² wi¹-lhin¹ya³ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³la³ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³ha²kxai³ ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lhū³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³pos²to³lo² nū³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² nxe³te²a² txa²wā³tā³xi²nyhain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³-ka³txi³sxa³te²nāu³xa² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxau³ta³nxa² Si²ri³a³ko³xa² yxau³ta³nxa² Si³li²si²a²ko³xa² yxau³ta³nxa² nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² txa²wā¹wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹.

24 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ txa²nū³ka³txa² wxā³sxā³ i³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xa² hxi²waun³txi³sxā³ i³yxaih¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹li¹. Yxān¹ta¹ jau³xai²-na² hai³txi³ sa²si¹hā³nx2ti³sīn¹nxa³hē³li¹. 25-27 Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nū²a² i²sxā³ so¹si¹na¹tu¹wi¹. Si¹na¹kxai²nān²tu³ Bar³na³be²ah³la² Pau²lah³la² ya³li³khai¹-xai¹yah³lxin¹kxe³su² ā³si³tē³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³lai²na² Si²lah³lai²na² nxe³sxā³ sa²si¹hā³ain¹si¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹si¹na¹ha²kxai³ Bar³na³be²ah³lai²na² Pau²lah³lai²na² nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³te²a² Je³su² Kris²tu³-jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wi¹lo²la³kxain¹ju³ta² kāin² i³hen³txi³nyhain¹na²hē³li¹. Su²lhā³te³lhxā³ nyhain¹kxan²ti³nū¹ ya³lo³txi²sxā³ Sū³na² wān³txa² ha²ya³kxa³ i³hen³txi³nyhain¹toh³na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a³lxai¹nha¹nhai¹.

A²nxe³tũ³ka³txa² wxã³ain¹kxai²nã²tu³ wãn³txai²li² ũ³wha²li¹lũ³nx2ta¹jau³xain²-txi³ i³ye³nha¹jau³xain²txi³ i³yau¹ũ³nx2tain¹tu¹wi¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ka²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. 28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su² te²na² wãn³txa² txa²-nũ³ka³txi³su² te²na² wãn³txa² nxe³sxã³ ã³nhau³ko³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³ jau³xai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet1si¹nx2ta¹jau³su² kwa³na³nx2ti³si¹na¹wi¹. 29 Nxe³jau³xa²sa¹ yain³-txi³su² ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² sa²nũ¹tain¹kxai²nã²tu³ i³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ho³nxa³te²a² wã²nhĩ²yah³lxi³txa³-hẽ¹li¹. A²nũ²a²ã³xa² in³txi³su² ta³nxa² a²nũ²a²ã³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² ta³nxa² yxo²kwain³sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na² sa²yo²-we¹jah³lxin¹kxai²nã²tu³ wai³nhĩ³nx2na³li¹. Na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ tũ³ka³txai²li² sa²si¹hã³kxe³su² a¹li³ain¹nũ²la² ã³ti³o³ki²a²thi¹na² ã³wi¹hain¹ka³tu² yxo²tũ³ka³txa² i³kaix1sxã³ ã³nxũ¹tũ²la² ha³te³h³nxã³nxai²-li² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Ai¹nha²kxai³ ta²nxã¹nxai²li² so¹kxi²sxã³ i²hxa³tain¹nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha² nxũ²kwai³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Ain¹-nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lo²nu¹tã² Si¹lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txain¹ya³ha²kxai³ ye³ka³lxa²txi³ i³yau¹ũ³ain¹ya³ha²kxai³ i²nxũ²kwai³lxũ¹-txain¹ya³ha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ha²kxai³ ye³jen¹nãu³kxai³lu²: —~Wi¹lhin¹sxã³ i³xai¹jah³lxu¹li¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Yxã¹ta¹ Si²-lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³ a²yo³not1sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxũ²la² kan²txi³ yxau³-ya³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²hxi²kan¹ta³ he¹la³kxa³ wãn³txai²na² jau³xain²txi³ i³yau¹ũ³hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² ã³nhait1ja³jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Bar³na³be²ah³lãi³. Sxi²jen³ti³nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³sa²-the³ki³thi¹tax3tai³tã² ãh¹lxi³ ai³sxi²xa²sai¹. Wi¹lhin¹tin²tã¹ ki³txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wi¹na³li¹. Ai³ya³sa³wi¹. Nxe³ki³kxai²nã²tu³ Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ka²lat1sxã³tẽ³ya³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Jau³xai²na² wi¹lxa³wi¹. Pã³fi²li²a²ko³xa² ã³nxai³ki³si¹nai²tã² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ã³nẽ³lhxã³ ih³xi²ti³ai¹ti²tu³wi¹, ya³lo³txi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³-ha²kxai³ tẽ³ki³ju³ta² wi¹lxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ yxo²xũn³txi³ i³ye³li³ya³ha²kxai³ ã³nhai²ta³lxi³sxã³ ai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³ Mar²ko³jah³lo²nu¹ta² ã³sa²so¹sxã³ na³vi²o²tẽ³na² Syi²pri²ko³xa² ã³nxai³ka³lo³su² ã³wih¹sxã³ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 40-41 Nxe³-ai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tã² ã³sa²so¹ha²kxai³ Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³ko³nãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²-i²tũ³ka³txi³nãu³xa² ã³nxũ²kwai³lxũ¹te³lhxã³ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²nxa³ta³lxa¹ yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wā¹sū³na² wi¹li²nx²ti³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ ā³nxai³jah³hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ya³ha²kxai³ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Ti³mo²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ ai³yah³lxi³jau³su²

16 ¹Nxa²ha¹te¹ Ter²be²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a³li³nū²la² Lis²tra²thi³na² ā³nxai³ya³ka³tu³ Ti³mo²jah³la² i³ha¹txi²ya³-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ a²hā³ka³na² Ju³te² ta¹ka³lxan²tu³ yxo²i²ha²kxai³ a²wi³na² Kre²kah³lo²su² te²an²tu³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Lis²tra²nū³-ka³txa² yxo²ha³kxa¹ I³ko²ni²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²tū³ka³txan²tu³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹ye¹nxa²ha¹te¹ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxa²-ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—~Ti³mo²jah³la² ā³sa²so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³yān¹ta¹ Ti³mo²jah³la² wī³nai¹tā² Kre²ka² nū³ka³txi³si²na²hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² a²nū³ka³txi³sxa³-xā¹. Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ha¹txi²kxai²nān²tu³ kū³we²ki²la² wi¹lxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ā³xa³khī³. Nxe³jau³su² nxe³ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³sa²so¹nū²la² a²ki³wā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³thi³nāu³xai²li² ai¹lha²thet3tāu³a² ha³teh³nxa³nxai²li² Je³ru³sa³lē²thi³na² tē³sxā³ wxā³txā³nxai²li² i³yau¹ū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wān³txai²li² sa²yxo²-we¹nyhain¹si¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³nxā³nxu¹ta²kxai³la¹ a²kxā³nxai³tā² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² sxā³ ū³wha²li¹lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³nxū²kwāi³lxū¹nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². ⁶Nxu²kwāi³lxū¹sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txa² ā³te¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³lai²na² hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta²

⁶Nxe³nū²la² Fri²ji²a²ko³xa² Ka³la²si²a²ko³xa² sxā³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ⁷Ā³nxai³ain¹tj³kxai³lu²:

—~A²si³a³ko³xa² ā³wi¹ha¹tū¹xā¹. Ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²-sen³su² ai³si¹hai¹nxa³jau³su² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷Hā²wxān³txa³ Mi²si²a²ko³xa² yau³son³nū²la²:

—~Pi³ti²ni²a²ko³xa² ai³na¹tū¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ Je³su²jah³la² Yāu³ka³txa² ai³si¹hai¹nxa³jau³su² i³yau¹ū³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ai³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁸Nxe³ha²kxai³ Mi²si²a²ko³xa² wain³txi³ ā³wa²to²ka² ai³nū²la² Tro³a²te²thi³-na² kan³sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³tāu³a² ka³nxa³hi²ta¹hxai²hē¹la². Ka³nxa³hi²nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta² i²ta¹hxai²hē¹la². I²ka³tu³ta¹ in³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹jah¹la² ā³wxā³ye²-ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxā³ye²nū²la² win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Ma³se³to²na²ko³xa² ā³wxā³sē¹li¹. Ā³non²ta³kxi²sa²si¹nhē³li¹. Nxe³-ye²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yen³kxa² wxa²hau³ko³tū²la² Ma³se³to²na²ko³xa² wa³su³txi³ ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². Txai²li² Lu²-kah³lo²na¹xai²na² ū³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa². Ā³si³tē³kxai¹na¹hē³la². Nxe³sxā³

Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³-
txi³te³lhxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² sa³si¹hã³sain¹si¹nha²kxai³la².

Li²ta³ka³lxa² yxo²i² ã³si³wxe³jau³su²

¹¹Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹ya³sain¹nũ²la² Tro³a²te²thi³na² a³li³-
ya³sain¹nũ²la² i³ye³na² kãin²je³na² hãu¹sxã³ ai²ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
Sa³mo³tra²si²a²ko³xa² kwa² u²te³na¹nha¹ka³tũ³ a³lan²tãu³a² Ne³a²po³lis²thi³na²
ã³nxai³sxã³ a³li³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la². ¹²Te²yã¹nxũn³tãu³a² i³ye³na²kxai³-
lu² ã³sxã³ Fi³li³pos²thi³na² a²yu³kxa² ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la². A²nxe³thi³na²
Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩn³su² ha²kxai³ sxi²yhe³na² kãin²thĩn³su² ha²kxai³
nxe³hxai²na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² yxau³-
thĩn³su² hxai²na²hẽ³la². A²nxe³thi³na² ye³ha¹li¹ yxau²a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la².

¹³Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sa²ba³to³nxe³ti³xa² thi¹nai²na² a³li³ya³sain¹ka³tũ³:

—~Ka³wã¹lxa² yxo²ka³teh³nãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³lhxã³ ã³wxã³sxã³ ã³nũ²kxai¹nhxai²na²hẽ³na¹. Jã¹nxain¹-
tũ¹xã¹. Nha¹jau³su² ai³sxi²ya³sain¹na²hẽ³la². Ya³sai¹nha²kxai³ ã³wxe³nha¹nũ²la²
txu¹ti³nãu²xa² i³yau¹ũ²ain¹si¹na²hẽ³la². ¹⁴Nxe³tãu³a² Li²ta³ka³lxa² Ti³a³ti²ra²-
thi³nãn¹ta¹ka³lxa² wxã³nũn³nũ²hẽ³la². A²nxe³sxã³ ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu²
wã²la²ka³lo³a² wi³win³ka³lo³a² ău³ka³lo³an²tũ³ o²la³kxi²hxai²na²hẽ³la². A²nxe³sxã³:

—~Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² Pau²-
lah³lai²na² wãn³txa² wi¹lain³kxi²na²hẽ³la². Nxe³tãu³a² wãn³txai²na²
wi¹la³la³kxi²si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² i³hxi²ka¹tã²hẽ³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i² ã³si³wxe³na²hẽ³la². ¹⁵Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³-
lxa²na² sxi²ha² yxau³kxi²tũ³ka³txa² whã²na¹ yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² i³ye³kxi²sain¹si¹te³nah¹lxi¹:

—~Hi¹na² yxo²i²nũ³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²sxi²ha² yxaut³jah³lxi³-
hẽ¹li¹. Nxe³sain¹to³si¹nha²kxai³ ã³wih¹sxã³ yxau³ya³sain¹na²hẽ³la².

Sxi²ha² kan²thi³na² ũ³ti¹kxain¹ya³jau³su²

¹⁶Ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²je³na² ai³lxi²ya³sain¹tãu³-
a² wã³lxa² i³ha¹txi²si¹na¹hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² a²nxũ²kwa³wi¹ha²kxai³ wãn³txa² ye³jen¹na² wxã³ju³ta²nũ³a²
i³yau¹ũ³hxai²na²hẽ³la². Nxe³kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la² kãin² ũ³yho³hi²nyhai¹-
nhxai²na²hẽ³la². ¹⁷A²nxe³ta¹ka³lxa² i³hit¹lsain¹sĩn¹sxã³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~In³txi³nãu³xai²li² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a²sa³wi²ha³lxa²la¹wi¹. Wãn³txa² wi¹jau³xa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. Txa²-
wã¹ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²sãn²sxã³ ne³wã²na³ju³ta³nũ³a²
i³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

¹⁸Nxe³jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³ e³a³lan²ni²toh³na²hẽ³la². Ai³la² Pau²-
lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² hxi²ye¹ta³lxi³ha²kxai³ ã³yxoxo³tũ¹nũ²la²
a²yãu³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit3sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ nxũ²kwai³-li³si¹hin¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxã²na³li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²yãu³ka³txa² wa³su³txi³ nxũ²kwai³li³na²hẽ³la². 19Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a²wa³kxẽ³yah³la² a²yo³ha² so¹hxai²na¹kai³ jãx1si¹sa²nxa³khih³. Nxe³jau³su² kãin² hit3txain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ nũ³kxũ³sxã³ sa²so¹ain¹ya³sxã³ sxi²je³na² nxũ²kwai³ye³lan¹je³na² a²hxi²kan¹ta³ nũ³ka³txa² hxi²ka²nãu³a² sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². 20-21 Ai¹nha²-kxai³ Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ sa²nũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹la²nãu³xai²li² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² na³li¹. Yxã¹ta¹ txa²wã¹ki³nãu¹-xai²li² Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹. Nxe³ki³sa²kxai³ Ju³te²a² wã³txa² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³su² i³hen³txi³nyhain¹na³li¹. Yxã¹ta¹ txa²wã¹ki³nãu¹-xai²li² Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ki³sa²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³we¹tain¹ki³sxa³nhai¹. Nxe³jau³su² sxi²jen³na² yo²ha³kxa¹ i³wã³txi³nyhain¹na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

22Nxe³ain¹ka³tu³ tũ¹ka³txa² kwa² ten³sa²tã³si²ain¹tũ³ka³txa² te²ya¹nxe³jau³su² e³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³te²a² wã¹la²ka³lo³a² sa²sai¹kxain¹-sãn²nũ²la² hi³sa³ka³txa² i³wait1si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hẽ³la². 23Kãin² i³wai¹txain¹nũ²la² kan²txi³ ũ³tũ¹kxain¹na²hẽ³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ka³nxa³-hi²sxã³ tũ¹kxi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hẽ³la². 24Nxe³nũ²la² tũ¹kxi²thi³na² hau³ko³jah¹lai²na² hi²sen³su² sa²so¹yain¹nũ²la² nxũ²kwai³ye³lan¹thi³na² ũ³tũ¹kxa² wxẽ³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ hi³sa³ka³txa² kãin²ka³txa² tẽ³sxã³ sa²-yu³ki¹la³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ yu³ke³nxa² yxau³ain¹na²hẽ³la².

25Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹-tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi² Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² wi¹jau³xa² hai³ni² nxe³ain¹na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ ũ³tũ³kxain¹ya³tũ³ka³txi³nu¹ta² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹na²hẽ³la². 26Nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ kxi³nũ³xa² kãin² i³ka³ta³tãt3sa²-kxai³ sxi²nhu¹tain²txi³ tũ¹kxain¹ya³thi³nu¹tain²txi³ kãin² i³ka³ta³tãt3sa²kxai³ sxi²ha² yo²ha³kxa¹ ha³nxe³lxa³ti³ hxa³lxi²ha²kxai³. Sxih²yo²a² sa²yo²than²-nha²kxai³ kwa³thi³lih³na² hxi²ki¹la³kxain¹ya³tũ³na² hxi²ka³li³lah¹kxi²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². 27Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² hau³ko³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxi²nũ²la² sxih²yo²a² sa²yo²than²kxe³su² i²nũ²la² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—~Tũ¹ka³txai²li² ũ³tũ¹kxai¹na¹tũ³ka³txa² aun³ta³li³si³lxa²hi². Nxe³jau³su² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³ wã²nxũ¹ su²lhã³nha²te³lhã³ nxa²hẽ³la². 28Ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ yo²kãin²txi³ i³kaix1te³nah¹lxi¹:

—~Wã²nxũ¹ su²lhã³nha²txa³hẽ¹le¹. A²yo²ha³kxa¹ yxau³si¹na¹we¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la².

29Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² tũ¹kxi²thi³na² hau³ko³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ya³wit3ta³ i³ka³txa² sxi²hẽ¹nãu³a² wxa²ko²ko²ta³ni²ye²si¹jau³su² sa²si¹hã³sãn²-nũ²la² ã³wih¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tã² i² Si²lah³lo²nu¹tã² i² nxe² ten³na¹na²hẽ³la². Ten³na¹nũ²la² kãin¹ka³ta³tãt3sa²ha²kxai³ Pau²lah³la² a²yen³nãu³a² ã³ka³tih³-wxẽ³na²hẽ³la². 30Nxe³nũ²la² sa²sai¹xi²yhain¹na²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—~Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³jah³wxi¹. Ĩh¹nxe³ju³ta² txa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³nha¹ju³ta³ o²la³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nxe³na²hē³la².

³¹Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²-i²in¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na³ sa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² yxau³ain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ te²yā¹nxain¹nūn³tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

³²Nxe³ha²kxai³ tū¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³-na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ain¹na²hē³la². ³³Nxe³hī¹nu¹tai²na² tū¹kxi²thi³nu¹tai²na² hau³ko³jah¹lo²-nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² wai¹nyhain¹ju³ta² wxa²hi³lxi³kxi²nyhain¹na²hē³la². Nxe³ain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ sxi²ha² yxau³kxain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hē³la². ³⁴Nxain¹nū²la² a²sxi²nhāu³a² tē³sxā³ ā³wih¹nū¹la² yain³txa² ũ³hū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ka³lih³-khaix¹na²hē³la², Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ai¹nha²kxai³la².

³⁵Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²tāu³a² Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³-txa² sa²kxai³lu² po³li²sa² nū³ka³txi³su² te²kxai³ kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—~In³txai²li² sa²ta²la³kxa²tā³txain¹ya³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la². ³⁶Nxe³ha²-kxai³ tū¹kxi²thi³nu¹tai²na² hau³ko³jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Pau²lah³lāi³. A²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² hā³lo²a² sa²than²kxi² sa²tā³nx2ti³si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²-nha²sxā³ a³li³ja¹hē¹li¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~A²wi¹lhi¹na² Ro³ma²no² wān³txa² sa²yxō²ā³si¹nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Ro³ma²no² nū³ka³txi³sa²si¹na¹kxan²ti³ sxi²jen³nāu³ai²na² tē³sxā³ i³-wait¹sain¹sīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹sīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹ka³tu³ ũ³tū¹kxi²sain¹sīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³: “Hī¹na² hāi³a² a³li³ja¹hē¹li¹.” Sain¹jau³su² sa²yxō²we¹tain¹-sīn¹nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²hxi²kan¹jah¹la² wxā³ka³tu³: “A³li³ja¹hē¹li¹.” Sa²sīn¹kxai²nān²tu³ a³li³nha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². ³⁸Nxe³ai¹nha²kxai³ po³li²sa² nū³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² i³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹:

—~Ro³ma²no² nū³ka³txi³sain¹na³li¹. Ain¹jau³su² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²-nu¹ta²kxai³ ain³kxain¹ka³tu³ yuh³lxain¹na²hē³la². ³⁹Nxe³nū²la² ũ³tū¹kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹nū²la² i³āin²ta³kxi²nyhain¹ka³tu³ sa²tā³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²sxi²je³na² wa³su³txi³ a³li³xi²jah¹hē¹li¹. Nxe³ain¹na²hē³-la². ⁴⁰Nxe³ain¹ya³nxa²ha¹te¹ a³li³xi²yah³nū²la² Li²ta³ka³lxa² sxi²ha² ā³nxai³sxā³ ā³wih¹yah³na²hē³la². Ā³wih¹yah³nū²la² wān³txa² wi¹-jau³xa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹jau³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a³li³xi²sxā³ ā³-waix3txi²yah³na²hē³la², Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³ya³sxā³ ā³waix3txi²yah³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²li² Fi³li³-pos²thi³na² yo³na² yxau³na¹hē³la².

Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² ai³ain¹jau³su²

17 ¹A³li³xi²yah³nũ²la² Ā³fi²po³li²thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²-hē¹la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nũ²la² a³li³xi²sxā³ A³po³lo²ni³a²thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³tu³ta¹hxai²hē¹la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nũ²la² a³li³xi²sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi¹nāu³ai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²thi³na² yũ³ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³thi³na² Pau²-lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³wih¹hxai²kxai³ jā¹nxe³tu³ta¹hxai²hē¹la². Ye³ha¹li¹ka³na³ki¹ sa²ba³to³ nxe³sxā³ ā³wih¹nũ²la² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wxi²-kan¹txi³ i³yau¹ũ³nyhain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². ³I³yau¹ũ³nyhain¹tu³te³nah¹lx¹l¹: —~Kxā³nhx¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li²txā³nxu¹ta¹nān¹jau³xa²e³te³nah¹lx¹l¹: “Yan¹ye³jen¹nāu³ai²na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la²a³ka³nxa² wxā³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tũ³kāin² khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ya³lu²-kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na²Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li²txā³nxu¹ta¹nān¹jau³xa²nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jah¹-lain²txi³Je³su²jah³la²i³yau¹ũ¹nx²ta¹jah¹lain²txi³Txa²wā¹sũ³na²Hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lx¹na³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³e³ta³lun²yain¹nxa²ha²te¹Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²i²li³jah¹lo²nāu³xa²so¹lx¹ixy²o²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³Kre²ka²nũ³ka³txa²ka³lxa¹txi³Txa²wā¹sũ³na²wān³txa²xy²o²i²ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³nũ³ka³txu¹-tai²na²sa²kxai³lu²Pau²lah³lo²nu¹ta²na²wān³txa²i³yau¹ũ³nyhain¹jau³xa²hi¹na²so¹lx¹ixain³kxi²nyhai¹nha²kxai³Je³su²jah³la²wān³txa²xy²o²i²ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³nũn³sxā³txu¹ti³nāu³xa²a²hxi²kan¹ta³ka³lxu³nāu³xa²xy²o²i²ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta³nxũ³ka³txi³nu¹ta²xy²o²ha³kxa¹Pau²-lah³la²Si³lah³la²nxe³sxā³ān³sa²si³tē³kxi²yah³lx¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³yā¹nũn³tah¹lxa¹te³nxa³tũ³ka³txi³sa²tũ³ka³txa²ka³txā³nain¹jau³su²Pau²-lah³lo²nu¹ta²na²wān³txa²te³nai¹nxa³jau³su²a²nũ²a²ko³nxe³ti³kāi³tũ³ka³txa²i³kaix¹ki³nũ²kxi²nyhu¹sxā³i³ki³han³sxā³Pau²lah³la²ko³nxe³ti³i³hen³txain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tu³i³xan³txin²tain¹ka³tu³Pau²lah³la²Si³lah³la²nxe³sxā³sa²so¹ain¹te³lhxā³sxi²ta²xy²o²ha³kxa¹ā³ten³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹i³ha¹-txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³Ja³sāu²ah³la²sxi²ha²ũn¹txi³sxih²xy²o²a²ũ³khot³Sxā³ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹to³ta¹Pau²lah³lo²la³Si³lah³lo²la³i²ain¹tu³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁶Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³Ja³sāu²ah³la²sa²so¹in³txi³nāu³xa²i²li³tũ³ka³txa²xy²o²i²tũ³ka³txa²sa²so¹ain¹sxā³a²nũ²a²hxi²kan¹ta²o²la³kxain¹thi³na²tē³sxā³ā³nxai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tu³xy²o²kāin²i³ye³lain¹te³nah¹lx¹l¹: —~Tũ¹ka³txai²li²ko³nxe³ti³kāi³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Sxi²je³na²xy²o²ha³kxa¹ju¹ta²yā¹nxe²kāi³ain¹nĩn²ta¹. Jā¹nxain¹te³lhxā³txa²wā¹sxi²je³na²wxā³ain¹-nĩn²ta¹. ⁷Jā¹nxain¹sxā³Ja³sāu²ah³la²sxi²ha²ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹nĩn²ta¹. Nxain¹ka³tu³txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²Ro³ma²no²ko³xan¹ta²a²wa³li³kha³lah³-lai²na²wān³txa²sa²xy²o²a³yain¹sxā³Je³su²jah³la²txa²wā¹si³yxau³kax³su²ti³hi¹jai¹nha²kxai³nxe³yain¹nĩn²ta¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 A²nxe³jau³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kã³tũ³ka³txain²txi² ain³kxai¹ni² a²hxi²kan¹te²-nãu³xain²ti² ain³kxai¹ni² ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxi² hxi²waun³ta³kxi²nha²nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Ain¹jau³su² Ja³sãu²ah³la² nũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³ũ³yho³hi²txã³nxã² ũ³yho³hi²si¹hain¹jau³su² yxo²xũ³txi³ i³yai³nxũ³hain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³ain¹ka³tũ³ ũ³yho³hain¹nxã²ha¹te¹ hã²wxã³txã³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Be³re²a²thi³na² ai³ain¹jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ ka³nxã³hi²tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sã³kwa³na³ain¹ya³sã³ Be³re²a²thi³na² sa²si¹hã³ain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹-te¹ Be³re²a²thi³na² ã³ya²tã³wih¹ya³ka³tũ³ Ju³te²a² nũ³ka³txã² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 ã³wih¹yah³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txã² i³yau¹ũ³-hain¹ya³tũ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xa² Be³re²a² nũ³ka³txã² wi¹lain³kxi²ha²kxai³a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na² ũ³whã²li¹txã³nxu¹ta¹na² win¹ta² i³yĩ¹li²-sxã³ i²ha²kxai³ nxe³ain¹tũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Wãn³txã² ki³han³jau³su² txa²nãn³khi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sã³ Te³sa³lo²ni³ka² nũ³ka³txã² ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxu¹-jã¹nxe² Be³re²a² nũ³ka³txã² kã³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². 12 Jã¹nxain¹jau³su²tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ Kre²ka² hxi²kan¹ta¹ka³-lxi³nãu³xa² yxo²ai¹nha²kxai³ Kre²ka² in²txi³jah³lo²nãu³xa² yxo²ai¹nha²kxai³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Ain¹tah¹lxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txã² Te³sa³lo²ni³ka²thi³nãn¹-tũ³ka³txã² ha³tan³sai¹ain¹sã³ i³hi¹ta¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³hi¹ta¹lain¹ka³tũ³ta¹wãn³txã² ki³han³jau³xa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹jau³xan¹te²kxa³ya³-lhu² Be³re²a²thi³nãn¹tũ³ka³txã² jau¹xai²na² ain³kxi²nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²Pau²lah³la² nũ³ka³txai²li² i³xã³ta³kxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxa²ha¹te¹yxo²ĩ²tũ³ka³txu¹ta² hi³sen³kxai³lu² Pau²lah³lu¹ta¹na² sxi²yhe³na² a²ĩ³lxa² A³-te²nas²thi³na² tẽ³sã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Si²lah³lo²nu¹ta¹na² so¹lxi³Ti³mo²jah³lo²nu¹ta¹na² so¹lxi³ on³sã³ yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ Pau²-lah³lo²nu¹ta¹na² wãn³txi³kxai³lu¹ tẽ³sã³ ai³ain¹tũ³ka³txã² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: —~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wa³lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ah³lxin¹ka³tũ³ Si²lah³la²Ti³mo²jah³la² wa³su¹txi³ ã³ne³hit¹sa³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹-txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A³te²nas²thi³na² ai³ain¹jau³su²

16 Nxe³nũ²la² wah³nxai¹nhĩ¹na¹ A³te²nas²thi³na² ai³lha²thet³tãu³a² i²-ta¹hxai²hẽ¹la². I²tãu³ãn²tũ³ txa²wã¹sũ³nu² sa²ki³lho³xain¹jah¹la² ka³lxa¹txi³yũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu² hxi²ye¹txã³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³nũ²la²Ju³te²a² nũ³ka³txã² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹ka³tũ³ Ju³te²an¹tũ³ka³txã² wxi²kan¹-txi³ i³yau¹ũ³ha²kxai³ Ju³te²an¹tũ³ka³txi³sã³kxa²ha³tã³nxã²ti³ Sũ³na² wãn³txã²sa²yxo²we¹te²su² kxai²nãn²tũ³ wxi²kan¹txi³ i³yau¹ũ³ha²kxai³ Pau²lah³la²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na² e³lho¹lxin³ko³nãu³a² a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹wxi²kan¹txi³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³-xi²jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ E³pi³ku³le²o² nũ³ka³txã²ã³wxã² e³sto³i²ko² nũ³ka³txã² ã³wxã² nxe³yain¹sã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~A²hoh³lxi³su² ki³tã³li¹. Yxã¹ta¹ jah¹la² ih¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxi²nẽ³-te³ji¹wi¹? Nxe³ain¹jau³su² nxai¹nha²kxai³ ã³nũ³ka³txai²na² i³ye³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² ã³xa² i²kĩ³sxa³jah¹la² wãn³txa² i³ye³kxi²te³na³li¹.” Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19-21 A³te²nas²thĩ³nãn¹tũ³ka³txu¹ta²na² kwa²ha³la³ka³lxa³lon³tũ³-ka³txu¹ta²na² nxain¹sxã³ a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ wãn³txa² tah²yau³xa² ain³kxi²nyhain¹te³lhxã³ e³kxi²nyhain¹tu³ta²hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³-nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³sa²so¹ã³nũ²la² A³re³o²pa³ko²thĩ³na³ tẽ³sxã³ ã³wih¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lãi³. Wãn³txa² tah²yau³xa² e³nhi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²li² ã³-ne³wxe³sa²sĩ¹nxã³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³ wain³txi³ i³yau¹ũ¹sa²sĩ¹nhe³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxa²ha¹te¹ thĩ¹nai²na² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² a²nũ²-nãu³xa² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³sa²yxau³sxã³ i³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³te²nas²thĩ³na² yxaut³tũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Txa²-wã¹sũ³na²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³ka³tã³nxe²nxã³sxã³ a²yo²ha³kxa¹ i³sa²nẽn¹kxah³lxi¹lxi¹. 23 Jã¹nxe³yah³lxin¹jau³su² sxĩ²je³na² ã³ye³xai³lxi³ha¹tãu³-a²txah³lxa³kxa² txa²wã¹sũ³na² sa²ki³lxo³yah³lxin¹ka³txa² ka³ka³lxa¹txi³ i²a¹hẽ³li¹. I²a¹tãu³a²txah³lxa³kxai²li² ũ³wha²li¹nha²ju³ta²: “Txa²wã¹sũ³na² i²kĩ³sxa³kxah³lo²-su¹.” Nxe³jau³xa² i²a¹hẽ³li¹. A³nxe³jah¹la² i²yah³lxan²kxah³lo²sa²ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ wain³txi³ i³yau¹ũ¹-nx2ta¹tu¹wi¹. 24 Nxẽ¹ka³tũ³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ yen³kxa² yo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² A²si³yxau³tãu³ai¹la¹wi¹. Oh³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹ sxĩ²ha² a²nũ²a² txo³nain¹thĩn³su² kxa²ha³tã³nxãn²ti³ yxau³kxi²nẽ³tu³ta¹hxai²nxã³hẽ¹li¹. 25 Jã¹-nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ we¹ta¹ni² a²nũ²a² yen³kxa² yo²kwai³nxã³i² nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² hxi²kan¹txi³ ã³non²ta³kxain¹kĩ³sxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ka³ten³su² ki³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³ i³yax¹ki³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³-lai¹nha²kxai³ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹nẽ³lha²kxai³ nxẽn³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 26 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³nat³sxã³ wet¹lsãn²-ka³tũ³ hã²wxãn³txã³ a²nũ²nãu³xa² yo²ha³kxa¹ txon¹sxã³ yxau³xai³ki³ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³lu² ã²la² ha³lo²a² wet¹lsxã³ ũ³hũ²xai³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ yãn³ta² yĩ³nẽ³lxa³hi¹na¹ ha³lo²a² sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 27 Â²te³nxĩ²si¹ki³jau³nũ³-su² we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³jut³su² ã³te³nxĩ²ki³kxai²nãn²tũ³ i³ha¹txi²hĩ³ki³tã³li¹. Hai³txi³ u²lxĩ³ he¹xa³nhai¹. 28 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³sa²ti³hi²te³-na³li¹. Nxe³nhẽ³nha²kxai³ wi¹lhxa³lxi²ki³tã³li¹. Txa²wã¹nũ²ai²na² wi¹lhe¹ki³tã³li¹. Nxe³jau³xa² yã¹nxe³sxã³ wxa²nũ³ka³txi³su² te²a² e³lain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² a²ne³tah²nãu³su² ki³tã³li¹.” Nxe³nx2tain¹te³nai¹-ti²tu³wi¹. 29 Jã¹nxe³te²su² a²ne³tah²nãu³su² ki³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² nũn³na³li¹. Hai³txi³txah³lxa³kxi³sxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² hi²sen³su²txah³-

lxa³kxa² tē³sxā³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² we¹ki³jah¹lo²sxa³wi¹, Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² ha²kxai³lu¹. ³⁰Nxe³ju³tu¹ta¹nān¹te²kxa³ya³lhu² a²kxā³nHXi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³ki³sxa³ta²wi¹. Nxe³ju³tu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³nu²-kxai³lu² ne³wā²na³kxi²nē³lin²ta¹. Yxān¹ta¹ hi¹na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² hāi¹nxe³ti³xai¹ ā³na¹la³kxi²nha²si¹nhē³jau³su² kwa³na³nē³na³li¹. ³¹Nxe³sxā³ Txa²-wā¹sū³na² a²ten³jau³su² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²hē³li¹. Nxe³te³nah¹lx¹l: “Yan¹nāu³a¹ a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ txa²yen³nāu³a¹ wxa²ki³nū²kxai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³la² i²sxā³ so¹ai¹na¹jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² wān³txa² ya²-la³yau³xā² so¹lx³ e³jah¹lai²la¹wi¹. Kxā³nxa² jah¹lain²txi³ ya³lu²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²si¹ha¹jau³su² nxe³na³hē³li¹. Nxe³jah¹lain²txi³ i²sxā³ sa²so¹-ai¹na¹hē³li¹. I²sxā³ sa²so¹ai¹na¹jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² Jah¹lu¹ta²kxai³ nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ wxa²ki³nū²kxai¹na¹tū³ka³txain²txi³ wā²-nxa³kxa² so¹ha²kxai³ ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² ha³na³ka³lx³i² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ nxe³tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² i³yi¹li²na¹jen³nāu³wa³kxa² nxe³tain¹tu¹wi¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xain²txi³ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² i³ain²ta³kxi²-nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²si¹nhē³lha²kxai³ Je³su²jah³la² yo²i²yah³lx³i³kxai²nān²tu³ wi¹lh¹in²te²lo³jah³lx³tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē³li¹. Pau²lah³-lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

³²Nxa²ha¹te¹ A³te²nas²thi³nān¹tū³ka³txu¹ta²kxai³lu¹ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²jau³-xai²na² ain³kxain¹tāu³ kāin²ka³lx¹lain¹ta¹hxai²hē³la². Ā³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Hā²wxān³txa³ jah¹lai²na² wān³txa² āh¹ain³kxi²nxa²sah²lxun¹sin¹-nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē³la².

³³Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³xi²ta¹hxai²hē³la². ³⁴A³li³kxain¹nū²-la² a²nū²a² yo²i² ā³si³wxe³ai¹nha²kxai³ ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē³la². Nxe³sxā³ Ti³o³ni²sah³la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² A³re³o²pa³ko²thi³nān¹jah¹-lo²su² ta¹hxai²hē³la². Ja¹nxe³sxā³ Ta³ma²ri³sa³ka³lxā² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxā¹txi³ yo²i²sxā³ ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē³la².

Ko³rīn²to²thi³na² ai³ain¹jau³su²

18 ¹Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² A³te²nas²thi³na² a³li³ā¹ta¹-hxai²hē³la². A³li³ā¹nū²la² Ko³rīn²to²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē³la². ²Ā³wih¹ka³tū³ a²nū²a² i³hat¹txi²ta¹hxai²hē³la². Nxe³jah¹la² A³kwi²lah³lo²su² ta¹hxai²hē³la². Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ain¹ta¹ Pōn²to²ko³xā² txon¹ta¹hxai²hē³la². Kxā³nHXi¹n¹kxai³lu² Klau²jah³lai²li² Ro³ma²no²ko³xā² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹-hxai²hē³la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹l: —~Ro²ma²thi³na² a³li³hxa³n³jah¹lx³i³hē³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ a³li³hxa³-nain¹ta¹hxai²hē³la², Ju³te²a² nū³ka³txa²sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² A³kwi²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a²txu¹ha² Pri³si²la³ka³lx³nu¹ta¹na² tē³sxā³ I³tal²-ya²ko³xā² a³li³ā¹ya³sxā³ Ko³rīn²to²thi³na² ā³wih¹sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē³la². ³Nxe³ya³tāu³a² po¹na² wā²la² o²la³kxi²sxā³ po¹na² wā²la² sxi²ha² we¹ja³ta¹hxai²-hē³la². A²nxe³te²a² sxi²ha² wā²li³na² yo²kwain³te²a² so¹kxain¹ya³nxa²ha¹te¹ ū³yho³hain¹ya³txā³nxa² A³kwi²lah³la² hxi²ka² so¹kxain¹ya³to³ta¹hxai²hē³la².

Te²yā¹nxe³jut3su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ wa³kon³jut3su² ha²kxai³ i³ha¹-
txi²nyha¹ka³tu³ yxau³kxi²nyha¹nū²la² wa³kon³ hxi²nūn¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la².
4Yxau³ya³ka³tu³ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²-
kxain¹thi³na² ā³wi¹yha³nhū²la² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹
Ju³te²an¹te²su² ta³nxa² Kre³kan¹te²su² ta³nxa² nxe³sā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²si¹hain¹jau³su² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

5Nxe³ti³xa² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā² Ti³mo²jah³lo²nu¹tā² nxe³ya³-
sxā³ Ma³se³to²na²ko³xa² a³li³sxā³ wxā³yah³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² sxi²ha²
wā²la² wa³kon³ju³ta² ā³na¹nū²la² a³lan²ta² whāi²na¹ Ju³te²a² nū³ka³txa²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lain²txi³
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lxi³si¹jau³su² i³hen³-
txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². 6Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txu¹ta¹na² jau³jau¹xai²na²
sa²yxo²ā³ha²kxai³ kō³te³ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³-
ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ta¹ti²tu³wi¹.
Yxān¹ta¹ ten³yah²lxa³lxi¹. Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ wān³txa² sa²yxo²ā³yah³-
lxin¹ju³ta² wā²nxū¹lxah³lxin¹te²tu³wi¹. Nxe³jut3su² twa²wā²la³ka³lo³a²
i³tū³kxi²yhe¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wān³txa² sa²yxo²ā³-
sah¹lxin¹ju³ta² e³lxah²lxi³ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ hī¹nān²tu³ Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7Nxe³ka³tu³ ā³ain¹nū²la² sxi²ha² nēn³nxā³xa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-
nān¹thi³na² ā³wih¹sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² Ti²si³o³ Jus²jah³la²
a²wa³kxēn³yah³la² ha²kxai³ yxo²i²nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² Ju³te²a² nū³-
ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wā³kan¹thi³su² ta¹hxai²hē¹la². 8Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a²
nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kxēn³yah³la² Kris³po²ah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹-
la². Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²nū²la² yxo²i²ha²kxai³ a²wē³ha³lxi³yu³ta² yxo²ha³kxa¹
yxo²i²ha²kxai³ Ko³rīn²to²thi³nān¹tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ān³si³wxe³ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³la¹ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

9Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ti³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Pau²-
lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²sxā³nho³tēx3jut3sū³nxe²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lāi³. Txa²wān³txa² i³hen³txai¹nīn¹ju³ta² kon³to³txa³hē¹li¹.
Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxet3sxā³ i³hen³txi³sa²tē³tain¹to³hē¹li¹. Txa²na²
sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. 10A²nū²a² hxi²ki³kxai³lu² i³su²-
nxai¹nxa³lho³li¹. Thi³nai²li² a²nū²a² yxo²i²sain¹te²nū³a² ka³lxa¹txi³
yū³ye¹nxa²tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²wān³txi³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

11Nxe³ha²kxai³ kwē³kxa² ko³ha¹li¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³
yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

12Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Kre²sa²ko³xan¹ta² wa³kxēn³yah³la² ā³wē³-
no³tain¹ta¹hxai²hē¹la³, Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²si³yxau³ka³txa² hxi²ka²sa³.
Nxe³ha²kxai³ Ka²li³o³jah¹la² wxa²sa²ha³la³ti²lho¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³tāu³a² Ju³te²a² hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² i³yxaih¹sxā³ i³xan³txi³-sxā³ a²nū²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te² nū³ka³txa² ā³ki³nū²kxi²nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ā³sa²so¹nū²la² Ka²li³o³jah¹la² sxi²ha² tē³sxā³ ai³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³sxā³ ki³han³yain¹jau³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxex3si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txa² sa²yo²ā³nxa²sīn¹na³li¹. Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹lsi¹hain¹jau³su² i³hen³txai¹nha²kxai³ wain³txi³e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ tai²li² tē³sxā³ wxā³si¹na¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lū³xi²te³lhxā³ nxain¹ta¹ Ka²li³-o³jah¹lo²nu¹ta² so¹lxi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sa²ta³nxa² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ta³nxa²nxe³ke³la³te²kxai³ sa²yo²wet¹txa²lxi³hi³na¹wi¹. 15 Yxān¹ta¹ hai³txi³ nxe²-nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ kwa²wān³txa² so¹lxi³ a²nū²a² i³lih¹ju³ta² so¹lxi³ wān³txa² i³kwa³na³yah³lxin¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²li² nūh¹i²-jah¹lxi³hē¹li¹. Ain³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.

16 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² aun³ta² a³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² i³yxaih¹nū²la² Sos³te³ne²sah³la² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³sa²so¹nū²la² Ka²li³o³jah¹la² a²ye³na² nū³kxūn³txi³ i³wai¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². A³nxe³jah¹la² Sos³te³ne²sah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² jut3su² i³kxan²ti³ hai³txi³ we¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² wā³lain¹jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ yxau³a³lan²to³ta¹hxai²-hē¹la². Hā²wxān³txa³ Ko³rīn²to²thi³nu¹ta²kxai³lu² ā³a¹sxā³ a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pri³si²la³ka³lxi³nu¹ta² A³kwi²lah³lo²nu¹ta² nxe³sxā³ ā³si³te³kxi²ya³-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Se³kre²a²thi³na² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ha²kxai³ ū³nhe³ko¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 19-20 Nxe³nū²la² na³vi²o²tē³na² ā³wi¹hain¹ka³tū² E²fe³so³thi³na² ā³wi¹hain¹-ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹ka³tū² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²nū²la² ain³kxi²tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Pau²lah³lāi³. Ti¹ai²na² kan²txi³ yxaut3si¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹-la². 21 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Hi¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i³sa³kxai²nān²tū² ā³wā³li¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Pri³si²la³-ka³lxi³nu¹ta²na² A³kwi²lah³lo²nu¹ta²na² sxā³ ā³a¹sān²nū²la² Pau²lah³la² so¹lxi³a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². 22 A³li³xi²nū²la² Se²sa³re²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ ā³a¹sxā³ a³li³xi²nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxai³sxā³ ā³wih¹ta¹-hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² i²sxā³wi¹li³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². I²sxā³ wi¹li³ka³lih³kxi²nyhain¹nū²-la² a³li³xi²nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³tāu³a² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². A³li³xi²nū²la² Ka³-

la²si²a²ko³xa² Fri²ji²a²ko³xa² nxe³tāu³a² ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txi³nāu³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².

A³po²lah³la² i³yau¹ū³jau³su²

24-25 Nxa²ha¹ta¹ a²si³yon³nāu³a² E²fe³so³thi³nu¹tai²nān²tu³ Pri³si²la³ka³-lx³nu¹tai²na² A²kwi²lah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxā³ yxau³ya³tāu³a² A³po²lah³la² i³hat¹ltxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² A³le³syān³tri³a²thi³na² txon¹-jah¹lo²su² ha²kxai³ Ju³te²a² a²nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² wxi²kan¹txi³ i³-hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³hen³txain¹jau³xa² so¹lx³ wain³txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²-sai¹ju³ta² so¹lx³ ā³ne³wxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² ā³ne³wxe³nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹tāu³a² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³hen³txi³tāu³a² Pri³si²la³ka³lx³nu¹tā² A²kwi²lah³lo²nu¹tā² nxe³-sxā³ i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². I³ha¹txi²yah³nū²la² sxi²ha² yxau³ya³thi³na² sa²so¹yah³nū²la² Je³su²jah³la² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²hē¹la². 27-28 I³yau¹ū³ya³nxa²ha¹ta¹ A³po²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³sxā³:

—~Kre²sa²ko³xa² a³li³sxā³ ā³nxai³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ E²-fe³so³thi³na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai¹lain¹tū³ka³txa² ha³teh³nxā³nxa² ũ³wha²li¹lhxā³ Kre²sa²ko³xan¹ta² yxo²i²te²nū³ka³txa² sa²-si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lx¹:

—~Nxe³jah³lx³wxi¹. A³po²lah³lai²li² wi¹lhin¹na³li¹. Sū³na² wān³txa² yxo²i²jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Kre²sa²ko³xa² ā³-wih¹tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² wxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹jau³-xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Wain³jau³xai²la¹wi¹. Wxa²wān³txai²li² hai³txi³wai³nxa³wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² a²wi¹lh¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²wi¹lhin¹sxā³ i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³lai²na² E²fe³so³thi³na² yxau³jau³su²

19 1 Nxa²ha¹te¹ Ko³rīn²to²thi³na² Kre³sa²ko³xan¹thi³nai²li² ā³wih¹sxā³ yxau³-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tū³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ A²si³a³ko³xa² ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³lha²the³tū²la² E²fe³so³thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²-hē¹la². Ā³wih¹nū²la² in³txi³nāu³xai²li² yxo²i²te²nū³ka³txa² i³ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² kū³we²ki²la² ka³lxai²ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² 12 ye²-ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³tū³ka³txa² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Nxe³jah³lx³wxi¹. Yxo²i²yah³lx³nh¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³-ka³txa² ā³nxū²kwai³wih¹nx2ti³lhai¹li¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu²:

—~Kõ³sĩn¹nxa³nhai¹. Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ain³kxi²sĩn¹te²txã³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³Nxa²ha¹te¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²-sai¹yah³lxin¹nhĩ¹nu¹tai²na² ih¹nxe³ju³ta² a²si³yxau³jut³su² lhai¹li¹? Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

—~Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² wãn³txa² i³hen³txi³sa²sĩn¹jau³xai³tã² a²si³yxau³ju³ta³la² sĩn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²-nu¹ta²kxai³ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Jau¹xai²na² wain³na³li¹. A²nũ²a² a²ko³nxe³ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²-sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²ha²kxai³ i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³: “Txa²si³yo³na² wxã³jah³lai²na² so¹lxĩ³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxĩ³ yxo²i²jah³lxĩ³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² i³hen³-txi¹nx²tain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5I³hen³txain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxai³:

—~Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²i²nha¹nhai¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6-7Hã²wxã³txa³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ne³wxai³nu²la² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ wãn³txa² yau³ã³lxĩ³jau³xa² i³ye³kxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³-txa² wi¹jau³xa² i³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8Kxã³su² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tãn³ti¹sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹to³nhũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³ wain³txi³ i³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².

—~Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah³lo²su² Je³su²jah³lai²la¹wi¹. Txa²wã¹e¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jah³lai²la¹wi¹. Nxe³jau³su² i³hen³txi³ta¹hxai²-hẽ¹la². 9Hã²wxã³txa³ yxo²i²xa³te²a² sa²kai³lu³ i³ye³ain¹te³nah¹lxĩ¹:

—~Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² wain³ti³hex¹nxa³wi¹. We¹jah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Ai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²-sen³kxai³lu² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa³ tẽ³sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³ra²no³jah³la² sxi²ha² ha³teh³nxã³nxa² i³hen³txi³thĩ³nãn²tu³ ã³wih¹sxã³ i³hen³txain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². 10Kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³tãu³a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³sxã³ ã³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ A²si³a³ nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txi³su² te²a² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Se²vah³lai²na² a²ki³lha³lxa²nãu³xa² o²la³kxain¹jau³su²

11Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³nu²su² Jah³lo²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² te²kxai³ kãin² i³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³ kãin² wã³nxĩ¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12Nxe³-ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lai²na² wã²la²ka³lo³a² sa²so¹ka³tũ³ a²nũ²a² i³ton³te²a² ã³tũ¹kxi²kxai²nãn²tu³ we²txain¹tu³ta¹hxai¹hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wih¹te²a² jã¹nxe³ kãĩ³sxã³ wã²lain²txi³ tẽ³sxã³ ã³ti¹kxi²kxai²nãn²tu² nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hẽ¹la².

13-14 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ã³sa²nũn³te²nãu³xa² nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
 —~KQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su² Pau²lah³la² hxi¹ki³-
 kxai³lu² kwa³na³ain¹na²na¹. Pau²lah³la² yã¹nxe² kã³si¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
 i³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txa² Ju³te²a² sxi²jen³nãu³a² ai³lha²-
 thet3sxã³ o²la³kxi²sain³nyhah¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Se²vah³la²
 tah²nãu³xa² ju¹ta²nũ¹jã¹nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²nãu³xa²
 a²wi³nai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te² si³yxau³jah¹lo²su² kxan²-
 ti³ nxe²na³na¹ nxe²nxa³ka³tũ³ a²ki³lha³nãu³xa² nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txi³nu¹tai²li² kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxe²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Nxũ²kwai³li³si¹hai¹nhĩn¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxa²sĩn¹na³li¹.
 Nxe³jah¹lai²li² Pau²lah³la² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² kQ³nxe³-
 te²a² yãu³ka³txa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ kQ³nxe³te²a²
 yãu³ka³txu¹tai²na² wã³txi³kxai³lu¹:
 —~Je³su²jah³la² i²a¹ha²kxai³ Pau²lah³la² o²la³kxi²ju³ta² ain³kxi²na¹ha²-
 kxai³ te²sa¹wi¹. Yxã¹ta¹ wxã²na² ih¹jah¹lo²ta³yah³lxin¹ji¹wi¹?
 16 Ain¹sxã³ in³txai²li² kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹la²
 hi²sen³kxai³lu² nũ³kxũn³txi³ ã²nhe¹kai¹nha²kxai³ a²wã²la³ka³lo³a² sa²ten²-
 ta³kxi²lã³ai¹nha²kxai³ kãin² i³yĩx¹to³ta³lxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ hxi²ye¹ta¹lxin³tai¹nha²kxai³ aun²tih¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³-
 ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E²fe³so³thi³nãn¹ta² nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹
 i²ai¹nha²kxai³ on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Sa²nẽn¹-
 kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxain¹ka³tũ³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 kQ³nxe³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²si¹hain¹jau³su² i³hen³txain¹sãn²sxã³ yxo²i²ain¹ta¹-
 hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ka³tũ³ tũ¹ka³txa² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa² kQ³nxe³jau³xa²
 wã³nxĩn¹ju³ta² i³yau¹ũ³txã³nxa² yũ³kxai²nãn²tũ³ wxa²sa²ta³sxã³ ũ³thũ²kxi²sa³hẽ¹-
 txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³txã³nxa² a³lxi²khaix¹txã³sa²ye²kxan²ti³ 50.000 nxe²
 a³lxi²kxan²ti³ hã¹sxã³ ũ³thũ²kxi²sa³hẽ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²li² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² wã³txa² wã³-
 nxĩ¹nxe² wxi¹kan¹yai¹ni² nxe³jau³xa² a²ha²te¹lhxã³ u²lon³ta³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

E²fe³so³thi³nãn¹tũ³ka³txa² he¹kxi²nyhain¹jau³su²

21 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tã² a²wã³txi³kxai³lu¹:
 —~Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Ma³se³to²na²kQ³xa² ai³sa²na¹ka³tũ³ hã²wxã³txa³
 Kre³sa²kQ³xa² ai³nũ³na¹tu¹wi¹. Jã¹nxa¹ka³tũ³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³wi¹ha¹tu¹wi¹.
 Nũn³to³ha¹ka³tũ³ Ro²ma²thi³na² ã³ya²sa³we¹ti¹ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 22 Nxe³ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²nu¹tã² E³ras²to³jah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ a²sa³wi³-
 ha³lxa² Ma³se³to²na²kQ³xa² ã³nxai³si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² A²si³a³ko³xu¹tai²na² yo³na² yxau³tũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 23 Yo³na² yxau³tũ³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wã³txa² ã³si²te³kxain¹te²
 nũ³ka³txa² E²fe³so³thi³nãn¹te²a² ye³khãuh³lxa³ti³nyhain¹ju³ta² ã³si³wxe³-

ain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³tū³ka³txa² hxi²ka²sa³.
 24 Ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹ a²nū²a² E²fe³so³thi³nān¹jah¹la² Te³me²tri³o³jah¹lo²su¹
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² pra²ta²ki³a² ya³te³ya³ten³ki³a² o²la³kxi²ha²-
 kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² sū³na² sa²ki³lxo³ta¹ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa²
 a²sxi²ha² wē³ha³lxa² jū¹lxi³thi³na² wet¹lta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi²li² hai³txi³
 ka³ten³sxa³ha²kxai³ txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-
 ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹kxai²nān²tū³ a²yo³ha²
 Te³mi²tri³o³jah¹la² hxi²ka² ū³yho³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²sa³wi³ha³lxa² kāin² yen³kxi³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yain¹nxa²ha¹te¹ E²fe³so³
 nū³ka³txu¹txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ha²kxai³ a²nxe³hī¹na¹
 Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa² yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 25 Jā¹nxain¹ju³kxai³lu² Te³me²tri³o³jah¹lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² pra²ta²ki³a² ya³te³ya³-
 ten³ki³a² o²la³kxain¹tū³ka³txa² i³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te²nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Pra²ta²ki³a² tē³sxā³ Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa²
 we¹tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² jū¹lxi³thi³na² we¹ki³sa²kxai³ yen³-
 kxi³ki³sxai²tai¹ti²tū³wi¹. 26 Nxe³yān¹ta¹ jah¹lai²li² Pau²lah³lai²na² wān³txa²
 ko³te³kxi²nē³tai¹ti²tū³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³kxa² a²nū²-
 a² hxi²ka² we¹txain¹kxa² hai³txi³ wā³nxī¹nxa³wi¹. Hai³txi³ ka³ten³su² nxa³wi¹.”
 Nxe³jau³su² A²si³a³ko³xai²na² yxau³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ E²fe³so³thi³na²
 yxau³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²
 ā³si³wxe³xain¹na³li¹. 27 Ai¹nha²kxai³ txa²wā¹wa³ka³li³yu¹ta² ā³te³nai¹nxa³kxa²-
 yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Ti³a²na³ka³lxa² ā³te³nai¹nxa³kxa²yan³txi³su²
 nxe³na¹nhai¹. Ta¹ka³lxa² kāin²khaix¹kxan²ti³ ne³wā²na³ain¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. A²si³a³ nū³ka³txi³su² te²a² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ta¹ka³lxa² sa²nēn¹-
 kxain¹te²jai¹ti²tū³wi¹. Yxān¹ta¹ hī¹na² ne³wā²na³ain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹.
 Na¹jau³su² tai²li² e³ye¹nx2ta¹wi¹. Te³me²tri³o³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txa² e³yain¹jau³xa² ain³kxain¹nū²la² a²sa³wi³ha³-
 lxa² i³xān³txi³sxā³ yxo²kāin²txi³ i³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹:

—~Ti³a²na³ka³lxa² E²fe³so³thi³nān¹ta¹ka³lxa² kāin²khaix¹lšin¹na³li¹.
 Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxai¹nha²kxai³ sxi²je³nai²na² whāi²na¹ nxe² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na² A³ris³tar²ko³jah³lai²na² nxe³sxā³ hxi²kxūn³-
 txi³ hxi²ki³ain¹yah³nū²la² ā³nū¹nain¹thi³na² ā³sa²so¹ain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² Ma³se³to²nān¹jah¹lo²nāu³su² ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ya³jah¹lo²nāu³xa² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² kxān³su² ā³si³tē³kxi²ya³ta¹-
 hxai²hē¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu¹:

—~Ā³wih¹nūn³na¹tū³xā¹. Nxe³tah¹lxi³na¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²tū³ka³txa² ā³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 31 Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a²
 hxi²kan¹te²a² kxān³su² ya³li³ha²kxai³ sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lāi³. Nū¹nain¹thi³nai²na² ā³wih¹txa³hē¹li¹. Su²lhā³nxain¹nha³-
 tai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 32 Nxe³ye²nyhai¹nha²kxai³ ā³ki³nū¹kxi²tū³ka³txa²
 a²wā³kxi³kxai³ wān³txa² yau³ā³xa² i³kaix¹txi² a²wā³kxi³kxai³ wān³txa² yau³-

ã³xa² i³kaix¹txi² nxe³yah³lxi³ha²kxai³ i³khu³khu³nxe² i³kaix¹ljah³lxi³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ain³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 33Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³-
 ka³txa² sa²kxai³lu² A³le³syān²trah³la² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ a²nū²a² yen³nāu³a²
 ūh³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ka³nahx²nxe³si¹hain¹jau³su² wxa²sa²-
 tā³yi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tu³ i³ye³kxi² ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 34Yxān¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a² wān³txa² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tai²li² i²ain¹tāu³a² āh¹lxi³sxā³ yxo²kāin²txi³ i³kaix¹ta³lxain¹te³nah¹lxi¹:
 —~Ti³a²na³ka³lxai²na² E²fe³so³thi³nān¹ta¹ka³lxai²na² kāin²khaix¹lnx²na³li¹.
 Nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Wa³su³txi³ kaix¹tā³ti³he¹nxēn³tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 35A²nxe³thi³nu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah¹lai²li² a²yen³nāu³a² i³sa²-
 yxau³nū²la² ā³ka³nahx²nxe³yain¹si¹hain¹jau³su² wah³nxain¹nū²la²
 ā³ka³nahx²yxain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxe¹. E²fe³so³thi³na² kāin²khaix¹lnx²na³le¹. Nxe³ha²kxai³ txa²-
 wā¹nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ti³a²na³ka³lxa² sxi²ha² sa²hau³ko³txi² txah³lxa³kxa²
 wā³nxin¹ki³ai²na² oh³xa² a³hi²ki³a² sa²hau³ko³txi² nxe³ki³tā³le¹. Te²jai¹ti²tu³we¹.
 36Nxe³jau³xai²li² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²ki³jau³xai²la¹we¹. Nxe³ha²kxai³
 hāi¹nxa¹jah¹lxi³sā²nhē³le¹. Ā³to³toh³lxi²kāi³ah³lxi³txa²hē¹le¹. 37Nxe³ha²kxai³
 in³txi³nāu³xai²li² tē³sxā³ wxā³yah³lxin¹te²a² kō³nxe³ti³ o²la³kxai¹nxān³ta²we¹. A²-
 wā³nxin¹thin³ta³ yen³kxa² hai³txi³ kāi³ai¹nxa³ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² kō³nxe³ti³
 e³kxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³tai¹ti²tu³we¹. 38Nxe³ai¹nha²kxai³ Te³me²tri³o²-
 jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ wān³txa² i³kwai²kxi²jau³xa² yū³ain¹kxai¹nān²tu³
 ha¹lo²ko³xai²na² hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nū²kxai¹nh¹na¹ i³hen³txi³nyhain¹txai²le¹.
 39Yxān¹ta¹ wān³txa² an³txi³khaix¹lnxe³jau³xa² yū³kxai¹nān²tu³ yxau²xai²tū³ka³-
 txa² i³kaix¹sxā³ sa²nū²kxi²nyhain¹ka³tu³ i³hau³ko³nyhain¹tu¹we¹. 40Nxe³ha²kxai³
 hī¹na² kwa²hāi¹nxe² ā³ki³nū²kxah¹lxi¹lxe¹. Wā²nxūh¹lxi³ki³tā³le¹. Nxe³ha²kxai³
 Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² jau³jau³xai²na² ain³kxi²nē³lain¹kxai²nān²tu³ i³ye³-
 kxi²nē³lain¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²nū³ka³txa² he¹kxi²sa²te³lhxā³ ā³ki³nū²kah³lxi¹lxi¹.
 Nxe³ha²kxai³ wā²nxūh¹lxah¹lxi¹lxi¹.” Nxe³nē³lain¹ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹txi³
 wān³txa² wain³jau³la² i³wa²lū³xai¹nh¹ki³sxa³we¹. Nxe³ha²kxai³ khāuhx³nē³lai¹-
 nha³ta²we¹. A²hxi²kan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³ha²kxai³ aun³txa² i³si¹hain¹jau³su³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
 ha²kxai³ aun³txa² i³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³lai²li² Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ai³jau³su²

20 1 Aun³ta² i³yain¹sxā³ ā³nū²no³jain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nū³ka³txa² i³-
 kaix¹so¹sxā³ ā³nū²kxi²nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹jau³xa²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ā³waix³txi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³waix³txi²-
 nū²la² Ma³se³to²na²ko³xa² ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ai³lha²thet³tāu³a²
 a²nū²a² yxo²te²a² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹jau³xa² i³hen³-
 txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ yxo²i² kāi²no³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 a³li³sxā³ Kre²sa²ko³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³xai³tū³kxai³lu² i³la³ka²

ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³tī¹sxā³ ta³ko¹xu¹tai²na² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Si²ri³a³ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ nxe³tah¹lxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³ tū³-ka³txa² su²lhā³te³lhxā³ ain¹jau³su² ain³kxi²nha²nū²la² ā³wa²li²sxā³:

—~Ma³se³to²na²ko³xa² wa³li²te³la¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4-5 Ai¹nha²-kxai³ a²ne³hē³ta² a²sa³wi³ha³lxa² wa³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Tro³a²te²thi³na² wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²sa¹, So²pa³trah³lo²su² ha²kxai³ A³ris³tar²kah³lo²su² ha²kxai³ Se³kūn²jah³lo²su² ha²kxai³ Kai²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²su² ha²kxai³ Ti²ki³kah³lo²su² ha²kxai³ Tro³fi²mah³lo²su² ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³tū³ka³txu¹ta²kxai³la¹ So²pa³trah³lai²na²su² Pi²-rah³la² tah²su² ha²kxai³ Be³re²a²thi³nān¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ A³ris³tar²kah³la² Se³kūn²jah³la² nxe³sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹jah³lo²nāu³-sxu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na²su² Ter²be²thi³nān¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti²ki³kah³la² Tro³fi²mah³la² nxe³sxā³ A²si³a³ko³xan¹-jah³la²nāu³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²li² wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hē¹la². Txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na² Fi³li³pos²thi³na² yxau³na¹hē³la². 6 Nxa²ha¹te¹ yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³nain¹ju³ta² yain³ta³lun²ya³sain¹nū²la² hā²-wxā³txa³ Fi³li³pos²thi³na² a³li³xa³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ Tro³a²te²thi³na² ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³wi¹ha³sain¹nū²la² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ yxau³a³sain¹na²hē³la².

Tro³a²te²thi³na² ai³ya³sain¹jau³su²

7-8 Jā¹nxe³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² i³tut3sa²kxai³ ā³nū²kxi²-sxā³ yain³ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹thi³na² ka³la³sxā³ ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ka³nxah³hi²ha²kxai³ lā³-pi³āu²tē³na² ka³lxa¹tēn³ti³nāu³xa² ū³thū²kxi²sa²kū²ta³ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²:

—~Ka³nxa³ha²tai²na² a³li³sxā³ ā³waix3txi³ki³tu¹wi¹. Sain¹sī¹nha²kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² ān³si³wxe³sain¹sīn¹na²hē³la². 9 Ī³hen³jah³-lxi³sain¹ka³tū³ i³ye³sxā³ ā³na¹ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ wēn³sa² Eu³ti²kah³la² sa²kxai³lu² sxi²ha² kīn³txi³ yxo²u³nha²ta³yo²a² ā³wxe³ha²kxai³ kxān³-su² ain³kxi²yxau³ha²kxai³ kāin²hxi²tha³o³nha²kxai³ i³āu³xi²na²hē³la². Ī³au³xi²tāu³ kīn³txi³ yxau³ha²kxai³ i³āu³xa¹nha²ju³ta² ā³ya²lu¹tā²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² wxa³sa³non²ta³kxi²na¹tū¹xū³ ain¹nxa²ha¹te¹:

—~Ā³ya²lu¹tā³li¹. Nyhain¹na²hē³la². 10 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³-lu² a³ka³nxi²sxā³ ā³tū³xain¹na²hē³la². Ā³tū³xain¹nū²la² ā³ka³ti³lhu³ta³kxa²wxe³sxā³ wxa²ha³la³wau¹kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Āin²jxah³lxi³txa³hē¹li¹. A²wi¹tāu³a² āh¹ nxū²kwai³yxau³ntai¹. Pau²-lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³na²hē³la².

11 Nxe³nū²la² sxi²hē¹na² ka³la³xi²na²hē³la². Ka³la³xi²nū²la² yain³-tū³xa² te³sxā³ wā²nāu²lxa¹nū²la² yain³ya³sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³nū²la² āh¹i³hen³txi³sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³sa²sīn¹te³na¹ i³yū¹li²nxa³tā³lxa¹ ta³-lun²sīn¹na²hē³la². Nxe³ka³tū³ ā³sxā³ ā³waix3ja³sa²sīn¹na²hē³la². 12 Ā³sxā³

ã³waix3ja³sa²sîn¹nũ²la² wẽ³sa² Eu³ti²kah³lo²nu¹tai²na² sa²so¹ain¹sxã³ ï³-
xain¹na²hẽ³la². Ka³tẽn³su² tẽ³sxã³ ï³xi²ha²kxai³ wi¹lxo³kxain¹na²hẽ³la².

Mi³le²to²thi³na² ai³jau³su²

13Nxa²ha¹te¹ A³sos²thi³na² ã³nxai³si¹na¹hẽ³la². Nxe³jut3su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ ã³sxã³ ã³waix3sa²si¹nxa³ta³lxa¹ nxe² ï³ye³kxi²-
sa²sîn¹na²hẽ³la². Ï³ye³kxi²sa²sîn¹te³nah¹lx¹:

—~A³sos²thi³na² ã³nxai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tãu³a² ï³ha¹txi²xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³-
ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹sxã³ ã³nxai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² tih³nãn²ta³ ã³nxai³na¹tu¹wi¹. Nxe³sa²si¹na¹hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹sxã³ ã³nxai³si¹na¹hẽ³la². 14Nxe³nha¹nũ¹la²
A³sos²thi³na² a³li³kxain¹si¹na¹hi¹na¹ ï³ha¹txi²xi²sa²sîn¹na²hẽ³la². Ï³ha¹txi²xi²sa²-
sîn¹nũ¹la² ã³nũ²ti²sã²nha¹ka³tu³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹nha¹ka³tu³ A³sos²thi³na²
a³li³xi²nha¹hẽ³la². A³li³xi²nha¹nũ¹la² Mi³ti³le²na²thi³na² ã³ya²sã³wih¹nha¹hẽ³la².
15Ã³ya²sã³wi¹sã²nha¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ a³li³xi²nha¹hẽ³la². A³lan²ni²nũ³tãu³a²
Ki²os²ko³xa² yau³son³sxã³ ka³nxa³hi²nha¹hẽ³la². Nha¹ka³tu³ ka³nxa³ha²ta²nũ³-
tãu³a² Sa²mos²ko³xa² ã³ya²sã³wih¹nha¹hẽ³la². Nxe³nha¹nũ¹la² a³li³xi²nha¹nũ¹la²
a³lan²nũ³tãu³a² Mi³le²to²thi³na² yau³son³sxã³ ã³ya²sã³wih¹kxi²xai³nha¹hẽ³la².
16Kxã³nxa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu²:

—~Je³ru³sa³lẽ²thi³na² wa³su³txi³ ã³nxai³na¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Pẽn³te³-
kos²ta² nxe³ti³xa² ah³xi²nxa³tã³lxa¹ ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ju³ta²
A²si³a³ko³xa² ã³nhxi²kat1sai¹nxa³kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Nxa¹ha²kxai³
E²fe³so³thi³na² wain³txi³ ã³wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sa²si¹na²hẽ³la².

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ï³hen³txi³jau³su²

17Nxe³jut3su² E²fe³so³thi³na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ï²ain¹-
te² nũ³ka³txai³tã² a²hxi²kan¹ta² wxã³si¹hain¹jau³su² ï³kaix1so¹na²hẽ³la².
18Nxe³sxã³ Mi³le²to²thi³na² wxã³sxã³ ã³wi¹hain¹nũ¹la² Pau²lah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² ï³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lx¹. Ï³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kxã³nhxi¹nai³tã² E²fe³so³thi³na²
yxau³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxau³xai³la¹ju³ta² ha³kxa¹ ï³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³-
wi¹. 19Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ye³ka³lxa¹txi³
khãuh³lxa³txi³sain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wit3su²
na¹ha²kxai³ win¹ta²txe²lx¹ wet1tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nũ²ai²na² khãuh³lxa³txi³-
sain¹to³ha²kxai³ ï²ain²txi³sxã³ nãn³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. 20Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa²
wi¹jau³xa² wi¹lyxau³yah³lin¹ju³ta² so¹lx¹ ï³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Wxa²sxi²ha²
tã³nxa² nũ¹yah³lxin¹thi³na² tã³nxa² ï³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Jau¹xai²na² o¹-
hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. 21Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ kq³ti³hi¹nain¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²sxã³
Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²si²hai¹na¹-
jau³su² ï³yau¹ũ³ai¹nai¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ï³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
22Nxe³na¹ha²kxai³ hi¹na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²

ã³nxai³si¹sa³jau³su² kwa³na³sa³ha²kxai³ we¹ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nã²tu³ ai³na¹tãu³-
a² ih¹nxet3sxã³ kã³sa³h³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. 23-24 Nxa¹na¹ha²kxai³ sxi²je³na²
yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet3to³ha¹tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² i³yau¹ũ³sa²to³-
te³nah¹lxi¹. “A²nũ²a² i³xã³ta³kxi²nxai¹nha³tai¹. Khãuh³lxa³ti³nxai¹nha³tai¹. Kan²txi³
ũ³tũ³kxi²nxai¹nha³tai¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹txin¹ju³tan¹-
te²su² nxe³nxai¹nha³tai¹.” Nxe³sa³toh³na²hẽ³li¹. Nxe³sa³kxan²ti³ su²lhã³sain¹kxan²ti³
sa²yxo²we¹ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² kwa³-
na³sa³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²na¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ũ³hxain¹to³ha¹wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹ wxa²ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³tai²li²
ã³na¹la³kxi²nhyah¹lxin¹sãn²nũ²la² Je³su²jah³la² yxo²i²ah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹-
te²lo³txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³ i³yau¹ũ³hxain¹to³ha¹wi¹.

25 Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ũ³nx2ti³hxai²na¹tai²ti²tu³wi¹. Nxe³na¹-
jut3su² ã³waix3kxi²na¹hi¹na¹ ah¹i²kxi²xi²sah¹lxan³tho³li¹. 26 Nxe³na¹jut3su²
hi¹na² e³lai²na¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³sã³ ã³na¹ah³lxin¹kxai²nãn²-
tu³ wã²nxũh¹lxah³lxin¹tu¹wi¹. Txai²lan²nxa³lho³li¹. 27 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
a²ten³jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nx2ti³hxai²na¹tai²ti²tu³wi¹. O¹hxain²-
nxa³tai²ti²tu³wi¹. 28 A²nxe³ju³kxai³lu² wxã²na² sa²kxai³lu² wxa²e¹nãu³la³
wi¹li²nha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²sã³ yxau²xai³te²
nũ³kã³txa² wi¹li³hau³ko³nha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sih¹nx2ti³jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ùh³wxe³nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³ju³kxai³la¹ tũ¹kã³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
Ta²ha² ya³lu²hi¹nai²tã¹ju³ta³la² yxo²i²te²a² Txa²wã¹sũ³na² nũ³kã³txi³sah²lxin¹tu¹-
wi¹. Nxe³tũ³kã³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha¹lxai²la¹wi¹. 29 Nxe³na¹ha²kxai³
ã³waix3txi²na¹kxa²si³yo³na² a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² wxã³ye¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Wxã³kxai²nãn²tu³ khãuh³lxa³thi¹ta²lxain¹sã³ he¹kxa³ha³te²ta³lxi³nx2tai¹nha³tai¹.
30 Nxain¹kxa²yu³su² wxa²nũ³kã³txai²na² i²li³te² i³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa² ain³-
kxi²nxa³te²a² yũ³ah³lxi¹lxi¹. I³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai¹. Nxe³sã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²si¹nx2tain¹jau³su² i³yau¹ũ³nx2tain¹sã³ sa²so¹nx2tai¹-
nha³tai¹. 31 Nxe³ju³ta²nũ³a² wi¹li²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kwe³kxa² ko³ha¹li¹
ka³na³ku²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hai³txi³ i³hen³txi³sã³ ã³na¹ain¹to³-
nxa³tai²ti²tu³wi¹. Ka³nxah³ti²sa²kxa²ha³tã³nxãn²ti³ a³lan²ti²sa²kxa²ha³tã³nxãn²ti³
khãuh³lxa³txi³nha²sã³ i³nãn³ti³hit1sain¹kxa²ha³tã³nxãn²ti³ i³ãin²ta³kxi²nha²-
nxa³sã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³nx2tai¹tai²ti²tu³wi¹.

32 Nxe³na¹jut3su² hi¹nãn²te²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²nãu³a² ù³hũ¹nx2tai¹-
wi¹. Nxe³te²na² wãn³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹li²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sã³
ã³nxũ²kwã¹lxũ¹nxa²lxi³tu¹wi¹. I³ya³lo³ti¹nx2ti³tu¹wi¹, yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ã³-
na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su¹. Jã¹nxe³sã³ wi¹lhau³ko³txa²lxi³tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹sũ³na² wã³li²hi¹na¹ yxo²i²tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ wxa²nũ¹txa²lxain¹nũ²la²
ha³lo²a² wi¹ko³xa² sa²wxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² a²ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta³-
la³ yũ²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ yxo²i²tũ³kã³txa² so¹lxi³ yxau³kĩ³tu¹wi¹.
33 Jã¹nxa¹jut3su² wxa²yen³kxai²li² wã²la²ka³lo³su² tã³nxa² ha³teh³nxãn³su² tã³nxa²
so¹kxi¹nx2ti³hxain²nxa³tai²ti²tu³wi¹. 34 Nxe³yãn¹ta¹ txa²hxi²ka² so¹lxi³ nũ³kxũn³-
sã³ wa³ko³nhxai²na¹tai²ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³sã³ txa²nũ³kã³txa² nũ¹ nũ³kxũn³sã³

sa²hau³ko³tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. ³⁵Nxe³na¹ha²kxai³ a²nũ²ai²na² hxi²ka¹nxa³te²a²ã³non²ta³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ te²u¹jã¹nxe² kã³te²nũ³su² i³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Te²yã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹. “Yen³kxa² so¹kxain¹ki³ju³ta² wi¹na³li¹. Nxe³yã¹ta¹ yen³kxa² wã²nũ¹ain¹ki³ju³ta² wi¹khaix1h³nx2na³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³na²hẽ³la².

³⁶Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³ka³ti³wxe³ya³sain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² i³-ye³kxi²na²hẽ³la². ³⁷Nxa²ha¹te¹ i³sa²yxau³xi²nũ²la² Pau²lah³la² kã³in² i³nã³kxin²tain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ ha³la³ti³ain¹nũ²la² i³yxoxo²sai¹la³kxin²tain¹-na²hẽ³la². Ai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ a³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hẽ³la². ³⁸Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wã³txa² ã³wã³li²nxa³jau³su² i³hen³txi³-ha²kxai³ i³ã³in²ta³kxin²tain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² sxã³je³na² ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩ¹nũ²la² i²sã³sain¹sĩ¹nxa²ha¹te¹ ai³ya³sain¹na²hẽ³la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³jau³su²

21 ¹Ai³ya³sain¹nũ²la² i³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³ya³sain¹ka³tu³ Kos²-thĩ³na² ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ka³nxa³ha²ta³nũ³tã³ũ²a² a³li³ya³sain¹nũ²la² Ro²tes³thĩ³na² ã³yat1tã³wi¹ha³-sain¹na²hẽ³la². ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹nũ²la² hã²wxã²txa³ Pa²ta³ra³thĩ³na² ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². ²Nxe³ya³sain¹tã³ũ²a² na³vi²o²tẽ³na² Fe³ni²-si²a²ko³xa² ai³tẽ³na² i³ha¹ja³sai¹nha²kxai³ ã³we¹ti¹sxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la². ³Ai³ya³sain¹nũ²la² Syi²pri²ko³xa² ten³sa²tã³sxã³ i²nha¹yu²hẽ³la². Nha¹tã³ũ²a² a²wi¹tã³ũ²a² yxo²wa³ti³kxi²sxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la². Ti²ro³thĩ³na² Si²ri³a³ko³-xan¹thĩ³na² ã³we¹ti¹yha³sain¹na²hẽ³la². ã³we¹ti¹yha³sain¹ka³tu³ a²yen³kxa² wxa²sa²nũ¹nyha¹sain¹ti³kxi²lu² te¹nai²li² ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². ⁴Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² wã³txa² yxo²i²tũ³ka³txa² i³ha¹txi²nyha¹sai¹-nha²kxai³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹tã³ũ²a² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxi²lu² i³yau¹ũ³tin³-tain¹nũ²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³nhi¹kxai²nã²tu³ khãuh³lxa³ti³nxain¹sĩ¹-nha³tai¹. Ain¹jau³su² yxo²i²tũ³ka³txa² sa²kxi²lu² hxi²waun³ta³kxain¹sxã³ ai³si¹hai¹nxa³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxi² i³ye³kxain¹na²hẽ³la². ⁵Nxain¹-kxan²ti³ ye³jen¹nũ³tã³ũ²a² a³li³ya³sai¹nha²kxai³ tũ¹ka³txai²na² whã²ina¹ in³txa² txu¹ha² we³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩ¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ i³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ã³yit1ta²xai³sxã³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² ã³wxe²xai³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxa³sain¹na²hẽ³la². ⁶I³ye³li²ta³lun²-nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² i³ha¹txi¹yha¹sain¹tũ³ka³txai²li² wã³lain¹na²hẽ³la².

⁷Wã³lxain¹nxa²ha¹te¹ Ti²ro³thĩ³na² ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². ã³sxã³ a³li³ya³sain¹nũ²la² To³le³mai²ta³thĩ³na² ã³yat1ti¹yha³sain¹na²hẽ³la². ã³ya¹ti¹-yha³sain¹nũ²la² ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²ni²sxã³ Je³su²jah³lai²na² wã³txa² yxo²i²tũ³ka³txa² i³ha¹txi¹ya³sain¹sxã³ i³ye³li³ya³sain¹na²hẽ³la². ⁸Nxe³nũ²la²

a³lan²ni²tāu³a² ā³sxā³ a³li³xi²nyha¹sain¹na²hē³la². Nxe³nyha¹sain¹nū²la² Se²sa³-re²a²thi³na² ā³we¹ti¹yha³sain¹na²hē³la². Ā³we¹ti¹yha³sain¹nū²la² Fi³li²pah³lai²na²sxi²ha² yxau³ya³sain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² kxā³nhxi¹nai³tā² Je³ru³sa³-lē²thi³na² yxau³hi¹nai³tā² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² i²sxā³ sa²so¹ain¹jah³lo²su²tai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³na²hē³la². 9 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ a²ka³ne³nāu³xa² yū³ta¹ in³txa² yū²-nxa³ta¹ka³lxu²nāu³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹na²hē³la². 10 Nxain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³a² A²ka³bo³jah³la² Ju³te²a²ko³xan¹jah¹la² wxā³-na²hē³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹na²hē³la². 11 Jā¹nxe³sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta²-kxai³lu² i³ha¹txi²nhya¹nha²hē³la². I³ha¹txi²nyha¹nhū²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²si³i¹nha²ka³lo³a² sa²so¹kxi²nyha¹sxā³ sa²hxi²tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ sa²yu³-tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ nxe³nyha¹nha²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lx¹: —~Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lx¹: “Ju³te²a²nāu³xa² Je³ru³-sa³lē²thi³na² yxau³xai³te²a² hi²sen³su² sa²si³i¹nha²ka³lo³ai²na² a²wa³kxēn³sin¹te² i³nxai²na² sa²so¹nxain¹sxā³ sa²tai³kxi²nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ Ju³te²a²nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txi³su² a²hxi²ka² ū³hū¹nxain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xa² i³ye³-kxi²sa³na²li¹. A²ka³bo³jah³la² nxe³nyha¹nha²hē³la².

12 Nxa²ha¹te¹ jau³xai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³xai³tū³ka³-txa² ain³kxi² txa²wā¹ki³na¹xai²na² ain³kxi² nxe³sīn¹sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta² i³ye³kxi²sī¹na¹te³nah¹lx¹:

—~Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³sīn¹txa³hē¹li¹. Nxe³sī¹na¹hē³la². 13 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~I³nān³yah³lx³txa³hē¹li¹. I³āin²ta³lx³sah¹lx¹nha³tai¹. Yuh³lx³ti³-hex¹sa²nxa³nhai¹. Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²sa²wit³sa¹ha²kxai³ su²lhā³sain¹kxan²ti³ yuh³lx³ain¹nxa³nhai¹. Nxe³ha²-kxai³ hāi¹nxa¹sah¹lx³hē¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la².

14 Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²sī¹nxa³ha²kxai³ hāi¹nxa³sī¹na¹-hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²sī¹na¹te³nah¹lx¹:

—~Wi¹lhīn¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sīn¹ki³tu¹wi¹. Nxe³sī¹na¹hē³la².

15 Nxe³nū²la² yen³kxa² tē³sxā³ ai³nha¹kxa² wxa²hau³kot³so¹xi²nha¹ka³tu³ ā³sxā³ a³li³ya³sain¹na²hē³la². 16 Ā³sxā³ a³li³ya³sain¹tāu³a² txa²wā¹tā³nāu³xa² Se²sa³re²a²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³si³tē³kxi²yah³lx³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³wi¹ha³sain¹nū²la² Me³na³sō²-ah³la² sxi²ha² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³xai³lhxi²na²hē³la². A²nxe³jah¹la² sxi²ha² ā³wi¹yha³sain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³ Me³na³sō²ah³lai²li² kxā³nhxi¹-nai³tā² Si²pri²ko³xa² yxau³xai³lhī¹nai³tā² a²wi¹lhī¹na² yxo²i²ta¹hē³la².

Pau²lah³lai²na² Ti³a²kah³lai²na² e³kxi²nyhu¹jau³su²

17 Jā¹nxe²ya³sain¹ju³kxai³lu² txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thi³-na² ai³la³ya³ti²nyhu¹sxā³ i³ka³lih³ya³sa²sīn¹na²hē³la². 18 Nxe³ya³sa²sīn¹nū²la²

hã²wxã³ntxa³ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ti³a²kah³la²
 i³ye³kxi²te³lhã³ ai³ya³sa³sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sa³sĩn¹tãu³a² a²hxi²kan¹ta² Je³-
 su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²jah¹la²nãu³xa² ã³ya³sa³kxi³nũ²kxain¹na²hẽ³la².
 19Nxain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³hxi²ka¹-
 txai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te² nũ³kã³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i² ã³si³wxe³ai¹nhĩ¹nu¹tai²nãn¹jau³xa² i³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³la². 20Nxa²-
 ha¹te¹ nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxì¹:

—~Pau²lah³lã¹. Ain³kxi²sa²sĩnhẽ³li¹. Nxe³ju³tai²li² i²txa²sĩnhẽ³li¹. Ti¹ai²-
 li² Ju³te²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹na³li¹. Yxã¹ta¹
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹na³li¹. 21Nxai¹nha²kxai³ ki³han³jau³-
 xa² ain³kxain¹te³nah¹lxì¹: “Pau²lah³lai²na² hi²sen³su² Ju³te²a² nũ³kã³txa² sa²kxai³lu²
 Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²a² yxau³ain¹ko³xa² yxau³kxi²nyhain¹tũ³kã³txa² Pau²lah³la²
 kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² ã³wha²li¹txã³nxai³tã² sa²yxo²ã³si¹hain¹-
 jau³su² kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹. A²wẽ³ha³lxa² a²ki³wã²la² ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹ju³ta²
 hã¹nxa¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³kã³txa² o²la³kxi²hxai²ju³-
 tai³tã² a²yxo²ha³kxa¹ hã¹nxa¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha²kxai³ nxain¹nũ²hẽ³li¹.”
 Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ ki³ha³nain¹nũ²hẽ³li¹. 22Jã¹nxa¹-
 nha²kxai³ wxã¹jau³xa² ain³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. 23Nxain¹kxai²nãn²tu³ nxe³sẽ¹li¹.
 In³txi³nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxã³ kxã³nhxi¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹-
 na²hẽ³li¹, we¹tain¹ju³ta³nũ³a²su¹. Hi¹na² e³kxain¹jau³xai³tã² we¹ta³lu²nain¹tu¹wi¹.
 24Nxai¹nha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 wãn³txa² sa²yxo²we¹txa²sã²nhẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³-
 a² ã³nhan³ka²ti³ye²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sa²yxo²we¹ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²yen³kxa² i²li³te²a² wã³kon³kxai²nãn²tu³ so¹sxã³ ã³yho³hi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe² ta³-
 lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ ã³nhe³ko¹la³kxin²tain¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹te²ka³kxa¹ a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxin¹ju³tai³tã² i³ki³ha³kxain¹jau³xa² a³la³kxain¹tu¹wi¹.
 Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ã³wha²li¹txã³nxai³tã² sa²yxo²we¹tin¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³a¹wi¹. 25Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nũ³kã³txa²
 yxo²i²te²a² ã³wha²li¹lhĩ¹na²hẽ³li¹. Nxe³sĩ¹na²te³nah¹lxì¹: “Jau³xai²na² so¹lxì¹ sa²-
 yxo²we¹jah³lxì¹hẽ¹li¹. Yain³txa² ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu³
 i³yain³yah³lxì¹txa³hẽ¹li¹. Ka³yxuh³xa² a²tũ³ha²yau³xa² i³na²yah³lxì¹txa³hẽ¹li¹. A²ti³-
 ho³nxa²te²a² wã²nhĩ²yah³lxì¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ã³xa² in³txi³su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa²
 sxe³xa³ka³lxì¹su² ta³nxa² yxo²kwãin³nha²sxã³ ã³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxì¹txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxì¹hẽ¹li¹.” Nxe³ain¹sĩ¹na²hẽ³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²-
 kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xai²li² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ã³si³-
 tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ka³nxa³ha²ta³a² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 wãn³txa² sa²yxo²we¹ta³lun²ju³ta³nũ³su² ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹-
 la². Nxe³ta³lun²sãn²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhã³ i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Txa²wã¹-

sũ³na² yen³nãu³a² ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²ka³tu³ka³yxuh³xa² ũ³hũ¹ain¹kxe³nũ³a² sa²yo²we¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² i³sxã³ ũ³tĩ¹kxain¹jau³su²

27Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³-a² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹ta³lun²te³lhxã³ nxe³hi¹na¹Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ yxau³ain¹tĩ³kxai³lu² Ju³te²a²nãu³xai³tã²A²si³a³ko³xa² wxã³ain¹tũ³ka³txai³tã² hi²sen³su² Pau²lah³la² i²ain¹ka³tu³ i³-ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28Ĩ²sxã³ i³sxã³ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—~I³sa³e² nũ³ka³txai³. Ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹le¹. ã³non²ta³kxi²sah¹lxi³-hẽ¹le¹. Jah¹lai²li² wãn³txa² ko³nxe³jau³xa² i³tih³nxai¹nĩn²ta²we¹. I³sa³e²nũ³ka³txa² ko³te³kxi²ha²kxai³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ko³te³-kxi²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ko³te³kxi²ha²kxai³ nxain¹kxa²yu³su²Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² in³txa² sa²so¹ka³tu³ thi¹nai²na² tẽ³sxã³ ã³wi¹-ha²kxai³ ã³kho³txain¹nĩn²ta²we¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29Ain¹ta¹ wãn³txai²li² wain³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³lan²tai²tã² Pau²lah³lo²nu¹-ta²kxai³lu² Tro³fi²mah³lai²na² E²fe³so³thi³nãn¹jah¹la² nxe³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²ai³ya³ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹yah³lxa²na³na¹. Nxain¹-jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³ ã³wi¹yah³in¹ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Pau²lah³lo²nu¹tai²na²so¹lxi³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30Nxain¹ju³kxai³lu² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ jau³jau³xai²na²ain³kxi²nũ²la² kũ³we²ki¹la² ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ ã³ya³nũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ya³nũ²kxain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hxi²kxũn³txi³ sa²so¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³-na² sxi²ha² sa²sai²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²sai²ã³hi¹na¹ sa²yo²tũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31Nxain¹ju³kxai³la¹ su²lhã³te³lhxã³ nxe²xai³ai¹nha²kxai³ so³ta²to² nũ³ka³txi³su²te²-a² hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—~Je³ru³sa³lẽ² tũ³ka³txa² yo²ha³kxa¹ he¹li²nyhain¹nĩn²tai¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ju¹tu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxa² wa³su³txi³tẽ³sxã³ tũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² i²ain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²-nu¹tai²li² su²lhã³te³lhxã³ ain¹ta¹ wxã³ye²nyhai¹nha²kxai³ hã¹inxa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33Nxain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² sa²no¹te³lhxã³ ã³sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³sa²so¹nũ²la² kwa³thi³lih³-na² tih³no²ha¹li¹ sa²tai³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²tai³kxi²nũ²la² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² ih¹jah¹lo²tãn³te²la¹xã³? Ĩh¹nxe³ka²yan³ti³tã³ he¹kxain¹si²-lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

34Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² i³ye³ye³li³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ain³kxi²ta¹-hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² ã³wih¹si¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

35Nxa²ha¹te¹ es³ka²ta²ka³txa² ka³la³te³lhxã³ ain¹ta¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ãn³sa²-tã³ti³hex¹ye²yai¹nxa³ha²kxai³ hã¹isxã³ su²lhã³ti³ten³khaix¹ye²yhai¹nha²kxai³ã³nhxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ sa²ye²ta³wxe³kxi²so¹-nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—~Su²lhã³txa²si¹nhẽ³le¹. Su²lhã³txa²si¹nhẽ³le¹.

Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yo²wān³txa² i³wa³lxin³nha²jau³su²

37Nxa²ha¹te¹ sxih²yo²a² ā³wih¹te³lhxā³ tâu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹, so³ta²to² hxi²kan¹ta² i³wā³txi³te³nah¹li¹:

—¹ī³ye³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹-ta² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Kre²ka² wān³txa² wxāin²txi³ e³in¹te²la¹xā³? 38E³ji²jah³lo²sxa³ji¹-wi¹? Ha³la³je¹nhi¹nai³tā² E³ji²jah³lai¹tā² a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹te²a² 4.000 nxe³tū³ka³txa² ā³sa²so¹sxā³ kāin² ko³nxe³ti³ kái³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yo²ha³kxa¹ ā³nhe¹kxi²nyhain¹nū²la² ha³lo²a² sxi²ha² yū²nxa³ko³xa² ā³sa²-so¹sxā³ ai³nyhain¹nū²hē³li¹. A²nxe³jah¹lo²sxa³te²la¹xā³? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²ah³lo²sa¹wi¹. Tar²so³thi³na² Si³li²si²a²ko³-xan¹thi³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³thi³na² nēn³kāin²khaix¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²li² i³ye³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Pau²lah³lo²nu¹-ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

40Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—¹ī³ye³kxi²txai¹nu¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ es³ka²ta²ka³txa² i³sa²yxau³nū²la² i³ka³nahx²si¹jau³su² wxa²ye³wxāix³sa²kxai³ i³ka³nah²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² E³bre²ah³la² wān³txa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

22 ¹ī³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—~Nxe³jah³lxix³wxi¹. Txa²wā³tā³nāu³sxu² txa²wi³na²nāu³su² yah³lxix¹-li¹. Nxa¹ju³tai²li² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxix³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² E³bre²ah³la² wān³txa² ain³kxain¹nū²la² ka³nah²xain¹ta¹hxai³hē¹la².

3Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² Ju³te²a² nū³ka³txi³sa¹wi¹. Tar²so³thi³na² Si²ri³a³ko³xan¹thi³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txo¹na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹nū²la² Ka³ma³li³e²lah³-lo²nu¹tai²na² hi²sen³su² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³lo³jah³-lxin¹ka³tū³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxa² yāx¹jah¹lo²sa¹wi¹. 4Nxa¹ha²kxai³ a²nū²ai²li² Je³su²jah³lai¹tā² wān³txa² ān³si³te³kxi²te²a² i³hat¹lxai¹na¹hē³li¹. A²nxe³tū³ka³-txa² in³txi³su² tā³nxa² txu¹su² tā³nxa² nxe³kxan²ti³ khāuh³lxa³txain¹tu³ha¹hē³li¹. Nū³kxūn³txi³ sa²so¹ain¹sā²na¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ ū³tū¹kxi²tā³nxa² su²lhā³tā³-nxa² nxai¹na¹hē³li¹. 5Nxe³na¹ju³ta² Sū³na² sxi²ha² wā³nxin¹ta² si³yxau³jah¹la² i²sai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² i²sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹na²hē³li¹. Kāi³a¹jau³su² i³wā³txi³txai¹nhē³li¹. Ki³han³txa²nān³khix³ nxe³nx²ta¹nhai¹. Jā¹nxain¹ju³kxai³lu² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lain¹te³nah¹li¹: “Ta³mas²ko²thi³na² ā³nxain¹kxai²nān²tū³ wxa²nū³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³-txa² yo²i²ain¹te²na² i³ha¹txin¹kxai²nān²tū³ sa²so¹ai¹nīn¹ka³tū³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ū³tū¹kxi²txai¹nhē³li¹. Nxēn¹ka³tū³ khāuh³lxa³ti³txai¹nhē³li¹.” Nxe³jau³su² wha²li¹-txā³nxai²li² ū³hū¹sai¹nha²kxai³ ai³na¹hē³li¹.

Pau²lah³la² yxo²i² ā³si³wxe³jau³xai³tā² i³hen³txain¹jau³su²

6 Ai³na¹tū³kxai³lu² Ta³mas²ko²thi³na² yau³so³na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ ne³ka³-ka³tāu³a² oh³xa² wa³su³txi³ ha³tet¹lsa²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³sa²nxi³nxa³hē³li¹.
7 Nxa¹tāu³a² ā³ya³hi²na¹tāu³a² wān³txai²li² ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lāi³.
Sau²lah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ khāuh³lxa²txi³san¹thi²lxi¹?” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

8 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Īh¹jah¹lo²ta³nhñ¹ji¹wi¹?”
Nxe³ai¹na¹hē³li¹. Nxa²ha¹te¹: “Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² yxau³kxi²na¹-jah¹lai¹ta²lxi³na¹wi¹. Ye³khāuh³lxa²ti³san¹kxah³lo²sa¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

9 Nxe³jau³xai²na² txai²na² so¹lxi³ ain³kxai¹na¹hē³li¹. Txa²sa³wi³ha³lxi²-na² ha³lo²a² ha³tet¹lju³ta² so¹lxi³ i²ain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wān³txi³khai³la³ ain³kxai¹nxa³hē³li¹. 10 Nxe³sxā³ i³wa²lū³xi²na¹te³nah¹lxi¹: “Īh¹nxe³ju³-ta² kāi³te³la¹ji¹wi¹?” Nxe³na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³: “Ī³sa²yxau³txu¹li¹.
Ta³mas²ko²thi³na² ā³wih¹txu¹li¹. Nxēn¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² kwa³-na³nxa²ju³ta² i³hen³txi³nxa²tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kāin² ha³te¹tha²kxai³ ye³ka³tū³ta³kxi²sa³hē³li¹. Nxe³-ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa² hxi²ki³sa³nū²la² sxi²je³na² tē³sxā³ ā³nxa³sa³na²hē³li¹.
12 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² A³na³ni²ah³la² yxau³hxai²na²hē³li¹. A²nxe³jah¹la² Ju³-te²a² wān³txu¹txai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yxowet¹lxai²na²hē³li¹. Nxe³ka³tū³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nyhain¹na²hē³li¹. 13 A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ ā³-wih¹xa² wxā³sxā³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lāi³. Txa²wā³tā³si¹lxi¹. Hī¹na² wi¹li²nhān¹tu¹wi¹.” Nxe³sai¹nhī¹na¹ ye³we²nxi²sa³hē³li¹. 14 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²sain¹-te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta²na² txa²si³yah¹la²nāu³xu¹ta²na² sa²yxowet¹tain¹kxah³la² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta²na² te²hi²sen³su² i²sxā³ sa²so¹nxain¹-na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²wān³txai²li² a²ten³jau³xai²na² a³la³kxi²ti³hi¹txa²tu¹wi¹.
A³la³kxi²ti³hi¹txa²sān²kxa²yu³su² Je³su²jah³la² Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²in¹ju³-tain²txi³ a²wān³txa² ain³kxin¹ju³tain²txi³ nxēn¹tu¹wi¹. 15 Nxe¹nha²kxai³ ju¹ta²li² i²in¹ju³ta²na¹ e³kxi²nxa²jau³xai²na¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²txai¹nñ¹tu¹wi¹.
16 Nxēn¹jut³su² ha²ya³kxa² wah³nxe³sē¹li¹. Ī³sa²yxau³sē¹li¹. Ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²-sa²sai¹nxa²sih¹nxa²jau³su² i³ye³kxi²txai¹nhē³li¹. Nxēn¹kxai²nān²tū³ Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²in¹kxai²nān²tū³ wxa²ko³nxe³nxa²ju³ta² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² nxe³wā²na³kxi¹nxa²tu¹wi¹.” A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sain¹na²hē³li¹.

Pau²lah³la² e³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³la²yau³su²

17 Nxa¹nū²la² hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wa³li²na¹hē³li¹. Ā³-wā³li²na¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxi²na¹tāu³a² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² i²a¹hē³li¹. 18 Ī²a¹ju³ta²sa¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Je³ru³sa³lē²thi³nān¹ta² nū³ka³txa² wxa²wān³txa² i³ye³kxai¹nñ¹jau³xa² sa²yxowet¹ā³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li³xi¹sē¹li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²nū²-a² yxo²ha³kxa¹ o¹la³kxi²na¹ju³ta²i³tā² e³lxah¹ i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Ju³te²a²

nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹sa²the³tũ²la² wxa²sa³wi³ha³lxa² yxo²-
ĩ²nxain¹te²a² sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ta³nxa² i³wai¹ta³nxa² nxe³nhxai²na¹hẽ³li¹.
Ju¹ta² yxo²ha³kxa¹ e³lxah¹ i²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 20Nxe³ain¹kxa²yu³su²
Es³te³vãu²ah³la² wxa²sa³wi³sai³tã² su²lhã³ai¹nhi¹nai³tã² i²nũn³na¹hẽ³li¹. ‘Wi¹-
na³li¹. Ai¹na¹jau³su² ai¹na¹hẽ³li¹. Nxa¹ha²kxai³ su²lhã³ain¹ta³nũ³kã³txai²na²
hxi²ki³te²na² sa²kxai³ a²wã²la² sa²hau³ko³kxain¹to³ha¹hẽ³li¹.’ Nxe³na¹hẽ³li¹.

21Nxa²ha¹te¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Ai³txa²sã²nũ¹li¹. Nxe¹kxai²nãn²tũ³ ha³lo²a² u²ko³xai²na² Ju³te²a² nũ³kã³-
txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xai²na² i³sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹na² wi¹lain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Ju³te²a²
nũ³kã³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xa² i³sa²si¹hã³si¹jau³su² jau³jau¹xai²na² ain³-
kxain¹tãu³ hit³txain¹sxã³ i³kai³lxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lai²li² su²lhã³txa²si¹nhẽ³le¹. I³la³thi¹ti³hex¹lĩ¹nxa³we¹. Ka³-
ten³su² yxau²xai³ju³ta² ten³ti³hex¹lsa²si¹nxa³nha²we¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxe³ha²kxai³ i³ãn³ta³kxi²khaix¹lai¹nha²kxai³ kãin² i³wxan¹tai¹nha²-
kxai³ wã²la²ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³ i³txu³kxin²tai¹nha²kxai³ kĩh³nũ³xa²
wxa²xuh³sa²ka²la¹lhĩn³tai¹nha²kxai³ yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la², kãin² i³ãn³ta³-
kxin²tain¹sa³ka². 24Ain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu²
ju¹tai²na² i²ain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lai²li² sa²wi¹jah¹lxi³hẽ¹li¹, sxi²hẽ¹nai²na²su¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
tũ¹kã³txai²na² i³ãn³ta³kxain¹ju³ta² si³yxau³tãu³a² a³ya³ti²ki³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ye³ka³lxa¹txi³ nũ³kxũn³txi³ i³ta³lo³wai¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25Nxa²ha¹te¹ sa²tai³kxain¹tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ i³ta³lo³-
wait¹lah²lxin¹ju³ta² wain³ji¹wi¹? Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na² yen³nãu³a²
ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²sai¹nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³ txa²wãn³txa²
ya²lan³tũ³ta³nxa² ki³han³tũ³ta³nxa² ã³ne³wxe³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26Nxa²ha¹te¹ sa²tai³kxi²tũ³kã³txa² ain³kxi²nũ²la² a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹-
tai²na² i³hen³txain¹nxa²ha¹te¹:

—~Jah¹lai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³jxah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹li²-
jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²-
kxai³ i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Ro³ma²no² nũ³kã³txi³sin¹jau³xai²li² ya²la³tũ³tin¹te²la¹xã³? Nxe³ta¹-
hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² a²kxã³nxa¹ ũ³yho³hi²txã³nxa² kãin² ũ³yho³hi²hain¹sã²na¹ka³-
tũ³ Ro³ma²no² nũ³kã³txi³su² we¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txai²li² Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² sxã³ txon¹te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²hxi²-
kan¹jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ yuh³lxi³ha²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³la².

Hxi²kan¹ta² a³nũ²kxi²tũ³ka³txa² i³wã³tain¹jau³su²

³⁰Nxa²ha¹te¹:

—~Ju¹tai²li² wain³txi³ a³ne³wxe³ti³ten³sa³nha²khih³. Nxe³jau³su² ka³tu³
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²ta²la³kxi²sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³ wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³te²nãu³xa² i³kaix¹ltha²kxai³ Ju³te²a² hxi²kan¹ta² a³nũ²kxi²te²nãu³-
xa² i³kaix¹ltha²kxai³ nxe³tũ¹ka³txai²na² a²yen³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²so¹sxã³ ũh³wxe³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 ¹Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² hxi²kan¹txa²
a³nũ²kxi²te²nãu³xa² ten³sa²tã³la³kxi²nha²sã³i²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³tã³nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yxau²xai³la¹ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nha²ti³he¹-
nxẽn²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² A³na³ni²ah³lo²su² jah¹lan²tu³
a²sa³wi³ha³lxa² ka³lu³sa³ yxau³ain¹te²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lai²li² wxa²yxo²su²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ³Nxa²-
ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wxã¹na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxĩ¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ ko³nxe³thi¹ni¹lxi¹. I³yĩ¹li²san¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Txa²wã¹yah³la²nãu³xai³tã² wãn³txa² wet¹ltxa³lxi¹. Wxa²yxo²su²-
lha²si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³ai¹ni¹lxi¹. Jau¹xai²na² wai³nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²yxo²su²nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la² in³txi³nãu³xa² ten³sa²tã³a²
yxau³ain¹te²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su² te²jai¹-
ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ko³ti³hen³tai¹nĩn¹jau³xa² wai³nxa³wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Txa²wã³tã³nãu³xã³. Ju¹tai²na² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² ju¹ta³la³
ko³nha²nxa³hẽ²li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹te²sa¹wi¹. A²-
nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²hxi²kan¹jah¹la² ko³te³kxi²txa³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²ã³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶⁻⁸Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nũ³ka³txi³nãu³xa² a²wã³kxi³kxai³lu² sa³-
tu³se²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² sa³tu³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² ya³lu²khaix¹lta²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yxo²i²xa³ha²-
kxai³ a²nũ²a² yãu³ka³txa² yũ³ju³ta² yxo²i²xa³ha²kxai³ oh³xan¹jah¹la² yũ³ju³ta²
yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² ju¹ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ju¹tai²na² a³la³kxi²nũ²la² i³kaix¹lta³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wa³tã³nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Txai²na² sa²kxai³lu² fa³ri³se²ah³lo²sa¹wi¹. Txa²wi³na² fa³ri³se²a²lo²su² te²ju²hẽ³li¹. Nxe³na¹-jut³su² a²nũ²a² ya³lu²khaix¹kxai²nãn²tu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² yxo²i²a¹ha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yi¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha²te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la² ã³nhai²ta³lxi³ka³tu³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txu¹ta²na² sa³tu³-se²a² nũ³ka³txu¹ta²na² yxo²xũn³txi³ i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².⁹ Nyhai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² jah³la²nãu³xu¹ta²na² a²nũ²a² wha²li²txã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² yxo²xũn³txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah³lai²li² ko³nxe³ti³ kã³ju³ta³la³ yũ²yai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ a²yã³ka³txa² ta³nxa² oh³xan¹jah¹lai²la³ ta³nxa² i³ye³kxi²hĩ³te²la¹ku² nxe³-nũ¹hain¹ki³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hã¹nxa¹jah¹lxi³sã²lxi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁰ Ain¹tah¹lxa¹ ha²ya³kxa² i³kwã²ta³lxi³ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² a²e¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

—~Pau²lah³lai²li² nũ³ki³la³kxi² sa²sin³so¹ain¹kxai²nãn²-tu³ sa²ya²lu¹tain¹te³lin¹ji²? Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²so¹xi²si¹nyhain¹jau³su² so³ta²to² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²na² sa²si¹hã³ain¹-ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa¹nha²kxai³ tĩ¹kxi²thĩ³nai²li² sa²wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹¹ Nxe³ha²kxai³ ka³nxah³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lã³. Yuh³lxi³txa³hẽ¹li¹. I³ya³lo³ti²khaix¹nxe³sẽ¹li¹. Je³ru³sa³lẽ²-thĩ³nãu³ai²na² txa²wãn³txa² wain³txi³ i³hen³txai¹nĩn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxẽ¹kaix³ jã¹nxe³sxã³ Ro²ma²thĩ³na² i³hen³txain¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² hã³a² he³son³kxi²sxã³ su²lhã³te³lhxã³ nxain¹jau³su²

¹² Nxa²ha²te¹ ka³nxa³ha²ta³a² Ju³te²a² in³txi³nãu³xa² ã³ki³nũ²kxain¹sxã³ hã³a² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lai²li² su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Yain³txa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ i³na²kxi³jau³xa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ nxe³ki³nhai¹. Su²lhã³sãn²ki³kxai²nãn²-tu³ yain³ni² i³na² nxe³ki³tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².¹³ A²nxe³tũ³ka³txai²li² in³txa² ka³lxa¹txi³ 40 ta³nxa² 50 ta³nxa² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².¹⁴ Nxain¹-nũ²la² hã³a² i³ye³li³ta² nũ³ka³txai³tã² a²wãn³txi³kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ³na² sxĩ²ha² wã³nxĩn¹te² a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nãu³-xai²na² nxẽn³tain¹sxã³ nxe²ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³sãn²si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² su²lhã³nha¹ju³ta² so¹lxi³ ten³-sa²si¹nhai¹. Nxe³te³lhxã³ yain³txa² ã³na¹nha¹hẽ³li¹. Su²lhã³sã²nha¹ka³tu³ yai³nxĩ²si¹na¹tu¹wi¹.¹⁵ Nxe³nha¹ha²kxai³ wxã²nãu³ i³nxai²na² Ju³te²a² hxi²kan¹ta³nãu³xai²na² nxe³yah³lxin¹sxã³ so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² i³hen³-txi³tain¹yah³lxi³si¹nhẽ³li¹. Pau²lah³lai²li² tẽ³sxã³ wxã³ain¹si¹nha¹jau³su² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³si¹nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ãh¹i³wã³txi³-sain³ki³lxo³xain¹nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ka³tu³ a²ha²tĩh³na¹ su²lhã³te³lhxã³ ã³wah³nxe³nha¹tu¹wi¹. Hã³a² i³ye³li³ta²nũ³ka³txa² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² a²ki³lha³lxa² nxe³jah¹-
la² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Pau²lah³lai²li²
su²lhā³te³lhā³ nxain¹jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
ũ³tĩ¹kxa² ā³wxe³ain¹thĩ³na² ā³wih¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³hen³-
txi³ta¹hxai²hē¹la². 17 I³hen³txi³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu²
so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta² i³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wē³sai²li² tē³in¹ka³tu³ wxa²hxi²kan¹jah¹la² hxi²ka² ũh³wxe³sē¹li¹.
Wān³txi³khai¹su² yũ²ain¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxai¹nha²kxai³ ũh³wxe³nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³la² ũ³tĩ¹kin¹jah¹lai²li² i³kaix¹sain¹sxā³ wē³sai²li² wxa²hxi²-
ka² ũh³wxe³kxi¹nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Wān³txi³khai¹xa²
i³ye³kxi¹nx²ti³ten³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ wē³sa² hxi²ki³sxā³ tē³nũ²la² nũh¹ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Īh¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxi²sa²ti³ten³nxa²ji¹wi¹? A²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹-
tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Ju³te²a² nũ³ka³txa² e³kxi²nyhain¹na²hē³li¹. E³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Ka³nxa³ha²tai²na² Pau²lah³lai²li² āh¹ i³wā³txi³te³lhā³ tē³sxā³ wxā³si¹hain¹-
jau³su² sa²si¹hā³kĩ³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ wain³txi³ ā³ne³wxe³ki³lxo³te³lhā³
i³wā³txi³si¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³kxi²nyhain¹sxā³ i³wā³txi³nx²tain¹-
tu¹wi¹. 21 Nxain¹ta¹ we¹txain¹txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ in³txi³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ 40
tā³nxa² 50 tā³nxa² hāi³a² wah³nxe³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tũ³ka³txai²li² yain³-
txa² ā³i² i³na²kxi²jau³xa² ā³i² nxain¹na²hē³li¹. Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lai²li²
su²lhā³ain¹sān²ka³tu³ i³yai³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jut³su² wxa²wān³txa² we¹-
tai¹nĩn¹jau³nũ³a² wah³nxe³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Jau³jau¹xai²na² i³ye³kxi²san¹jau³xa² a²nũ²a² i³hen³txain¹txa³hē¹li¹.
Nxe³nũ²la² wē³sai²li² a²ha³lo²nāu³a² i³si¹jau³su² i³sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ā³yā³yũ¹nyhain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² in³txa² ha¹li¹ i³kaix¹sxā³ i³sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³wxi¹. So³ta²to² nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ 200 nxe² wxa²hau³ko³ti²
ka²va¹la² yau³kxi²tũ³ka³txai²li² ka³lxa¹txi³ 70 nxe² wxa²hau³ko³ti² a²nũ²a² ā³xa²
nũ³ka³txa² hi³ki²a³la² nũ³khe¹txi³ o²la³kxain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ 200 nxe² wxa²-
hau³ko³ti² nxe³jah³hē¹li¹. Nxe³ya³hin¹kxai²nān²tu³ ka³nxah³ta² sa²ka²nĩ¹nĩ¹tāu³a²
Se²sa³re²a²thĩ³na² ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. 24 Pau²lah³lai²li² ka²va¹lai²na² sa²ka³ti³wxe³-
kxi²so¹sxā³ ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Fe²lis³jah³la² Ju³te²a²ko³xa²
a²wa³kxēn³yah³la² win¹ta² ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nũ²la² ha³te³h³nxā³nxa² ũ³wha²li¹lhũ³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Ain¹te³nah¹lxi¹:

—~Ko³ver³na³to² Fe²lis³jah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa² wa³kxēn³yah³lo²si¹lxi¹. Txai²li² Klau²ti³o³ Li²si³ah³lo²sa¹wi¹. Wa²su¹wa²su¹nān¹ta¹ji¹wi¹? Txai²li² wa²su¹wa²su¹na¹wi¹.

27Hi¹na² a²nū²a² i³sa²si¹hā³ūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ko³nxe³thin¹tū³ka³txai²na² hxi²ka² sa²so¹na¹hē³li¹. Su²lhā³te²lhxā³ nxe³te²nū³-su² nū³kxūn³sxā³ ā³nū²kxain¹nū²hē³li¹. Nxi¹nha²kxai³ jah¹lai²li² Ro³ma²no² jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa² sa²si¹hā³a¹ha²kxai³ ā³non²ta³kxai¹na¹hē³li¹. 28Ko³nxe³ti³hin¹ye¹nx2ti³ta²nū²nhai¹. Na¹jau³su² na¹ka³tu³ i³yau¹ū³nhi²-yain¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ i³yi¹lain¹tai²lā¹na¹jau³su² Ju³te²a² hxi²kan¹txi³ nū³ka³txa² hxi²ka² i³sa²si¹hā³ai¹na¹hē³li¹. 29Nxe³nū²la² ko³to²la³kxain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ su²lhā³ain¹ta³nxa² ū³tū¹kxain¹ta³nxa² ye²nxain¹-nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² wān³txu¹ta²na² so¹lxi³ sa²yxō²ā³ye¹nx2tin²ta¹. 30Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² in³txi³nāu³xa² su²lhā³ti³te³nain¹jau³su² hai³a² wah³-nxain¹jau³su² ain³kxi²nha¹ka³tu³ i³sa²si¹hā³ūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ tū¹ka³txai²li² ā³wxā³sxā³ i³hen³txi³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² nxa¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹. Klau²ti³o³ Li²si³ah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

31Nxe³nū²la² so³ta²to² nū³ka³txa² wān³txa² whāi²na¹ sa²yxō²we¹tain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ka³nxa³hi²tāu³a² Ān³ti³pa²tri³te³thi³na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ tē³sxā³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 32Ka³nxa³ha²ta³a² a²yu³kxa² ā³nxai³ain¹-ta³ nū³ka³txa² ā³wā³la² i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tū³kxai³lu² ka²va¹la² ā³nxai³ain¹ta³ nū³ka³txa² ā³nxai³li²sxā³ āh¹ yan¹nāu³a² Se²sa³re²a²thi³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 33Tē³sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxa² Fe²-lis³jah³lo²nu¹ta²na² hxi²ka² sa²nū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxūn³sxā³ Pau²lah³lai²li² Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 34Ain¹nxa²ha¹-te¹ Fe²lis³jah³lai²li² ha³teh³nxā³nxa² i²sān²nū²la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lāi³. Īh¹nxe³ta³ko³xa² yxau³te²sin¹ji¹wi¹? Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—~Se³li²si²a²ko³xa² yxau³te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 35Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Tū¹ka³txai²li² ko³te³kxi²nxain¹tū³ka³txai²li² ā³wxā³ai¹nhī¹na¹ wxa²wān³txa² ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxain¹ka³tu³ E³ro²jah³la² sxi²ha² kāin²thi³na² ū³tū¹kxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² ko³nxe³ti³ kāi³jau³su² i³ki³ha¹kxain¹jau³su²

24 1Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² A³na³ni²ah³la² Sū³na² sxi²ha² wā³nxin¹ta² si³yxau³jah¹la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³-ka³tu³ta¹ a²nū²a²nāu³xa² i³hi²txa² wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹txa² nū³ka³txa² ā³wxā³ha²kxai³ Ter²tu³lo³jah³lai²na² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³sa²-khaix¹nxe³jah¹la² kxeh³kon³kxi²nxa³jah¹la² ā³wxā³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tu³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ko³to²la³kxi²ki³lot3xain¹sxā³ i³ki³-han³jau³su² e³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2Nxe³ha²kxai³la¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³kaix¹so¹sān²nū²la² Ter²tu³lo³jah³la² ko³te³kxi² ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

—~Fe²lis³jah³lai³. Txa²wā¹ha³lo²a² sa²hāu²not3ja³sa²si¹n³hxai¹nhē³-li¹. A²hoh³lxi³si¹n³ha²kxai³ wi¹lhau³kot3ja³sa²nhin¹ta¹ti²tu³wi¹. ³Nxe³ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa²nhin¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nx2nha¹wi¹. ⁴Nxe³-nha¹jut3su² wān³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³ hxi²tha³txa²ha¹kxa²yan³txi³su² nxe³nxa²ha¹nha¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ a³lu²te³nxa³lho³li¹. Jū¹nxā² so¹lxi³ ain³kxi²sē¹li¹. ⁵Jah³lai²li² ha³nxe³h³lxa³ti³ kai³ū¹nhē³lhxai²na²hē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ul²yxau³kxan²ti³ he¹li³si¹jau³su² kwa³na³-hxai²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ Na³sa³rē²na² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹. ⁶Nxe³sān²kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³khot3te³lhxā³ ā³wih¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ ū³tū¹kxi²na²hē³li¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² sa²yo²-wet1si¹ja³kxa³jau³su²: “Kō³nxe³thin¹ta³nxa² wi¹lhini¹ta³nxa² a³ya³txi²si¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³nha¹hē³li¹. ⁷Nxe³ta¹ Li²si³o³ah³la² so³ta²to² hxi²kan¹jah³lan²tū³ ā³wxā³nū²la² nū³kxūn³txi³ sa²so¹kxi²sain¹sin¹na²hē³li¹. ⁸Nxe³sain¹sin¹nū²la² i³yau¹ū³nxa²si¹-sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²hē³li¹. Nxe³jut3su² wān³txa² i³wā³txain¹sa²nin¹ka³tū³ i³yau¹ū³nxain¹kxi²nān²tū³ wain³txi³ a³la³kxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē³la². ⁹Nxe²e³nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txu¹ta¹na² i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹: —~Wain³sīn¹na³li¹. Wān³txi³khai³xai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē³la². Nxain¹ta¹ kāin² ki³ha³nain¹ta¹hxai²hē³la².

Pau²lah³la² a²yo²wān³txa² i³wa³lxi³nha²jau³su²

¹⁰Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²si¹jau³su² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ye³-wxāi³ta¹hxai²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~Fe²lis³jah³lai³. A²hoh³lxi³si¹lxi¹. A²nū²a² wain³txi³ sa²hau³kot3sxi¹nhē³li¹. Nxe³na¹jut3su² ka³lih³kxi²la²nha² wain³txi³ i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. ¹¹Jā¹nxa¹jut3su² a³lan²ti³h¹nai³tā² ye³ ¹²nxe² a³lan²ti³h¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²si¹jau³nū³-su² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹ha¹hē³li¹. Nxe³na¹ju³ta² ya²la³tū³tū²na³na¹. Nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² i³wā³txi³txai¹nhē³li¹. ¹²Jā¹nxe³na¹tāu³ai³tā² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹ha¹tāu³a² yxo²xūn³txi³ i³ye³nxa³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² he¹li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³hē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² t³nxa² Je³ru³sa³lē²thi³na² whāi²na¹ nxe²nxa³hē³li¹. ¹³Nxe³kxa²yu³su² kō³nxe³ti³ ti³-hit1sain¹jau³su² hxi²kan¹txi³ i³ye³yo²nūn¹nyhai¹nxa³lho³si¹. ¹⁴⁻¹⁶Nxe³na¹ju³kxai³lu² tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² kō³te³kxi²sain¹tū³ka³txai²nān²tū³ Moi³se²ah³lo²nu¹-tai²na² ū³wha²li¹txā³nxa² ain³kxi² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² ū³wha²li¹txā³nxa² ain³kxi² nxe³ai¹nhxai²ta¹ti²tu³wi¹. Nxain¹sxā³ a²nū²a² kō³nxe³-thin¹te²sa² t³nxa² wi¹lhini¹te²sa² t³nxa² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxai²nān²tū³ ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³nū³su² yxo²i²ain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹ka³tū³ wah³-nxe³kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹kxa² yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²nū³na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ txa²e¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i²sa²t³-nxa² a²nū²a² i²sa²t³nxa² nxe³sain¹sxā³ txa²e¹nāu³ai²na² wi¹lxi³ yxau²xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxe³na¹kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txai²na² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² sa²yo²we¹tain¹jah¹lain²txi³ sa²yo²we¹tū³na¹wi¹. Nxe³na¹ta¹ tū¹ka³txai²na² kō³-

te³kxi²sain¹tũ³ka³txan²tu³ nxe³te²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wãn³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²kxi³ju³ta² wai³nxa³wi¹.” Jau¹xai²na² nxe³ain¹na³li¹. Ain¹kxan²ti³nũ¹txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²te³sa¹wi¹.

17Nxe³na¹jut3su² kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³sxa³ ul²xai³na¹hẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² a³wa³li² i³xi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹tãu³a²txa²nũ³ka³txa²ũ³yho³hi²txa³nxa² wã²nũ¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² kwa²ũ³hũ¹nxe² nxe³na¹hẽ³li¹. 18Nxe³sxa³ã³ta³lu²na¹ti³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² i³ha¹txi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹to³ta¹ hai³txi³ ko³nxe³tũ³ka³txa²ã³si³tẽ³kxi²sai¹nxa³ha²kxai³ã³nhe¹li³na¹ju³ta³la³yũ²nxa³ha²kxai³nxe³na¹hẽ³li¹. 19Nxe³na¹ka³tu³Ju³te²a²nũ³ka³txai²li²nũ³ka³na¹A²si³a³ko³xa²wxã³ain¹te²nũ³ka³txai²li²thi¹nai²na²i³ha¹txi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹jut3su²ko³to²la³kxi²na¹ke³la³te²kxai³i³hen³txi²nxa¹nhĩ²nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹wxã³ye¹nxai¹nxãn³ta¹. 20Ye¹nxai¹nxa³kxai²nãn²tu³ti¹ai²li²wxã³ain¹tũ³ka³txai²na²sa²kxai³lu²Je³ru³sa³lẽ²thi³na²i³wã³txi³sain¹jau³xai³tã²i²sain¹na²hẽ³li¹. Ko³to²la³kxi²na¹ju³ta²yũ³yai¹na¹ke³la³te²kxai³i³yau¹ũ³sa²si¹hai¹na¹jau³su²kwa³na³txai¹nhẽ³li¹. 21Jã¹nxa¹jut3su²yau³ka³na³ka³nat3sxã³ã³te³nai¹nxa³hẽ³li¹. Nxe³na¹te³nah¹lxai¹: “A²nũ²a²ya³lu²te²a²ka³ten³ti³i³sa²yxa³xi²ju³ta³nũ³su²yxo²i²a¹nhai¹.” Nxa¹jau³xai³tã²i³ye³a¹ha²kxai³hit3sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su²i³ye³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22Nxa²ha¹te¹Fe²lis³jah³lo²su²hi²sen³kxai³lu²Je³su²jah³lai²tã²wãn³txa²ã³si³tẽ³kxi²kxe³su²ã³ne³wxe³ha²kxai³hã¹nxa¹si¹jau³su²kwa³na³te³nah¹lxai¹: —~Klau²ti³o³Li²si³o³ah³la²wxã³hi¹na¹ã¹hi¹i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³sai²li²i³kwa³na³te³nah¹lxai¹: —~Pau²lah³lai²li²ũ³tĩ¹kxi¹xi¹sẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹a²sa³wit3su²wxã³kxai²nãn²tu³hã¹nxa¹txa²hẽ³li¹. Yain³txi³su²ta³nxa²yen³kxi³su²ta³nxa²tẽ³sxã³wxã³kxe³su²ũ³hũ¹txai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa¹nha²kxai³Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ũ³tĩ¹kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Fe²lis³jah³la²Tru³si²la³ka³lxa²so¹sxã³ã³kxi³jau³su²

24Nxa²ha¹te¹ye³ha¹la²a³lan²tãu³a²Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²wã³li²ta¹hxai²hẽ¹la². A²sxe³xa²Tru³si²la³ka³lxi³su²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²Ju³te²a²nũ³ka³txa¹ka³lxi³su²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³te²na²ã³wxã³ya³ha²kxai³Pau²lah³lo²nu¹ta²na²i³ka³ix1te³nah¹lxai¹:

—~Je³su²Kris²tu³jah³lai²na²wãn³txa²yxo²i²kxi³ju³ta²ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Nxa¹nha²kxai³jau¹xai²na²Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 25I³yau¹ũ³jau³kxai³la¹:

—~Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²wain³txi³sa²yxo²we¹txa²hẽ³li¹. “Ko³nxe³ti³kã³ti³ten³sa³nhai¹.” Nxin¹jau³la³e³kxi²nha²txa³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a²Txa²wã¹sũ³na²yen³nãu³a¹kã³ki³kxa²yo³ha²ũ³yho³hi²nẽ³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxã³kã³ta³nxa²ko³nxe³ti³kã³ta³nxa²Txa²wã¹sũ³na²hxi²ki³kxai³lu²wain³txi³ũ³yho³hi²xai³nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²jau¹xai²na²ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²yuh³lxi³khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²i³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

—~Hi¹na² a³li³xi¹txu¹li¹. Hãi¹nxo³ki³tu¹wi¹. Kxã³ton³sxã³: “Jã¹nxa¹tũ¹-xã¹.” Na¹kxai²nãn²tu³ i³kaix¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26Nxe³ha²kxai³la¹:

—~Pau²lah³lai²li² ũ³yho³hi²sain¹kxai²nãn²tu³ wi¹wi¹nxa² sa²tã³a¹tũ¹xã¹. A²e¹nãn¹jau³su² ye³ka³lxa¹txi³ i³kaix¹lso¹sxã³ i³ye³kxi²nyhu¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

27Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ kwẽ³kon³tãu³a² Por³si³o³ Fes²jah³la² ã³-wẽ³non³jah¹lo²nũ³su² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ũ³yhe³wãx³te³-lhxã³ ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² i³hau³ko³tũh¹si¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²jau³su²

25 1Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³wẽ³not³te³na¹ ye³ha¹li¹ ka³-na³ki² a³lan²tãu³a² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³sãn²nũ²la² hã²wxã³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². 2Ai³tãu³a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxin¹-ta² si²yxau³te²nãu³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³ ã³wã³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3Ko³nxe³te²lo³tain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²li² ã³sa²so¹sxã³ wxã³si¹jau³su² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ nũh³he³son³tain¹te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³la² wxã³tãu³a² hãi³a² wah³nxe³sxã³ su²lhã³ki³tu¹wi¹. Ain¹-ta¹hxai²hẽ¹la². 4Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Se²sa³re²a²thi³na² kan²txi³ ũ³tĩ¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ta¹ ye³jen¹-na² i³na¹tu¹wi¹. 5Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nãu³ i³nxai²na² ã³nhi¹ti³ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³nhi¹syah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³-yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti² ko³to²la³kxi²ju³ta² yũ³ke³la³te²kxai³ wain³txi³ i³yau¹ũ³sah²lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6Nxe³nũ²la² a³lan²ta² ye³ 8 tã³nxa² ye³ 10 tã³nxa² nxe³tãu³su² tãu³-a² yxaun³txain¹nũ²la² Se²sa³re²a²thi³na² i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³xain¹ka³tu³ a³lan²nũn³tãu³a² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹sãn²nũ²la² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³-lo³a² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wxã³si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². 7Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wxã³ye¹nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² wxã³tũ³ka³txi³su² te² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² tẽ³nũ²la² ki³han³sxã³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ya²lan³tu³jain¹ta¹-hxai²nxa³hẽ¹la². 8Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Txi²li² ko³to²la³kxi²na¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wã¹si³yah³-la²nãu³xu¹ta²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ko³te³nxa³ha²kxai³ Ro³ma²no² si³yxau³tũ³ka³txai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³-nxa³ha²kxai³ nxa¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ũ³yhe³wãx³te³lhxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lãi³. Ko³nxe³te²lo³txain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²li² Je³ru³sa³lẽ²thi³-na² ai³lhxã³ i³hau³ko³tũh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10-11 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Wxãi²na² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Txai²na² sa²kxai³lu² Ro³ma²no² nũ³ka³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta² ti¹a² i³hau³ko³tũh¹san¹-ju³ta² wain³na³li¹. Yxã¹ta¹ Ju³te²a² hxi²kan¹ta² i³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Su²lhã³sain¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³li¹. Yxã¹ta¹ ko³-to²la³kxai¹na¹ju³ta² yũ³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Yũ³ke³la³te²kxai³ su²lhã³sain¹ju³ta² yuh³lxi³hĩ³nxã²nxa³wi¹. Nxe³yã¹ta¹ i³ki³han³sã³ i³yau¹ũ³nxain¹na³li¹. Nxe³na¹jut³su² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³-yxau³ka³txai²na² so¹lxi³ i³hau³ko³tũh¹sa²ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ju³te²a² i³hau³kot³tũ¹sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹txi³ te²nũ³ka³txa² i³-ye³kxi²nyhain¹sã²nũ²la² i³yxo²o³tũ¹nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lãi³. “Se²sa³jah¹lai²na² so¹lxi³ i³hau³ko³tũh¹sa²ju³ta² ten³-sa³nhai¹.” Nxĩ¹jau³su² nxĩ¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A³kri²pah³la² Be³re³ni²sa³ka³lxa² so¹sã³ ã³yã³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ A³kri²pah³lai²na² Ju³te²a²ko³xa² a²si³yxau³-ka³txai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Fes²jah³lo²nu¹ta² i³hen³txi³nyhu¹te³lhã³ Se²sa³re²a²thi³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sã³ a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² Be³-re³ni²sa³ka³lxa²na² ã³sa²so¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³nũ²la² ye³ha¹la² a³lan²tãu³a² Fes²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ũ³tĩ¹-kxi²jut³su² i³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

—~Kxã³nhxi¹nai³tã² Fe²lis³jah³lai¹tã² ti¹a² yxau³hi¹nai³tã² a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxa² a³ain¹ta¹hẽ¹li¹. 15 Nxe³nũ²la² ã³si³wẽ³no³tai¹na¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ai³na¹-hẽ³li¹. Nxe³na¹tãu³a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩ¹te² hxi²kan¹txi³nũ³ka³txa² Ju³te²a² hxi²kan¹txi³nũ³ka³txa² nxe³sã³ tĩ³sã³ i³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹. Tĩ³sã³ i³yau¹ũ³-sain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹khaix¹lĩn¹na³li¹. Su²lhã³si¹hai¹nĩn¹jau³su² i³yĩ¹lit¹lĩs¹nhẽ³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹. 16 Nxe³sai¹nha²kxai³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² kwa²su²lhã³kxi³ju³ta² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³-yã¹ta¹ wã³txa² i³wa³lĩn³nha²jau³xa² i³wa²lũ³xi²nẽ³sã²nũ²la² hã²wxã³txa³ ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹hain¹kxai²nã²tu³ nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ ũ³tĩ¹kxi²ta³nxa² su²lhã³ta³nxa² nxe³si¹jau³nũ³su² i³yau¹ũ³nyhai¹nhĩ³nx²na³li¹.” Nxe³ai¹na¹-hẽ³li¹. 17-18 Nxe³na¹jut³su² a³lan²tãu³a² ã³wxã³sã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wih¹ha¹ka³tu³ a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³na¹hẽ³-li¹. ã³wxe³na¹nũ²la² Pau²lah³lai²li² i³kaix¹lso¹nũ²la² ko³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³li¹. Nxain¹tah¹lxa¹ Pau²lah³la² hxi²kai²na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta³la³ a³ya³tin²nxa³hẽ³li¹. 19 Ju³te²a² yah³la³nãu³xu¹tai²na² wã³txa² sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ũ³sain¹-na²hẽ³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² ya³lu²na²hẽ³li¹.” Sain¹na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹: “Je³su²jah³la² hai³txi³ ya³lu²sa³ti¹xa³wi¹. Ka³ten³-su² yxau²na³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹. 20 Nxe³nyhain¹ju³kxai³lu² ih¹nxe³ta¹lhon³ku² na¹hẽ³li¹. Nxe³sã³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lãi³. Ko³nxe³te²lo³txain¹ju³ta² i³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ai³ti³ten³nxa²kxai²-

nān²tu³ i³hau³ko³tūh¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹. 21 Nxe³yān¹ta¹ Se²sa³jah¹la² so¹lxī³ i³hau³ko³tūh¹si¹jau³su² te³nha²kxai³ ũ³tū¹kxi²wxē³si¹hai¹na¹jau³su² i³wā³-txi³sain³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hā³si¹jau³nu³su² ũ³tū¹kxi²wxē³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²-ha¹wi¹. Fe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē³la².

22 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Fes²jah³lāi³. Jah¹lai²li² ain³kxi²sa²nūn³sxun¹nhai¹. Ta¹hxai²hē³la². Nxa²ha¹te¹:

—~Ha³yo². Wi¹na³li¹. Ka³nxa³ha²ta² ain³kxi²ki³tu¹wi¹. Fe²jah³lo²nu¹ta²-kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

23 Nxe³ha²kxai³ a³lan²tāu³a² A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² Be³re³ni²sa³ka³lxī³nu¹tai²na² nxe³sxā³ wā²la²ka³lo³a² a³lxī²khai¹ka³lo³a² ũh³wih²kxi²nha²nū²la² a²sa³wi³ha³-lxa² i³sa²nēn¹kxi²tū³hi¹txi² ā³sa²so¹ka³tu³ ā³nū²kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē³la². Ā³wi¹hain¹tāu³a² so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txai²na² sxi²je³na² a²hxi²kan¹-ta² nū³ka³txai²na² nxe³sxā³ ā³wxā³sxā³ ā³wi¹hain¹nūn³ta¹hxai²hē³la². Nxe³nū²la² Pau²lah³la² ā³sa²so¹si¹hain¹jau³su² Fe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ kwa³na³ta¹hxai²hē³la².

24 Nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxain¹nxa²ha²te¹ Fe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~A³kri²pah³lāi³. Wxāi²li² a²nū²a²nāu³xa² ā³nū¹jah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxī³hē³li¹. Jah¹lai²li² kwēn¹-ta² ā³wih¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²lo³tain¹jah¹lai²ta³lxa²na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² Ju³te²a² nū³ka³txa² Se²-sa³re²a²thi³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² yxo²kāin² i³ye³kxi²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxī¹: “Ko³nxe³thin¹khai¹na³li¹. Su²lhā³si¹hai¹nīn¹jau³su² i³yi¹-li²txai¹nhē³li¹.” Nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹. 25 Nxe³sain¹ta¹ ko³nxe³thi¹nain¹ju³ta³la² hai³txi³ i²nxa³ha²kxai³ we¹txai¹nhxain²nxa³hē³li¹. Hai³txi³ su²lhā³hxain²nxa³-hē³li¹. Nxe³sān²kxa²yu³su² jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Se²sa³jah¹la² hxi²ka² so¹lxī³ i³hau³ko³tūh¹sain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.” Nxai¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. 26 Nxe³yān¹ta¹ ko³nxe³thin¹ju³ta² i²nxa³ha²kxai³ hxi²-kan¹txi³ wain³txi³ ũ³wha²li¹lhū³ai¹nxa³nhai¹. Wi¹lhin¹yā¹nx2nān³ku¹. Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹jut³su² ain³kxi²si¹hin¹jau³su² ā³sa²so¹na¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² wain³jau³xa² ũ³wha²li¹lhū³a¹tu¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ũ³tū¹kxi²te²-nān²tu³ a²ko³nxe³ju³ta² wain³txi³ ũ³wha²li¹lhā³ i³yau¹ū³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ Se²sa³jah¹la² i³sa²si¹hā³a¹ju³ta² wain³ye¹nx2nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³-ye¹nxa²ha¹wi¹. Fe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

A³kri²pah³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² i³wa³lxīn³nha²jau³su²

26

1 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Pau²lah³lāi³. O²la³kxin¹ju³tai³tā² wi¹wi¹nxe²

wa³lxī³nha²jau³su² i³yau¹ū³sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē³la². Nxa²ha¹te¹ i³hxi²ka²-lah¹nha²nū²la² e³kxi²ta¹hxai²hē³la².

2 E³kxi²te³nah¹lxī¹:

—~A³kri²pah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa² a²si³yxau³kat³si¹lxī¹. Ju³te²a² nū³-

ka³txai²na² ko³nxe³te²lot³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹kxe³su² txa²wān³txa²

ĩ³ye³ ĩ³wa³lxĩn³nha¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ha²kxai³ ka³lih³sa³nhai¹.
 3Ju³te²a² a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³-
 si¹nha²kxai³ wãn³txa² ĩ³ye³ ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²nha¹jau³xai²na² yo²ha³kxa¹
 a²hoh³lxi³si¹nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² wãn³txi³khai³su² ĩ³ye³-
 kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ ain³kxi²sẽ¹li¹.

4Nxe³na¹ju³kxai³la¹ kxãn³su² txo¹na¹hi¹nãn¹te²tu³ Ju³te²a²nãu³xa² ĩ²sai¹-
 nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹ju³tai²na² txa²ha³lo²khai³xa²
 yxau²xai³la¹ju³ta² ĩ²sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³la¹ju³ta² ĩ²-
 sai¹nha²kxai³ nxe³sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 5Fa³ri³se²ah³lo²su² te²sa¹wi¹. Fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txai²na² wãn³txa² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. Ju³-
 te²a² in³txa² ĩ²li³te²su² te²na² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² in³txa² wa³to²hi² sa²yo²we¹-
 tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a²nãu³xa²
 ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³yo²nũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹, te³nain¹ke³-
 la³te²kxai³lu¹. 6-7Kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² a²yo²wãn³txa² ĩ³ye³sã³
 txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Txa²wã¹ẽ¹nãu³a² ã³wa²-
 su¹tũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³sã³ nxe³hi¹nãn¹te²tu³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³nãu³xa² 12 nxe³tũ³ka³txi³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ Sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹tain¹sã³ wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² te²yã¹nxũn³te²-
 sa¹wi¹. Yo²ĩ²nũ³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³te²lot3sain¹na²hẽ³li¹. 8A²nũ²a²
 ya³lu²kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² ĩ³sa²-
 yxau³xi²si¹jau³su² nxe³jau³jau¹xai²na² toh³lxi³jau³su² ye¹nxa²hĩ³te²la¹xã³?

9Jã¹nxa¹ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã²
 a²wãn³txai²na² yo²ĩ²ain¹tũ³ka³txai²li² khãuh³lxa³tai¹na¹kxe³su² wain³na³-
 na¹ nxe³na¹hẽ³li¹. 10Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yan³kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 ai³na¹tãu³a² khãuh³lxa³txai¹na¹hẽ³li¹. Nxa¹ha²kxai³ Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹-
 te² hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² ĩ³hxi²kat1sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²ĩ²te²na² ĩ³ha¹txin¹kxai²nãn²tu³ sxi²ha²
 kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³sain¹jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yo²ĩ²te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ũ³tĩ¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³ ã³sa²so¹-
 ain¹nũ²la² su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su² ĩ³ye³yo²nũ¹nai¹na¹hẽ³li¹.
 11Nxe³na¹kxa²yu³su² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nãu³xa² ai³lha²-
 thet3ta¹tãu³a² yo²ĩ²te²na² ĩ³ha¹txai¹na¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na²
 ko³nxe³te²lot3si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹ha²kxai³ kãin² khãuh³lxa³-
 txai¹na¹ha²kxai³ nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³xãn³txi³khai¹sa³ha²kxai³
 ai³lhxã³ sxi²je³na² u²kxan²ti³ ã³nxai³na¹nũ²la² khãuh³lxa³tai¹na¹hẽ³li¹.

Pau²lah³la² yo²ĩ² ã³si³wxe³jau³xai³tã² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

12Hã²wxãn³txa³ Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²hxi²-
 ki³kxai³lu² ha³teh³nxã³nxã² khãuh³lxa³tai¹na¹si¹jau³su² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³:
 “Ta³mas²ko²thĩ³na² te²yã¹nxa¹tũ¹xã¹.” Na¹jau³su² ai³na¹hẽ³li¹. 13Ai¹na¹tãu³a²
 ne³ka³ka³ton³tãu³a² ha³lo²a² sa²ha²te¹tã²hẽ³li¹. U3je³na³ka² hai³txi³ kãin² sa²ko¹-

ko¹txa³wi¹. Yxān¹ta¹ i²a¹tāu³a² sa²ko¹ko¹kxi²la² wa³to²hi²na²hē³li¹. Nxe³kxe³su² txai²nāu¹xai²na² txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ a²ye³na¹ sa²ko¹ko¹je²na²hē³li¹. 14Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³sa²ta³na¹xē²xai³sa²sīn¹na²hē³li¹. Nxe³sa²sīn¹nxa²ha¹-te¹ wān³txai²li² E³bre²a² wān³txa² ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lāi³. Sau²lah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ khāuh³lxa³txi¹san¹ji¹wi¹? Ā³wa³lxi³nhān¹kxai²nān²tu³ ā³nī¹to³nhā¹nha³ta¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² ka²va¹la² tū³yi¹to³tai¹nhxai²na²hē³li¹. Ka²-va¹lai²li² wxa²wān³txa² sa²yo²ā³ti³ten³kxai²nān²tu³ tū³ka²ya¹nhxe³kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²li² hi³sa³ka³txa² tē³ain¹ka³txa² tū³yi¹to³tai¹nhxai²na²hē³li¹. Te²-yā¹nxe³sxā³ ā³wa³lxi³nhān¹kxai²nān²tu³ ā³nī¹to³nhā¹nha³ta¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

15Nxe³sxā³ i³wa²lū³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Īh¹jah¹lo²ta³nhīn¹ji¹wi¹?” Nxe³ai¹na¹hē³li¹. Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹wi¹. Ye³khāuh³-lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹. 16Ī³sa²yxau³txu¹li¹. Txa²sa³wi³sa³nū³su² we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Kwēn¹ta² i²in¹ju³ta²na² ye³jen¹nāu³a² i²in¹ju³ta²nū³su² nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³-kxa¹ i³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. 17Nxē¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txi³su² sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ta³nxa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txi³su² ta³nxa² khāuh³lxa³ti³nxain¹kxai²nān²tu³ wxā³sxā³ ā³non²ta³kxi²nxa²ha¹tu¹wi¹. 18Jā¹nxe³sxā³ sa²si¹hā³nxa²ha¹tāu³a² a²e¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³si¹hai¹nīn¹jau³nū³su² i³yau¹ū³ai¹-nīn¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka²nāu³a² a³li³yain¹si¹hain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³a² yxau²xai³lain¹ju³ta²nū³su² yū³ain¹tu¹wi¹. Nxa¹nha²-kxai³ yxo²sa¹nha²kxai³ a²ko³nxe³ju³ta² a²wēn³ta²te²la³ i³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ sa²so¹ai¹nha²kxai³ sa³wi³ha³lxi³su² te²lo³tai¹na¹tu¹-wi¹. Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² ā³wi¹hain¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

19Nxe³na¹ju³kxai³lu² hxi²sxā³nho³tēx³ju³3ju³ta³tā² wān³txa² oh³xan¹-jau³xai³tā² sa²yo²we¹ta¹hē³li¹. 20Ta³mas²ko²thi³na² Je³ru³sa³lē²thi³na² nxe³sxā³ ān³si³wxe³sa²na¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²a² ha³lo²ko³-xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³wih¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² i³hen³txai¹na¹hē³li¹. Ī³-hen³txai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² i³hen³txai¹na¹hē³li¹. 21Jā¹nxa¹jut³su² nxe² i³yau¹ū³ai¹na¹ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹ha¹tāu³ai²tā² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te² nū³ka³txa² i²sain¹na²hē³li¹. Ī²sain¹nū¹la² i³sain¹sxā³ su²lhā³sain¹te³lhxā³ i³sain¹na²hē³li¹. 22Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ā³non²ta³kxi²sa²hxai²-na²hē³li¹. Jā¹nxe³sa³hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin²te²su² ta³nxa² kāi²nxa³te²su² ta³nxa² i³hen³txai¹na¹wi¹. E³kxai¹-na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³te²na² wān³txain²txi³ txa²wān³txa² i³hen³txai¹na¹-jau³xain²txi²na³li¹. 23Nxe³jau³xa²sa¹: “Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² khāuh³lxa³txi³sān²nū¹la² hā²wxān³txa³ su²lhā³ain¹tu¹wi¹.

Hã²wxã³ntxa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ i³sa²yxau³sã²nha²-
kxai³ a²wẽ³ta³te²lxi³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ta³nxa² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³nã³sxu² ta³nxa² nxe³sxã³ ya³lu²ka³tu³ ka³ten³su² i³sa²-
yxau³xi²te²nũ³su² ya²la³tu³ yũ³ain¹tu¹wi¹.” Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³na¹jut3su²
te²ya¹nxe³jau³xa² i³hen³txai¹na¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe²e³jau³xa² Fes²jah³la²
i³kaix1te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lãi³. Wen¹nxã²na³li¹. Ha³teh³nxã³nxa² kãin² o²la³kxi¹nha²-
kxai³ wen¹nxã²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Fes²jah³lãi³. Nxẽ²nxa³wi¹. Wen¹nxa³wi¹. Wã³txi³kxai³su² i³ye³a¹-
wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 26Nxe³ha²kxai³la¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~A³kri²pah³lãi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Jau¹xai²na² yxo²ha³-
kxa¹ a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ya³lo³ti²sxã³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ hã³a² i³ye³kxain¹jau³sxa³wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³-
ne³wxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 27Nxe³sxã³ A³kri²pah³lãi³. Sũ³na² wã³txa²
i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wã³txa² yxo²i²in¹ji¹wi¹? Yxo²i²in¹ju³ta² i²-
nxa²te²sa¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

—~Pau²lah³lãi³. Wa³su³txi³ yxo²i²nha¹si¹jau³nũ³su² i³yau¹ũ³san¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—~Wa³su³txi³ ta³nxa² win¹ta²te²lxi³ ta³nxa² yxo²i²in¹ju³ta² wxa²nũ³ka³-
txa² yxo²ha³kxa¹ txai²yã¹nxe² yxo²i²a¹kxa² yã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Nxe³jut3su² Txa²wã³sũ³na² i³wã³txai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ sa²hxi²tai³kxi²-
sain¹kxa² ya¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² A³kri²pah³lo²nu¹tã² Fes²jah³lo²nu¹tã²
Be³re³ni²sa³ka³lxu³nu¹tã² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tã² nxe³sxã³ i³sa²yxau³ain¹-
nũ²la² jũ¹nxa² a³li³sxã³ ã³waix3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31Ã³waix3tain¹nũ²la²
nũh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹ju³ta² yũ³yai¹nxã³tai¹. Û3tũ¹kxi²ta³nxa² su²lhã³ta³-
nxa² nxe³ki³jau³su² kwa³na³ain¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹ta² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Fes²jah³lãi³. Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³jah¹la² hxi²ki³la² i³hau³ko³-
tũh¹te³lhã³ sa²si¹hã³si¹ha¹jau³su² e³kxin²nxa³ke³la³te²kxai³ sa²ta²la³kxi²sxã³
ã³wa²su¹tai¹nhĩ³na¹wi¹. Yxã¹ta¹ ã²la² i³ye³kxi²sai¹nha²kxai³ hxi²kan¹sa²-
nxa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ro²ma²thĩ³na² so²ã³sxã³ ai³sxã³ ã³yã³ain¹jau³su²

27 1Nxe³nxa²ha¹te¹:

—~I³ta²lya²ko³xa² sa²si¹hã³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹. Nxai¹nha²kxai³

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ã³tũ¹kxi²jah¹lo²nu¹tai²na² ã³sa²so¹ain¹nũ²la² Ju²lah³la²

so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lan²tu³ sa²nū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Au³kus²jah³la² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²-nū²a² ū³tī¹kxi²tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ sa²nū¹ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³txai²li² Lu²kah³lo²sa²ha²kxai³ Pau²lah³lai²li² ā³yā³lxi²yai¹na¹ha²kxai³ ā³si³tē³-kxi²ya³sain¹na²hē³la². 2. Jā¹nxe³ka³tu³ta¹ na³vi²o²tē³na² A³tra³mi²ti²o²thi³na² ai³ta³ka³lo³a² ā³wxā³ta³ka³lo³a² ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sai¹nha²-kxai³ A³ris³tar²kah³lai²li² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² Ma³se³to²na²ko³xan¹thi³na² yxau²xai³jah¹la² ā³si³tē³kxi²sain¹nūn³sin¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³xa²sxi²jen³txi³nāu³xai²li² ai³lha²thet³te³lhxā³ a³li³ya³sain¹na²hē³la². 3. Nxe³ya³-sain¹nū²la² a³lan²tāu³a² Si³tō²thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³tāu³a²Ju²lah³lo²nu¹ta² wi¹lhi¹nha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Pau²lah³lai³. Wxa²yā³li³nū³ka³txa² i²ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ na³vi²o²tē³na²wxa²li³txa²sxā³ tī³sxi²txu¹li¹. Nxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³su² tā³nxa² yain³txi³su²tā³nxa² yū²nx2nxa³kxai²nān²tu³ sa²hau³kot³sxā³ ū³hū¹nxain¹tu¹wi¹. Nxi¹nha²-kxai³ wxa²li³sxā³ ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². I²ta³lun²yha¹sain¹nū²la² na³vi²o²tē³na²ā³wā³la² ā³wih²xi²ya³sain¹na²hē³la². 4. Ā³wā³la² ā³wih²xi²ya³sain¹nū²la² hā²-wxān³txa³ na³vi²o²tē³na² ā³nxai³ya³sain¹to³nha²hē³la². Nxe³ya³sain¹nū²la²txa²yen³nāu³a² it3ta² ūn³te²a² ne³khauh²sa²sin¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Syi²-pri²ko³xai²li² i³ye³na² nxū¹kwai³ye³lan¹ta³ko³su² te²ju²hē³la². Nxe³ko³xai²na²nāu³wa³ti³na² ai³lyā³sain¹na²hē³la², it3ta² yū²nxa³ju³ta² i³ha¹txi²te³lha³-ka². 5. Si³li²si²a²ko³xa² Pā³fi²li²a²ko³xa² nxe³sxā³ wha³to²hi²ya³sain¹na²hē³la². Wha³to²hi²ya³sain¹nū²la² Mi²ra³thi³na² Li²si³a³ko³xan¹thi³nai²li² ā³ya²sxā³-wih¹ya³sain¹na²hē³la². 6. Nxe³ya³sain¹tī³kxai³lu² na³vi²o²tē³na² ka³lo³ā³xa² A³le³syān²tre²thi³nai²na² wxā³ka³lo³a² i³ha¹txi²si¹na¹hē³la². A²nxe³ta³ka³lo³ai²na²ā³ya²sxā³wi¹si¹sain¹sin¹jau³su² kwa³na³sain¹si¹nha²kxai³ ā³ya²sxā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ka³lo³ai²li² I³ta²lyā²ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la².

7. Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tāu³a² win¹ta²te²lxi³ ā³nxai³ya³sai¹nha²kxai³Kni²to²thi³na² yau³son³tāu³a² it3ta² sa²ne³it3tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³nxai³si¹nxa³-ha²kxai³la¹ hāi¹sxā³ Kre²ta²ko³xa² i³ye³na² sa²ki³wa³le³ka³ko³xa² ā³ki³hain³kxi²ai³lyā³sain¹na²hē³la², it3ta² ā³wxe³tāu³a² i³ha¹txi²te³lha³ka². Ai³ya³sain¹nū²-la² Sal³mo²na²ko³xa² wha²to²hi²ya³sain¹nū²la² 8. Kre²ta²ko³xa² hxi²kau³kau³ti³ai³lha²sin¹kxan²ti³nū¹ ā³ki³wa³ti³kxi² ai³ya³sain¹nū²la² La³se²a²thi³na² yau³son³ya³-sain¹na²hē³la². Yau³son³ya³sain¹nū²la² Bōns³ Por²to²thi³na² ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la².

9. Nxe³tāu³a² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxā³ yxau³ya³sain¹na²hē³la². Nxe³-ya³sain¹nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² yain³txa² yain³ju³ta² ā³na¹ain¹je³na²yai³nai¹nxa³ju³ta² yū³hīn¹su² yū³te²ju²hē³la². A²nxe³hī¹na² ā³wa²to¹-kxai²nān²tu³ ti³ha³lun³je³na² ā³si³wxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na² ai³ju³ta²wi¹te²sxa³yu²hē³la². A²nxe³ju³ta²li² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³sīn¹na²hē³la².

10. I³ye³sīn¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hī¹na² ha³lo²a² wi¹ju³ta² wa³to²hi²nē³na³li¹. Nxe³-ha²kxai³ ti³ha³lun³nē³na³li¹. Na³vi²o²tē³na² sa²tā³kho³kxi²nē³li² yen³kxa²

ã³kho³ta³lxi³kxi²nē³li² a²nũ²ki³na¹xain²ti³ i³lon³ti³nē³li² nxe³nē³lha³tai¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sĩn¹na²hē³la².

11-12 Nxe³nxa²ha¹te¹ na³vi²o²tē³na² a²wa³kxēn³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxil¹. Ti¹ai²li² na³vi²o²tē³na² ã³ki³ju³ta² wi¹lxa³wi¹. Ti³ha³-
lun³kxai²nãn²tu³ ka²lo¹ai²li² it3sa²tã³kho³kxa²yan³txi³su² nxa¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
Fe³ni²se²thi³na² Kre²ta²ko³xan¹thi³nai²li² ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹. It3ta² ti³ha³-
luh³xa² hai³txi³ yũ³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³thi³na² ai³sxã³ yxau³a³sah¹lxi³wxil¹.
Nxe³sĩn¹na²hē³la². A²sa³wi³ha³lxa² te²yã¹nxe² e³ain¹sĩn¹na²hē³la². Nxe³yãn¹ta¹
so³ta²to² hxi²kan¹te²na² hi²sen³kxai³lu² na³vi²o²tē³na² a²wa³kxēn³yah³lai²-
na² wãn³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa²na² wãn³txa² ain³kxi² nxe³sĩn¹na²hē³la².
Yxãn¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹sĩn¹na²hē³la².

ĩ³ye³na² kãin² sa²xit3jau³su²

13 Nxe³nũ²la² a³lan²tãu³a² it3ta² win¹ta²te²lxi³ sa²xit3sa²kxai³:

—~Ha³lo²ai²li² wi¹lxa²na³li¹. Ain¹jau³su² na³vi²o²tē³nai²na² kwa³thi³la³ka³txa²
ĩ¹nha²sxã³ sxa³ka³txa² sa²sai¹xi²nũ²la² a³li³ya³sain¹na²hē³la². ĩ³ye³na² ne³kwix3tē³-
tũh³na² ai³ya³sain¹na²hē³la². 14 Nxe³yãn¹ta¹ it3ta² ũ³khai³lxe²a² sa²ta³lo³xit3sa²kxai³
yu³tã³lxi³ kwa² ã³nxai³ya³sain¹na²hē³la². 15 A²nxe³tãu³a¹ ã³nhi³kat1sa²sĩ¹nxa³ha²-
kxai³ hai¹sxã³ ã³ne³ko³ta³wxe³ya³sain¹na²hē³la². 16 Nxe³ya³sain¹nũ²la² Kau³ta³ko³xa²
ĩ³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² yau³son³ya³sain¹tãu³a² ã³ki³hain³kxi² ai³lyã³sain¹-
na²hē³la², it3ta² ã³wxe³lhu²ju³ta² i³ha¹txi²te³lha³ka². Nxe³nũ²la² it3ta² jũ¹nxe²
ã³wxe³lhu²tãu³a² ã³yit1tũ²la² na³vi²o²tē³na² ka³no¹a²ka³lo³khai³xa² sa²hau³ko³te³-
lhxã³ sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹na²hē³la². 17 Sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹ka³tũ³ hã²wxãn³txa³
kwa³thi³lih³na² tē³nũ²la² na³vi²o²tē³khai³xa²kxai³lu² sa²ha³la³tai³kxain¹sĩn¹na²hē³-
la². Nxe² ta³lu²nain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—~Ã³ne³ko³ta³wxe³xi²sxã³ ai³ki³kxai²nãn²tu³ nũ¹ka³na¹ Li²bi³a³ko³xai²li² yau³-
son³ki³kxai²nãn²tu³ ka³wã³lxē³na² ka³yã³la³nũ³xa² khãu³khãun³na³li¹. Tãu³a² kãin²
yũ³te²ju²hē³li¹. Ã³nxũt1sxã³ na³vi²o²tē³na² ã³kho³kxi²nē³lha³tai¹. Nxe³ain¹jau³su²
wã²la² kãin²khai³lka³lo³a² na³vi²o²tē³na² kũt1so¹xai³lain¹ka³lo³ai²li² sa²so¹sxã³ ũ³-
yhe³wih¹so¹ain¹nũ²la² kwa²ã³nxai³sĩn¹na²hē³la², it3ta² ũ³nha²kxai³la². 18 Nxa²ha¹te¹:

—~Ha²ya³kxã¹nxe³sxã³ ha³ya³kxa² sa²xit3sxã³ ã³te²ji¹xa¹. Ain¹ta¹ hai³-
txi³ yain¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹so²xai³lain¹kxa² ĩ³ye³na² wxa²nũ³ũ¹
ã³si³wxe³ain¹sĩn¹na²hē³la². 19 A³lan²ni²nũn³tãu³a² na³vi²o²tē³na² yen³kxa²
hau³ko³kxa² a²hxi²ka² hxi²tē³nha²sxã³ ĩ³ye³na² wxa²nũ³ũ¹ain¹sĩn¹na²hē³la².
20 Nxe³yãn¹ta¹ it3ti³la² ha³ya²ti³nha²txi³he¹nx2nxa³ha²kxai³ u³je³na²ka²
hi³ka²ta² nxe³sxã³ kxãn³su² i²ti³hex1sĩ¹nxa³ha²kxai³ ai³la² ĩ³ya³lo³ti²nxa³-
ti³lon³sa²sĩ¹nhē³li¹. Nxain¹sĩn¹na²hē³la².

21 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²sxã³ yain³sxã³ ã³-
nhai¹nxa³ha²kxai³ he³ja²lun¹txain¹sĩn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³la²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxil¹. Kre²ta²ko³xa² yxau³ki³sĩ¹nai³tã² txa²wãn³txai³-
tã² sa²yxo²wet1sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³ ju¹tai²li² i²yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxi¹.

22 Nxe³yān¹ta¹ hī¹na²kxai³ ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ ya³lu²nē³lxa³lho³li¹. Na³vi²o²tē³na² so¹lxi³ tī¹kxi²nē³tu¹wi¹. 23 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²-sa³wit3sa¹wi¹. Sa²yo²we¹tai¹na¹wi¹. Ka³nxah³tai³tā² oh³xan¹jah¹la² wxā³sxa³ i³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹. 24 Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lāi³. Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Ai³tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ ka³ten³ti³ yxau²xai¹lyah³lxin¹tu¹wi¹. In³txa² ka³-na³ka³na³te² he³la³ku³ ya³lu²nxa³lho³li¹. Kxā³nāu³a² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxau³kax3su² ha²kxai³ nxe³te²na² sxi²ha² ā³wi¹hin¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²-hē³li¹. 25 Ne³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²a¹wi¹. Wān³txin³txi² e³kxi²sain¹jau³xin³txi² wain³txi³ sa²hau³ko³tū¹nhē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ya³lo³ti¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya³lu²nē³lxa³lho³li¹. 26 Hāi¹sxā³ ha³lo²ai²na² i³ye³na² sa²-ki³wa³le³ka¹ko³xa² it3sa²tā³nē³tu¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la². 27 Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²nū²la² ye² 14 nxe² ka³nxah³ti³lon³nū²la² i³-ye³na² A³tri³a²ti³ka²ye³na² it3sa²tā³sa²sīn¹tī³kxai³lu² ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tāu³a²: —~Ha³lo²a² yau²son³ki³ta²nū²nhai¹. Ain¹jau³su² 28 A³lo³xih³na² a³lu²tih³-na² tē³sxā³ kwa³thi³la³ki³a² ū³ki³kūh¹tū²la² i³ye³na² u¹ju³ta² ū³hau³ko³te³lhxā³ ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ 36 me²tros³ ā³nhau³ko³jain¹sīn¹-na²hē³la². Nxe³nū²la² 27 me²tros² ā³nhau³ko³jain¹sīn¹na²hē³la². 29 Nxa¹nha²kxai³ tah³lxa³kxai²li² it3sa²tā³sxā³ ā³kho³kxa²yān³txi³su² na³vi²o²tē³na² ā³yit¹lsi¹-hain¹jau³su² kwa³thi³la³ka³txa² kax3tha¹li¹ kax3tha¹li¹ tē³ain¹nū²la² a³lo³xih³na² au¹lha³kāin²tūh³na² ū³si³kūh²ta³lxain¹nū²la² na³vi²o²tē³na² a²ki³ki³nāu³a² u¹txi³ ā³na¹ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a³lan²ni²si¹hain¹jau³su² wah³nxe² yxaun³tain¹-na²hē³la². 30 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² na³vi²o²tē³na² hau³ko³tū³ka³txa² hāi³a² ih³xi²ti³te³nain¹na²hē³la². Ai¹nha²kxai³ kwa³thi³la³ka³txa² na³vi²o²tē³na² a²-ne³ka³nāu³a² ā³na¹ki³lxo³xain¹sxā³ ka³no¹a²ka³lo³a² win¹ta²te²lxi³ i³ye³nai²li² sa²nū³ain¹na²hē³la². 31 Yain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹la² a²so³ta²to² nū³ka³txa² ain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: —~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Na³vi²o²tē³na² hau³ko³tū³ka³txa²li² ih³xain¹kxai²nān²tū³ hxi²kan¹txi³ ka³ten³su² a³li³xi²ki³sxa³lho³li¹. Pau²-lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la². 32 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² so³ta²to² nū³ka³txa² ka²no¹a²ka³lo³a² ū³si³-kūh¹je²yhain¹ka³lo³a² tē³sxā³ ū³whi²lho¹sxā³ ā³na¹ain¹sīn¹na²hē³la². 33 Nxa²ha¹te¹ i³yū¹li²nxa³tā³lxa¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² āh¹ i³ye³kxi²sīn¹te³nah¹lxi¹: —~Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kho³ka³lon³kxi² ai³ki³-tā²hē³li¹. A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ ye² 14 nxe² a³lan²tāu³a² hai³txi³ i³yain³yah³lxa³nhē³li¹. Hāi¹sxā³ wah³nxa² yxau²ho³hah³lxi¹nhē³li¹. 34 Yah³-lxi¹nha²kxai³ hī¹na² yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³si³nūn³ta³i¹nx2ti³ta²li¹. Hai³txi³ ā³nān¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Wxa²ne³ki³sa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ā³ni²-lā³kxi¹nx3ti³xa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sīn¹na²hē³la². 35 i³ye³ta³lun²nū²la² yain³tū³xa² hxi²tē³nha²sān²nū²la² āh¹ i³ye³sīn¹te³nah¹lxi¹: —~Txa²sū³nāi³. Yain³txa² ū³san¹tū³xa² wi¹lxo³kxi²san¹nhai¹. Nxe²e³nū²la² tū¹xai²li² wxa²nāu²lxi³sxā³ i³yain³sīn¹na²hē³la². 36-37 Nxe³nxa²ha¹te¹ yain³-

yain¹ju³ta² i²kxain¹nxa²ha¹te¹ i³ya³lo³tain¹nũ²la² in³txi³nãu³xai²na² 276
tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ yain³ya³sain¹na²hẽ³la². 38 Yain¹sxã³ ũ³kxi²ya³sain¹ka³tu³
hã²wxãn³txa³ tri²ka³ki³a² wi¹so²xai³la³sain¹ki³a² tẽ³sxã³ i³ye³na² wxa²nu³ũ¹-
xain¹na²hẽ³la², na³vi²o²tẽ³na² ã³sa³te¹ti³sxã³ ã³ne³ka³tu¹ka²yan³txi³sa².

Û³ya³xai²li² sa²sai²hxa³tain¹jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ a³lan²ni²ha²kxai³ ha³lo²a² u²ten³sa²tã³sxã³ i²ain¹kxan²-
ti³nu¹ ha³lo²a² i³lxi³la³ ko³nxai¹nxa³hẽ³la². Nxai¹nxa³ha²kxai³ i³ye³na²
ne³kun²tũh³na¹ tah³lxa³kxa² yũ²nxa³tĩh³na¹ i²ai¹nha²kxai³:

—~Ju¹xai¹ ũ³nhe³ha³lo²sa²tã³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxain¹sĩn¹na²hẽ³la².

40 Kwa³thi³la³ka³txai²li² sa²ni²lã³nũ²la² hi³sa³ka³txai²li² na³vi²o²tẽ³na²
i³hau³ko³ta³ka³txai²na² sa²ta²la³kxi²ka³tu³ hã²wxãn³txa³ wã²la²ka³lo³a²
kãin²ka³lo³a² ũ³kũ²txi²ha²kxai³ it3ta² it3sa²ha³lo²sa²sai¹sa²sĩ¹nha²kxai³ a³-
li³ya³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 41 Nxe³ya³sain¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na² hi²sen³kxai³lu²
i³ye³nãu³ai²li² ka³yã³la² au³txi³sxa²nxa³ha²kxai³ it3sa²ta³sa²sĩ¹nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ã³nxai³ya³sai¹nxa³ha²kxai³ it3ta² ũ³nha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na²
a²ki³ki³nãu³a² ã³yo²ãu²so¹sxã³ ã³kho³thxa³kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la².

42 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²:

—~Tĩ¹kxain¹tũ³ka³txai²nã² sun²tã¹a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²ho²hi² aun³-
tih¹saun³kxa²yan³txi³su². Nxa¹nhai¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la². 43 Nxe³ain¹ta¹
a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta² ã³non²ta³kxi²si¹-
jau³nũ³su² i³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—~Sun²tã¹yxah³lxi³txa³hẽ³li¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
i³ye³kxi²xi²sĩn¹ti³ãn¹jau³kxai³la¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ wxa²ho²tũ³ka³txi³ i³nxai²na² wxa²ho²hi²
nxa²lxi³jah¹lxi³hẽ³li¹. 44 Hã²wxãn³txa³ hxi²ka¹nxa³tũ³ka³txi³ i³nxai²nãn²tu³
hi³sa³ka³txa² sa²so¹sxã³ ã³tẽ³sxã³ ã³nho²jah¹lxi³hẽ³li¹. Nxe³nyhai¹nha²kxai³
in³txi³ nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ã³nho²xi² ai³sxã³ wxa²li³ya³sain¹na²hẽ³la².

Mal²ta²ko³xa² ai³ain¹jau³su²

28 1 Wxa²li³hxa³ya³sain¹nũ²la² ha³lo²a² i³lxa² i³ya³ũ³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:
—~Mal²ta²ko³su¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹

wxa²li³ya³sain¹nũ²la² ko¹xai²nãn¹tũ³ka³txa² ne³kxauh²sxã³ ã³nũ²kxi²sain¹-
sĩn¹na²hẽ³la². We³ha²yau³xa² a³li³txa³sa²sĩ¹nha²kxai³ ha³nxe²a² yax3sxã³
wã³nẽn³kxi²sĩn¹na²hẽ³la². 3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ha³nxe²-
a² so¹nũ²la² ã³na¹sxã³ ã³nhĩ³na²hẽ³la². Txih³xa² ha³nxe¹h¹lxi³te²a² ha³nxe²a²
i³sxã³ wã²nha²kxai³ i³ha²li¹nũ²la² Pau²lah³la² hxi²ka² hxi²kxi³sĩn¹na²hẽ³la².

4 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxau²xai³tũ³ka³txa² i²ain¹ka³tu³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—~Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² te²nu³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³ye³na²
i³lo³nxĩ²ya³lu²yã¹nx2nxa³hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ txih³xa² i³na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ hi¹na² wan¹sxã³ ã³ya³hi²sxã³ ya²lu¹tu¹wi¹. Nxain¹na²hẽ³la².

5Nxe³ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²wa³tã³nha²sxã³ txih³-
xa² i³yi²lã³sĩn¹na²hẽ³la². 6Nxe³ha²kxai³ ã³yah³sxã³ ya³lu²ju³ta² i²te³lhxã³
wah³nxa³kxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxã¹ta¹ wi¹lain³nha²sĩn¹na²hẽ³la². Hai³txi³ ya³-
lu²si¹nxa³hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³wa²li²sxã³ e³lain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:
—~Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³nu²su² te²nu³tã³li¹. Nxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxã¹-
ta¹ wi¹la³la³kxi²sxã³ e³lai¹nxa³hẽ³la².

7Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pu²bli³o³jah³la² ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³lo²su²
hxai²na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na² a²sxi²ta² u²lxa³ha²kxai³ wxã³sxã³ ã³-
wih¹yain¹si¹nha¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
ã³wi¹nhã¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²a³lan²si¹na¹hẽ³la². 8Nxe² yxau³-
nha¹tĩ³kxai³lu² Pu²bli³o³jah³lai²na² wi³na² kãin² i³ton³na²hẽ³la². Kãin²
si³yuh²hi²ha²kxai³ kãin² i³hi¹la³kxi²nha²to³ha²kxai³ nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³tĩ³sxã³ i²sĩn¹na²hẽ³la². I²te³na¹
Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²sãn²nũ²la² wxa²wxai³kxi²na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹-
te²kxa³ya³lhu² we²txi²sĩn¹na²hẽ³la². 9Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ta¹ a²nũ²a²
i³ton³te²na² i²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ wxã³yain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²
hxi²ki³kxai³lu² wxa²we²tain¹sĩn¹na²hẽ³la². 10-11 Nxe³ain¹jut³su² i³ka³li³-
hai¹nha²ha²kxai³ yen³kxa² ka³lxa¹txi³ ũ³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Ro²ma²thĩ³na² ai³ain¹tãu³su² jau³su²

Nxa²ha¹te¹ i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³ũn¹nũ²la² ti³ha³la² ne³ki³so³nha²-
kxai³ na³vi²o²tẽ³na² A³le³syã²tre²thĩ³na² wxã³ka³lo³a² ti³ha³la² yxau³sxã³ka³lo³a²
a³li³te³lhxã³ nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ka³lo³a² Ti³o³sku²ru²ka³lo³su¹. Ai¹nhxai²na²-
hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a³li³xi²ya³sain¹ti³wa³kxa² ya³li³sain¹sĩn¹tũ³ka³txa² a²yen³kxa²
tẽ³sxã³ ã³nxai³nha¹kxi³nũ³a² ãu¹la³kxi²sain¹sĩn¹kxe³su² ũ³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
12Nxe³ya³sain¹ka³tũ³ a³li³xi²sxã³ ai³nhã¹nũ²la² Si³ra³ku²sa²thĩ³na² ã³ya²sxã³
ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². ã³ya²sxã³ ã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³a³-
lan²nhã¹nũ²la² a³li³xi²ya³sain¹na²hẽ³la². 13A³li³xi²ya³sain¹nũ²la² Re²ji³o³thĩ³na²
ã³ya²sxã³ ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a³lan²tãu³a² txa²si³yo³na² it3ta²
wxã³ha²kxai³ a³li³xi²ka³tũ³ ye³ha¹li¹ ai³la³la²ni²tãu³a² Po³su³o²li²thĩ³na² ã³ya²sxã³
ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². 14-15Nxe³ya³sain¹tãu³a² a²nũ²a² Je³su²jah³lai²na² wã³txa²
yxo²i²te²a² i³ha¹ja³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ i³ye³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²sxi²ha² ã³wih¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau²a³lan²ni¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sain¹si¹nha²kxai³ ã³wih¹sxã³ yxau³si¹na¹hẽ³la².
Yxau³a³lan²ya³sain¹tĩ³kxai³lu² nũ¹ka³na¹ Ro²ma²thĩ³na² yxau³son³si¹na¹jau³-
su² ha³tã³nxe³yain¹si¹na¹nũ²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a³li³ain¹nũ²la² Pra³sa³ ti³
A²pi²o²thĩ³na² Tres² Vẽn²tas²thĩ³na² nxe³sxã³ wahx3sain¹sĩn¹nũ²hẽ³la². Nxe³-
ain¹tĩ³kxai³lu² Po³su³o²li²thĩ³na² a³li³xi²nha¹nũ²la² Pra³sa³ ti³ A²pi²o²thĩ³na²
Tres² Vẽn²tas²thĩ³na² sxã³ ã³wih¹sxã³ i³ha¹txi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³jut3su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha² i³ya³lo³ti²sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lxo³kxi²si¹jau³su² i³ye³kxi²sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nũ²la² ã³sa²so¹sain¹-
sĩn¹sxã³ ã³wa²li²sxã³ Ro²ma²thĩ³na² ã³ya²sxã³ ã³wi²xi²a³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Ro²ma²thi³na² yxau²xai³jau³su²

16 Ā³ya²sxā³ ā³wi¹ha³sain¹nū²la² Ju²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²-lah³lo²nu¹ta²kxai³ ũ³tī¹kxi²nxa³hē³la². Hāi¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Wxa²sxi²khai³xa² yxau³sē¹li¹. Ū³tī¹kxi²nxa²hxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²sa³-wi³sai²na² so³ta²to² ka³na³ka³na³jah¹lai²na² yxau³ya³nx2tu¹wi¹. Nxe³sīn¹na²hē³la².

17 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³-kxai³lu² Ju³te²a² hxi²kan¹ta²nāu³xa² i³kaix1so¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³wxā³sxā³ ā³nū²kxain¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—~Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹.

Ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kxā²nxa³tā² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³na²hi¹nai³tā² ũ³tī¹-kxi²sain¹na²hē³li¹. Txa²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²ā³nxa³ha²kxai³ txa²wā¹nū³ka³txa² kō³to²la³kxain¹nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³kxan²ti³ ũ³tī¹kxi²sain¹-nū²la² Ro³ma²no² nū³ka³txa² sa²nūh¹sa²nyhain¹na²hē³li¹.

18 Nxe³sa²nyhai¹nha²kxai³kāin² i³wā³wā³txi³sain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa² i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

“Kō³to²la³kxin¹ju³ta² i²nxa²sīn¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ā³wa²sut¹l¹sī¹nīn¹ju³ta² wain³-sīn¹na³li¹.” 19 Nxe³sain¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ā³nhai¹tū³te² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxain¹na²hē³li¹. Nxi¹-nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² i³hau³kō³tūh¹sain¹ju³ta² i³kaix1ta²lxan¹ta²wi¹. Yxān¹ta¹ Se²sa³jah¹la² i²a¹kxai²nān²tu³ txa²nū³ka³txa² kō³nxe²te²lo³ta¹na¹ju³ta²nū³a² yū²nxa³lho³li¹.

20 Nxa¹jut3su² i³ye³kxi²si¹nx2ta¹jau³su² i³kaix1txa²lxa¹wi¹. Txa²wā¹-sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² yxo²ā²a¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yā¹nxe² I³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ā²yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Jā¹nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kwa³thi³lih³-na² tūh³nai²li² sa²hxi²tai³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²nāu³xu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—~Jau¹xai²na² hai³txi³ ain³kxi²nha²sī¹nxa³hē³li¹. Ha³teh³nxā³-

nxa² wxā²nxa³hē³li¹. Txa²wā³tā³nāu³xa² kō³nxe³te²lo³nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²sī¹nxa³hē³li¹. 22 Nxe³yān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² wxāi²yā¹nxa² yxo²ā²ain¹te²nāu³a² kō³nxe³te²lo³ta¹n¹hxai²na²hē³li¹, ti¹ai²nān¹tū³ka³txa²-su¹. A²nxe³ju³tai²li² i³yau¹ū³sa²nhīn¹jau³su² ten³sa²sīn¹nhai¹.

23 Nxe³sa²sī¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² ā³wā³li²sī¹na¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na¹ i³-yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²-kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta² nxe³jau³xa² i³hen³txi³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ha²kxai³ e³sū²ni²ta¹hxai²hē¹la². Ī³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—~Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la² sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³li¹. Nxe³jah¹-lai²li² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū³nē³lha²kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū³nē³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na²hē³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³-yā³lhu² a²wā³kxi³kxai³ yxo²ā²ai¹nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ yxo²ā²ai¹nxa³ha²kxai³

nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxai¹nha²kxai³hã²wxã³txa³a³li³ain¹tãu³a²i³ye³ye³lain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

—~Kxã³nhx¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² I³-
sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁶⁻²⁷I³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

“Wxa²nũ³ka³txa² ko³nxe³thi¹nain¹na³li¹. Txa²wã³txa² te³nai¹nxa³wi¹.

Yxo²i²sai¹nxa³wi¹. Nxai¹nha²kxai³ a²yen³na² whã²na¹ wxa²ye³-

tĩ¹i² a²ne³nxẽ³na² whã²na¹ wxa²ne³tĩ¹i² nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹.

Nxe³ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ka²nha²kxai² ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.

Nxe³yã¹ta¹ nxai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yen³na² ã³ye³wxe³ai¹nha²-

kxai³ a²ne³nxẽ³na² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ a²ẽ¹nãu³ai²na²

txa²wã³txa² ã³ne³wxe³ain¹kxai²nã²tu³ yxo²i²sai¹nhĩ³nx2na³li¹.

Nxe³kxai²nã²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tai¹nhĩ³na¹wi¹. Yxã¹-

ta¹ te³nai¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wã³txai²li²

ã³ne³wxe³ai¹nxa³wi¹. Jã¹nxai¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa² ai³sxã³

i³hen³txai¹nhẽ³li¹. I³hen³txai¹nĩn¹te³nah¹lx¹: ‘Hi¹na² wã³txa²

ain³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹. Te²yã¹-

nxe³sxã³ i²ah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ ã³ye³wxe³ah³lxan³tho³li¹.’”

Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² I³sa³i²ah³lo²-
nu¹ta²na² nxe² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁸Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² wxa²ẽ¹na² sa²hau³ko³-

nx2ti³jau³xai²na² ten³yah²lxan³ti²tu³wi¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Ju³te²a²

nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txa² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³tũ³ka³txa² ain³kxi²sain¹-

tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²li² wã³txi³khai³xai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹jah³lx¹hē¹li¹.

Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹

Ju¹te²a²nãu³xu¹ta²na² kãin² i³ye³ye³li³sxã³ a³li³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ye³ha¹li¹ kwẽ³kon³tĩ³kxai³-

lu² a²sxi²khai³xa² yxau³sxã³ wa³kon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tãu³a² a²nũ²a²

ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹sxã³ wxã³kxai²nã²tu³ wi¹lhin¹sxã³ ã³wih¹kxain¹ta¹-

hxai²hē¹la². ³¹Ã³wih¹kxain¹kxai²nã²tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu²

Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²

nxe³jau³xa² i³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² i³hen³txi³ha²kxai³

Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ti³hi¹jau³xa² i³hen³txi³ha²-

kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa² hã¹nxa¹si¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² e³lai²na¹ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².